

Fundusze Europejskie

Ewaluacja dotycząca postępu rzeczowego i finansowego FE SL 2021-2027 w zakresie funduszu EFRR i EFS+ na potrzeby przeglądu śródkresowego

Załącznik nr 3 – Szczegółowy opis postępu wdrażania FE SL 2021-2027

Wykonawca badania:

Imapp Consulting sp. z o.o.

ul. Twarda 44,

00-831 Warszawa

www.imapp.consulting

hello@imapp.consulting

imapp consulting

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

ul. Ligonja 46

40 - 037 Katowice

www.slaskie.pl

kancelaria@slaskie.pl

Warszawa – Katowice, listopad 2024

Badanie współfinansowane w 85 % ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w ramach Priorytetu FESL.13 Fundusze Europejskie na Pomoc Techniczną FST Działanie FESL.13.01 Pomoc Techniczna FST oraz w 15 % z wkładu budżetu województwa śląskiego.

SPIS TREŚCI

1	POSTĘP WDRAŻANIA FE SL 2021-2027	7
1.1	Priorytet I Fundusze Europejskie na inteligentny rozwój	7
1.1.1	Cel szczegółowy RSO1.1 Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	7
1.1.2	Cel szczegółowy RSO1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	14
1.1.3	Cel szczegółowy RSO1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	18
1.2	Priorytet II Fundusze Europejskie na zielony rozwój	26
1.2.1	Cel szczegółowy RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	26
1.2.2	Cel szczegółowy RSO2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	38
1.2.3	Cel szczegółowy RSO2.4 Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	44
1.2.4	Cel szczegółowy RSO2.5 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	48
1.2.5	Cel szczegółowy RSO2.6 Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	52
1.2.6	Cel szczegółowy RSO2.7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń	58
1.3	Priorytet III Fundusze Europejskie dla zrównoważonej mobilności	63

1.1.1	Cel szczegółowy RSO2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	63
1.4	Priorytet IV Fundusze Europejskie dla sprawnego transportu	69
1.1.2	Cel szczegółowy RSO3.2 Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	69
1.5	Priorytet V Fundusze Europejskie dla rynku pracy	74
1.5.1	Cel szczegółowy ESO4.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	74
1.5.2	Cel szczegółowy ESO4.2 Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy	83
1.5.3	Cel szczegółowy ESO4.3 Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	90
1.5.4	Cel szczegółowy ESO4.4 Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	93
1.6	Priorytet VI Fundusze Europejskie dla edukacji	101

1.6.1	Cel szczegółowy ESO4.6 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	101
1.6.2	Cel szczegółowy ESO4.7 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	113
1.7	Priorytet VII Fundusze Europejskie dla społeczeństwa	121
1.7.1	Cel szczegółowy ESO4.8 Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	121
1.7.2	Cel szczegółowy ESO4.9 Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	126
1.7.3	Cel szczegółowy ESO4.11 Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	129
1.7.4	Cel szczegółowy ESO4.12 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	136

1.8 Priorytet VIII Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca 144

1.1.3 Cel szczegółowy RSO4.2 Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online 144

1.1.4 Cel szczegółowy RSO4.3 Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne 151

1.1.5 Cel szczegółowy RSO4.5 Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej 154

1.1.6 Cel szczegółowy RSO4.6 Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych 158

1.9 Priorytet IX Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny 164

1.1.7 Cel szczegółowy RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 164

1.1.8 Cel szczegółowy RSO5.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie 172

1 POSTĘP WDRAŻANIA FE SL 2021-2027

1.1 Priorytet I Fundusze Europejskie na inteligentny rozwój

1.1.1 Cel szczegółowy RSO1.1 Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

Postęp kontraktacji

W ramach RSO1.1 zaplanowano realizację 3 działań o łącznej alokacji 174 mln euro. Największą część alokacji przeznaczono dla przedsiębiorstw (Działanie 1.2), na dofinansowanie prac B+R, tworzenie lub rozwój zaplecza B+R, oraz na finansowanie wdrożeń wyników prac B+R (jako moduł w projekcie badawczym lub jako odrębny projekt). Uzupełniająco, w ramach projektów obejmujących prace B+R / tworzenia zaplecza B+R, firmy mogą uzyskać wsparcie na cyfryzację procesów badawczych w firmie, podniesienie kompetencji pracowników oraz uzyskanie ochrony własności intelektualnej. Działanie 1.1 skierowane jest do organizacji badawczych na rozwój infrastruktury badawczej (budowę lub modernizację infrastruktury badawczej wraz z zakupem aparatury i urządzeń laboratoryjnych). Z kolei w ramach Działania 1.3 środki przeznaczone będą na rozwój ekosystemu RIS, w tym realizację projektu priorytetowego „PPO WSL 2030. Utworzenie Regionalnego Obserwatorium Innowacji”.

- Działanie 1.1 B+R – organizacje badawcze
- Działanie 1.2 Badania, rozwój i innowacje w przedsiębiorstwach
- Działanie 1.3 Ekosystem RIS

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono 3 nabory, po jednym w każdym działaniu, na łączną kwotę 136,9 mln euro, co stanowi 79% alokacji dostępnej w RSO 1.1. W Działaniu 1.1, uruchomiony nabór konsumuje całość dostępnej dla tego działania alokacji, w Działaniu 1.2 – 70%, a w 1.3 – ok. połowy. Nabór w Działaniu 1.2 obejmuje 2 typy projektów: rozwój infrastruktury B+R oraz prace B+R w przedsiębiorstwach. Wsparcie na trzeci typ projektów (wynik prac B+R) nie zostało jeszcze uruchomione.

Tabela 1. Nabory uruchomione w ramach RSO1.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 1.1	50 500 000	1	50 500 000	100%
Dz. 1.2	119 860 260	1	84 500 000	70%
Dz. 1.3	3 700 000	1	1 917 500	52%
łącznie	174 060 260	3	136 917 500	79%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Zgodnie z nowym SZOP v. 11 z 22.08.2024, alokacja w Dz. 1.1 zostanie zwiększona łącznie o 15 589 888 euro (5 589 888 euro przeniesiono z Dz. 1.4 i 10 000 000 euro z Dz. 1.5)

Do końca czerwca 2024 r. wszystkie uruchomione nabory zostały zakończone (z tego 2 nabory, w działaniach 1.1 i 1.3 zakończyły się już w listopadzie 2023 r.). Nabory konkurencyjne cieszyły się dużym zainteresowaniem, szczególnie nabór adresowany do przedsiębiorstw, w którym wartość złożonych wniosków ponad 2-krotnie przekroczyła kwotę dostępnej alokacji. Również w naborze dla organizacji badawczych, wartość wnioskowanego dofinansowania przekroczyła wartość dostępnych w tym działaniu środków.

Tabela 2. Nabory zakończone w ramach RSO1.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 1.1	1	10	286 979 313	124%
Dz. 1.2	1	185	802 866 063	219%
Dz. 1.3	1	1	8 363 471	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Według stanu na 30.06, w RSO1.1 opisano tylko 1 umowę – na realizację projektu priorytetowego „PPO WSL 2030. Utworzenie Regionalnego Obserwatorium Innowacji” w Działaniu 1.3, w naborze niekonkurencyjnym. Umowa ta konsumuje około połowy całej alokacji dostępnej w Działaniu 1.3.

Tabela 3. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach RSO1.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
Dz. 1.3	1	8 363 471	52%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W aktualnym harmonogramie w RSO 1.1 zaplanowano jeden nabór w Działaniu 1.2, z budżetem 20,9 mln euro (17% alokacji), przewidziany do przeprowadzenia w marcu/kwietniu 2025 r. Będzie on przeznaczony na finansowanie ostatniego, trzeciego typu interwencji dla tego działania, tj. wdrożenia wyników prac B+R. Przy założeniu wykorzystania całej alokacji w uruchomionym i planowanym naborze w tym działaniu, wciąż do wykorzystania pozostanie ok. 13% alokacji.

Tabela 4. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO1.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji na działanie
Dz. 1.2	119 860 260	1	20 900 000	17%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027, aktualny na 30.06.2024

Dotychczasowy postęp finansowy w ramach RSO 1.1 można ocenić jako dobry. Łącznie w przeprowadzonych naborach uruchomiono już 79% dostępnej w tym RSO alokacji. W Działaniu 1.1, całość dostępnej alokacji powinna zostać wykorzystana w ramach zakończonego już naboru.¹ W Działaniu 1.2, uruchomiono nabór na 70% alokacji, a

¹ Wg informacji z 01.09.2024, 9 projektów z Działania 1.1 zostało wybranych do dofinansowania na łączną kwotę 284,6 mln zł, co konsumuje całą dostępną alokację, a nawet ją przekracza. Zgodnie z nowym SZOP 11, alokacja w tym działaniu zostanie zwiększona, tak by dofinansować wszystkie pozytywnie ocenione wnioski.

kolejne 17% jest zaplanowane do uruchomienia w pierwszej połowie 2025 r. W przeprowadzonym naborze widoczne jest duże zainteresowanie przedsiębiorców, przy czym jakość wniosków jest niska i często nie odpowiadają one warunkom wsparcia. Pozytywnie należy ocenić natomiast duży udział partnerstw firm z organizacjami naukowo-badawczymi wśród wnioskodawców. Z powodu problemów z jakością projektów, nie jest pewne wykorzystanie całości budżetu w tym naborze, a ewentualne niewykorzystane środki oraz niezaplanowana wg stanu na 30.06 alokacja (13%) może zostać przeznaczona na kolejny nabór lub przeniesiona do innego obszaru. Jednocześnie, w działaniu tym istnieją czynniki ryzyka, które występowały już w perspektywie 2014-2020, a które mogą zagrozić realnemu wydatkowaniu całej alokacji na podpisanych umowach. Wiążą się one z ryzykiem jakie towarzyszy pracom badawczym – w części przypadków firmy mogą zrezygnować z ich kontynuacji lub wdrożenia wyników prac do działalności biznesowej, z powodu niezadowolających efektów lub braku opłacalności komercjalizacji otrzymanego rozwiązania. W efekcie, część zakontraktowanych wcześniej środków może nie zostać wydatkowana. Natomiast w Działaniu 1.3, w ramach realizowanego projektu priorytetowego podpisano umowę jedynie na 52% dostępnej alokacji; reszta środków zostanie wykorzystana na drugą turę tego projektu w późniejszym okresie.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji RSO 1.1 wybrano 5 wskaźników produktu i 3 wskaźniki rezultatu. Z powodu braku podpisanych umów (poza 1 umową w Dz. 1.3), realizacja niemal wszystkich wskaźników jest na poziomie zerowym.

Wskaźniki produktu: „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)” oraz „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji” są tożsame w RSO 1.1 (brak instrumentów finansowych) i służą monitorowaniu wsparcia na B+R udzielanego przedsiębiorcom w ramach Działania 1.2. W działaniu tym nie podpisano jeszcze żadnych umów; trwa proces oceny. Osiągnięcie wartości docelowych dla tych wskaźników będzie trudne, mimo dużego zainteresowania wnioskodawców, ze względu na znaczący wzrost kosztów jednostkowych w złożonych wnioskach o dofinansowanie w stosunku do przyjętych wcześniej założeń. Jednocześnie, z uwagi na brak szans na

zakończenie realizacji projektów do końca 2024 r., cele pośrednie dla tych wskaźników nie zostaną osiągnięte.

Na wskaźnik „Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych” pracują wyłącznie projekty z Działania 1.1. Wg stanu na 30.06, żadna umowa w tym działaniu nie została podpisana. Biorąc pod uwagę wartości wskaźnika deklarowane w złożonych wnioskach o dofinansowanie i informację o zwiększeniu alokacji umożliwiające dofinansowanie wszystkich 9 wniosków pozytywnie ocenionych, wartość docelowa wskaźnika powinna zostać osiągnięta. Również w przypadku tego wskaźnika wartość pośrednia nie zostanie osiągnięta z powodu braku możliwości realizacji projektów do końca 2024 r.

Wskaźnik „Liczba wspartych laboratoriów badawczych” obejmuje laboratoria wsparte zarówno w Działaniu 1.1 (organizacje badawcze), jak i 1.2 (firmy). Na podstawie złożonych w tych działaniach wniosków o dofinansowanie, oraz informacji o zwiększeniu alokacji w Działaniu 1.1 tak, by dofinansować wszystkie pozytywnie ocenione projekty, można oceniać, że wartość docelowa dla tego wskaźnika powinna zostać osiągnięta.

Wartość docelowa wskaźnika Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania zostanie osiągnięta, dzięki realizacji 1 projektu w Dz. 1.3, na który została już podpisana umowa z wyższą wartością docelową niż przyjęta jako cel w Programie.

Tabela 5. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO1.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) [przedsiębiorstwa]	7	144	0	0
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji [przedsiębiorstwa]	7	144	0	0

Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych [roczny EPC]	9	185	0	0
Liczba wspartych laboratoriów badawczych [szt.]	2	37	0	0
Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania [szt.]	0	5	0	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Spośród 3 przyjętych wskaźników rezultatu dla RSO1.1, szanse na osiągnięcie wartości docelowych są realne jedynie w przypadku wskaźnika Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe), na który pracują projekty z wszystkich 3 działań RSO1.1. Aktualizacja przyjętych założeń, w oparciu o dane ze złożonych wniosków o dofinansowanie wskazuje, że mimo drobnych zmian, przyjęty w Programie cel dla tego wskaźnika powinien zostać osiągnięty.

Natomiast osiągnięcie wartości docelowych dla 2 wskaźników rezultatu pokazujących liczbę MŚP wprowadzających różnego rodzaju innowacje jest bardzo mało realne i konieczne będzie ich obniżenie. Wynika to przede wszystkim z faktu, że na te wskaźniki będą pracowały tylko projekty realizowane w ramach naboru na wdrożenia wyników prac B+R, na który przeznaczono jedynie 17% alokacji z tego działania. Projekty zgłoszone w ramach trwającego naboru na dofinansowanie infrastruktury B+R i prac B+R nie zakładają realizacji tych wskaźników.

Tabela 6. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO1.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Cel Końcowy	Osiągnięta wartość wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika – podpisane umowy
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe) [EUR]	0	89 814 683	0	1152,3
Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe [przedsiębiorstwa]	0	124	0	0
MŚP wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne [przedsiębiorstwa]	0	106	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W związku z opisanymi powyżej uwagami dotyczącymi wykonalności celów poszczególnych wskaźników, poniżej zaproponowane zostały nowe wartości docelowe. W przypadku wskaźników „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji” i „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym mikro, małe, średnie, duże)”, nowa wartość docelowa została oszacowana na podstawie średniego kosztu jednostkowego z WoD z naboru Działania 1.2, oraz zaktualizowanej na podstawie tych wniosków średniej intensywności wsparcia. Wskaźniki dotyczące liczby firm wprowadzających innowacje przeszacowano na podstawie wskaźnika pokazującego udział firm z interwencji typu 3 (wdrażanie wyników B+R) w ogóle firm wspieranych w Działaniu 1.2.

Tabela 7. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO1.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) [przedsiębiorstwa]	95	-49
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji [przedsiębiorstwa]	95	-49
Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych [roczny EPC]	173	-12
Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe [przedsiębiorstwa]	14	-110
MŚP wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne [przedsiębiorstwa]	12	-94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.1.2 Cel szczegółowy RSO1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

Postęp kontraktacji

W ramach RSO1.2 alokowano łącznie 70 mln euro, na realizację 2 działań:

- Działanie 1.4 Cyfryzacja administracji publicznej
- Działanie 1.5 Innowacyjne rozwiązania cyfrowe w ochronie zdrowia

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono 2 nabory, w ramach których zaangażowano 2/3 alokacji dostępnej w ramach RSO1.2. Oba nabory dotyczą działania 1.4, przy czym 1

jest konkurencyjny (z alokacją 45 mln euro), a 1 niekonkurencyjny, na realizację projektu priorytetowego „Regionalne e-usługi dla samorządowych jednostek organizacyjnych Województwa Śląskiego”, planowany do realizacji przez Województwo Śląskie. W Działaniu 1.5 nie uruchomiono dotychczas żadnego naboru.

Tabela 8. Nabory uruchomione w ramach RSO1.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 1.4	52 500 000	2	46 910 112	89%
Dz. 1.5	17 500 000	0	0	0%
łącznie	70 000 000	0	0	67%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Zgodnie z nowym SZOP v. 11 z 22.08.2024, 5 589 888 euro z Dz. 1.4 i 10 000 000 euro z Dz. 1.5 zostanie przeniesione do Dz. 1.1

Żaden z uruchomionych naborów nie został jeszcze zakończony. Nabór na projekt priorytetowy „Regionalne e-usługi dla samorządowych jednostek organizacyjnych Województwa Śląskiego” został wydłużony na prośbę beneficjenta o pół roku, z 30.04.2024 na 31.10.2024. Opóźnienie wynika m.in. ze zmian w koncepcji projektu oraz konieczności przygotowania odpowiedniej dokumentacji. Aktualnie wniosek jest w przygotowaniu. Z kolei nabór konkursowy z alokacją 45 mln euro został ogłoszony dopiero pod koniec czerwca 2024 i potrwa również do 31.10.2024. Nabór ten, pierwotnie planowany do końca sierpnia, został wydłużony na prośbę beneficjentów, tak by ułatwić przygotowanie wniosku poza sezonem urlopowym.

W harmonogramie aktualnym na czerwiec 2024, brak jest naborów zaplanowanych do realizacji w ramach RSO1.2.

Dotychczasowy postęp w wydatkowaniu środków w ramach RSO1.2 jest niewielki. Żadna umowa nie została jeszcze podpisana, żaden nabór nie został jeszcze zakończony. Z przeprowadzonych wywiadów wynika jednak, że zainteresowanie wnioskodawców w naborze konkursowym w Działaniu 1.4 jest bardzo duże i znacząco

przekroczy budżet naboru, a cała alokacja pozostała w tym działaniu (po przeniesieniu części środków w SZOP v. 11 do Dz. 1.1) zostanie bez problemu wykorzystana.

Bardziej problematyczna sytuacja występuje w Działaniu 1.5. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że istnieją pewne bariery, które mogą ograniczać zainteresowanie beneficjentów tymi środkami. W działaniu tym finansowane mają być innowacyjne rozwiązania w ochronie zdrowia, przy czym, aby uniknąć realizacji wsparcia pod reżimem pomocy publicznej (co ogranicza intensywność wsparcia do 20-30%), beneficjent powinien mieć kontrakt z NFZ. Często jednak najbardziej innowacyjne rozwiązania powstają w podmiotach leczniczych, które takiego kontraktu nie mają. Dodatkowo, wszystkie projekty z obszaru informatyzacji muszą przejść ocenę przez krajowy Komitet Sterujący ds. Zdrowia, co dodatkowo komplikuje cały proces. Z uwagi na relatywnie niewielkie środki, rozważane jest również przeprowadzenie naboru w trybie niekonkurencyjnym, jeśli pojawi się pomysł na odpowiedni projekt priorytetowy. Ogółem, z przeprowadzonych rozmów wynika, że wg aktualnego planu do grudnia 2024 r. zostaną przyjęte kryteria dla tego działania i jeśli do tego czasu nie zapadnie decyzja o zamianie procedury na niekonkurencyjną, nabór zostanie ogłoszony. Natomiast w sytuacji braku odpowiedniego zainteresowania, alokacja z tego działania może być z powodzeniem przeniesiona na Działanie 1.4 lub inne obszary.

Ryzyko braku wykorzystania środków w RSO1.2 jest więc niewielkie, szczególnie w sytuacji zmniejszenia alokacji w obu działaniach (w ramach zmian w SZOP v.11).

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do oceny stopnia realizacji RSO1.2 wybrano 1 wskaźnik produktu i 1 wskaźnik rezultatu. Wg stanu na 30.06 nie zakończył się jeszcze żaden nabór w tym RSO. Z przeprowadzonych analiz i uzyskanych informacji wynika jednak, że są dość duże szanse na osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika produktu. Dużą pomocą w tym zakresie powinien być projekt priorytetowy „Regionalne e-usługi dla samorządowych jednostek organizacyjnych Województwa Śląskiego”, w ramach którego planowane jest wsparcie aż 25 instytucji publicznych. W przypadku naboru konkurencyjnego projekty z zakresu cyfryzacji administracji publicznej, realizowanych w Działaniu 1.4, kluczowe będą średnie koszty realizowanych projektów w przeliczeniu na 1 instytucję publiczną.

Istnieje ryzyko, że będą one wyższe niż założono przy estymowaniu wartości docelowych, ze względu na znacząco większy wzrost inflacji w ostatnich latach, w tym znaczący wzrost płac programistów. Z kolei z deklaracji przedstawicieli JST planujących realizację inwestycji w obszarze cyfryzacji w ciągu najbliższych 3 lat wynika, że przeciętnie planują oni wydać na 1 projekt kwotę ok. 2 mln zł, co jest wartością istotnie niższą niż przyjęta do szacowania wartości docelowej wskaźników (przyjęto 6,8 mln zł).

W przypadku wskaźnika rezultatu, ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej będzie silnie zależne od struktury realizowanych projektów. W projektach back-officowych, ukierunkowanych na użytkowników wewnętrznych, liczba osób korzystających z ich efektów będzie relatywnie niewielka (pracownicy danej instytucji). Natomiast bardziej masowy charakter będą miały projekty z zakresu e-usług publicznych, czy digitalizacji i udostępniania danych, np. kartograficznych.

Biorąc pod uwagę początkowy etap wdrażania wsparcia w tym RSO i brak silnych przesłanek dla zmiany wartości docelowych, rekomenduje się pozostawienie ich na obecnym poziomie.

Tabela 9. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 1.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych [instytucje]	0	54	0	0
Nazwa wskaźnika [jednostka miary]				
Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych	0	300 361	0	0

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowa na realizacja
usług, produktów i procesów cyfrowych [użytkownicy / rok]				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

1.1.3 Cel szczegółowy RSO1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Postęp kontraktacji

W ramach RSO1.3 zaplanowano do realizacji 5 działań, na łączną kwotę 132,5 mln euro, w dość różnorodnych obszarach wsparcia:

- Działanie 1.6 Rozwój przedsiębiorczości - EFRR
- Działanie 1.7 Klastry
- Działanie 1.8 Innowacje cyfrowe w MŚP
- Działanie 1.9 Konkurencyjność przedsiębiorstw (IF)
- Działanie 1.10 Promocja eksportu i internacjonalizacja MŚP

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono 4 nabory, w których zaangażowano niemal całą (98%) alokację przypisaną do celu szczegółowego 1.3. Największe środki przeznaczono na instrument finansowy wspierający inwestycje i poprawę konkurencyjności MŚP oraz tzw. small mid-caps i mid-caps. Nie przeprowadzono żadnego naboru jedynie w Działaniu 1.7, w którym zaplanowano wsparcie klastrów; przy czym alokacja w tym działaniu wynosi jedynie 2 mln euro.

Tabela 10. Nabory uruchomione w ramach RSO1.3 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 1.6	10 465 719	1	10 465 719	100%

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 1.7	2 000 000	0	0	0%
Dz. 1.8	13 523 530	1	13 523 530	100%
Dz. 1.9	85 000 000	1	85 000 000	100%
Dz. 1.10	21 476 470	1	21 174 028	99%
łącznie	132 465 719	4	130 163 277	98%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Wszystkie uruchomione nabory w RSO1.3 zostały już zakończone. W Działaniach 1.6 i 1.10 przeprowadzono nabory niekonkurencyjne, w których Fundusz Górnośląski (w partnerstwie) złożył wnioski na realizację 2 projektów priorytetowych: „Śląska Sieć Rozwoju Przedsiębiorczości”, oraz „InterGlobal – internacjonalizacja przedsiębiorstw z sektora MŚP z województwa śląskiego”, które konsumują całą alokację dostępną w tych działaniach. W Działaniu 1.9 BGK złożył wniosek na całą dostępną alokację². Natomiast w jedynym naborze konkurencyjnym w RSO1.3, adresowanym do MŚP na wsparcie innowacji cyfrowych (Dz. 1.8), wartość wnioskowanego dofinansowania ponad 2-krotnie przekracza dostępną alokację.

Tabela 11. Nabory zakończone w ramach RSO1.3 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 1.6	1	1	45 538 703	100%
Dz. 1.8	1	104	126 517 767	217%
Dz. 1.9	1	1	368 517 500	98%
Dz. 1.10	1	1	91 800 000	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

² Drobne różnice wynikają z różnic kursowych.

Według stanu na 30.06, w RSO1.3 podpisano dotychczas tylko umowy z BGK (na wdrażanie instrumentu finansowego pod nazwą Pożyczka rozwojowa) oraz z Funduszem Górnośląskim na realizację projektu priorytetowego InterGlobal w Działaniu 1.10, które konsumują całą dostępną w tych działaniach alokację. W pozostałych działaniach, ocena wniosków nie została jeszcze zakończona.

Tabela 12. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach RSO1.3 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
Dz. 1.9	1	368 517 500	101%
Dz. 1.10	1	91 800 000	99%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W aktualnym harmonogramie brak jest kolejnych naborów planowanych do uruchomienia w RSO1.3, co wynika przede wszystkim z prawdopodobnego wyczerpania całej alokacji w ramach zakończonych już naborów.

Ogółem, postęp finansowy w RSO1.3 należy ocenić jako bardzo dobry. W dotychczasowych naborach uruchomiono już 98% całej dostępnej alokacji. Największe środki alokowane są na wsparcie w formie instrumentów finansowych (Pożyczka Rozwojowa) wdrażanych przez BGK. Z doświadczeń w poprzednich perspektywach finansowych wynika, że takie pożyczki cieszą się b. dużym zainteresowaniem przedsiębiorców i generalnie nie powinno być problemów z ich wykorzystaniem. Szczególnie przy atrakcyjnym względem dostępnego na rynku komercyjnym oprocentowaniu na poziomie 2%. Pewnym ryzykiem w tym obszarze było pojawienie się w ostatnim czasie bardzo restrykcyjnej interpretacji KE i MFiPR dotyczącej artykułu 7 ust. 1 lit. h Rozporządzenia EFRR/EFS, która de facto eliminowała możliwość finansowania wszystkich maszyn, urządzeń i środków transportu wykorzystujących paliwa kopalne (np. samochodów, maszyn czy urządzeń wyposażonych w silniki spalinowe lub na gaz ziemny). Jednak 9.09.2024 pojawiło się nowe stanowisko KE, w którym dopuszczono możliwość finansowania maszyn / urządzeń wykorzystujących paliwa kopalne, jeśli nie ma dla nich dostępnej realnej technologii alternatywnej lub gdy

zakup maszyny z alternatywnym napędem jest niezasadny ekonomicznie (zbyt kosztochłonny).

Projekty priorytetowe konsumują całą alokację w działaniach 1.6 i 1.10. W chwili obecnej nie widać ryzyka istotnych problemów w ich realizacji. Wniosek w projekcie „Śląska Sieć Rozwoju Przedsiębiorczości” został złożony i aktualnie trwa jego ocena. Harmonogram jego realizacji został dostosowany do harmonogramu akredytacji usługodawców. Termin realizacji projektu został wydłużony do końca 2029 r. Być może będzie potrzeba skorygowania warunku ograniczającego wsparcie do firm istniejących na rynku poniżej 3 lat (np. wydłużenie go do 5 lat), tak by zwiększyć pulę firm mogących otrzymać wsparcie. W projekcie „InterGlobal – internacjonalizacja przedsiębiorstw z sektora MŚP z województwa śląskiego” umowa została już podpisana. Projekt jest realizowany zgodnie z założeniami – aktualnie trwa przygotowywanie niezbędnej dokumentacji i już w 2024 r. planowane jest uruchomienie praktycznie wszystkich zadań zaplanowanych w projekcie.³ Projekt ten bazuje na doświadczeniach z 2 poprzednich projektów proeksportowych realizowanych w woj. Śląskim, i spotyka się z dużym zainteresowaniem przedsiębiorców, dlatego nie powinno być problemów jego realizacją.⁴

W jedynym naborze konkurencyjnym, na innowacje cyfrowe w MŚP (dz. 1.8) zainteresowanie wnioskodawców jest b. duże, a wnioski dość wysokiej jakości; nie powinno być problemów z wykorzystaniem całej dostępnej alokacji.⁵

³ Część zadań została już uruchomiona, np. Akademia Internacjonalizacji, zagraniczni doradcy eksportowi, biura Funduszu Górnośląskiego za granicą.

⁴ Warto podkreślić, że jest to projekt bardzo kompleksowy, obejmujący szeroki zakres wsparcia dla przedsiębiorców, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji przedsiębiorców w zakresie internacjonalizacji (warsztaty eksportowe, Akademia internacjonalizacji, indywidualne konsultacje z ekspertami z danego rynku, analizy i raporty z Obserwatorium Handlu Zagranicznego); w zakresie realnej obecności na rynku zagranicznym (zagraniczne misje gospodarcze, targi branżowe, sieć doradców zagranicznych i biura FG za granicą; oraz bony eksportowe na indywidualny udział firmy w określonych imprezach targowych.

⁵ W części projektów pojawiają się wydatki niekwalifikowalne, np. finansowanie sklepów online, co może obniżyć wartość przyznanego dofinansowania; nie powinno jednak istotnie wpływać na możliwość wykorzystania całej alokacji z dz. 1.8.

Otwartą kwestią pozostaje ewentualny nabór na wsparcie klastrów w Działaniu 1.7 – dotychczas IZ wstrzymywała się z przeprowadzeniem naboru w tym działaniu. Ze względu na relatywnie niską alokację (2 mln euro), znaczący poziom komplikacji tego rodzaju wsparcia, oraz nienajlepsze doświadczenia z wspierania klastrów w regionie w perspektywie 2007-2013 (problemy z trwałością działania klastrów po zakończeniu realizacji projektów), nabór w tym działaniu został przesunięty na późniejszy okres.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji RSO1.3 wybrano 3 wskaźniki produktu i 3 wskaźniki rezultatu. „Wskaźnik Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych” realizowany jest jedynie przez BGK w ramach instrumentu Pożyczka rozwojowa wdrażanego w Działaniu 1.9. W podpisanej umowie BGK zobowiązał się do realizacji tego wskaźnika na poziomie przyjętej w Programie wartości docelowej (550 przedsiębiorstw objętych wsparciem). Analiza dostępnych danych i wnioski z przeprowadzonych wywiadów wskazują, że osiągnięcie wskaźnika będzie zależne od przeciętnej wartości udzielanych pożyczek. Przy założeniu z przyjętej metodologii szacowania wskaźników, że przeciętnie na jednego pożyczkobiorcę przypada 1,1 udzielonej pożyczki, oraz biorąc pod uwagę wartość umowy z BGK (433,5 mln zł), wsparcie 550 firm oznacza udzielenie pożyczek o średniej wielkości 716 tys. zł, co jest realne do osiągnięcia. Dla tego wskaźnika, nie została przyjęta wartość pośrednia do osiągnięcia na 2024 rok.

Wskaźnik „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji” w RSO1.3 realizowany jest jedynie przez projekty z Działania 1.8. W działaniu tym nie podpisano jeszcze żadnych umów; trwa ocena wniosków w zakończonym już naborze. Zainteresowanie jest jednak wysokie i nie powinno być problemów z wykorzystaniem całości alokacji. Biorąc pod uwagę koszt jednostkowy wyliczony na podstawie złożonych wniosków o dofinansowanie i zakładają przeciętnie 1,2 dotacji przypadającej na 1 przedsiębiorstwo, wartość docelowa powinna zostać lekko przekroczona (ok. 40 wspartych dotacyjnie przedsiębiorstw). Natomiast nie jest realne osiągnięcie wartości pośredniej na 2024 rok, z uwagi na brak czasu na realizację inwestycji, nawet gdyby rozstrzygnięcie naboru nastąpiło w najbliższym czasie.

Przyjęte w Programie wartości pośrednie i końcowe wskaźnika „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)” przyjęte w RSO1.3 stanowią sumę wartości pozostałych 2 wskaźników produktu (przedsiębiorstw objętych wsparciem w formie dotacji i w formie instrumentów finansowych). Z tego względu, zgodnie z przedstawionymi wyżej wnioskami, wartość docelowa tego wskaźnika przyjęta na 2029 rok powinna zostać osiągnięta. Dodatkowo, zgodnie z definicją wskaźnika, obejmuje on wszystkie przedsiębiorstwa, które otrzymują wsparcie finansowe lub rzeczowe; powinien zatem uwzględniać również firmy otrzymujące wsparcie niefinansowe w projektach priorytetowych w Działaniu 1.6 (Śląska Sieć Rozwoju Przedsiębiorczości), w którym założono wsparcie 254 firm (i taka wartość jest zadeklarowana do osiągnięcia w złożonym WoD). Również firmy biorące udział w projekcie InterGlobal, w Działaniu 1.10 i otrzymujące w jego ramach wsparcie, mogłyby potencjalnie być wliczane do wskaźnika „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (...)”. W tym projekcie, zadeklarowano wsparcie niefinansowe dla 500 przedsiębiorstw (przy czym mogą się one dublować, bo każda forma wsparcia jest liczona oddzielnie), a finansowe (w formie bonu eksportowego) dla 125 unikatowych firm.

Jeśli chodzi o wartość pośrednią wskaźnika Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże), przyjętą na poziomie 2, to jest szansa na jej osiągnięcie wyłącznie w przypadku IF (w ramach Działania 1.9). Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że umowa z pośrednikami finansowymi powinna być podpisana przez BGK w okresie wakacyjnym 2024 r., jest więc szansa, że pierwsze pożyczki zostaną udzielone przed końcem 2024 r., a w przypadku IF wskaźnik jest osiągnięty w momencie wypłaty pożyczki.

Tabela 13. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO1.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) [przedsiębiorstwa]	2	583	0	550

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji [przedsiębiorstwa]	2	33	0	0
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych [przedsiębiorstwa]	0	550	0	550

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Wartość docelowa wskaźnika rezultatu: „Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach” w RSO1.3 jest mało realna do osiągnięcia i powinna zostać znacząco obniżona. Dotychczas na podpisanych umowach przyjęto do realizacji wartość 529 w ramach wsparcia w postaci Pożyczki Rozwojowej wdrażanej w ramach Działania 1.9 przez BGK. Przy czym w przypadku instrumentów finansowych, inaczej niż w przypadku dotacji, przedsiębiorca nie ma żadnych korzyści ani preferencji w dostępie do wsparcia za zatrudnienie dodatkowego pracownika w ramach realizowanej inwestycji. W IF nie ma również wymogu okresu trwałości; trudno zatem weryfikować osiągnięcie tego wskaźnika rok od realizacji inwestycji. Mimo więc, że zapewne w przypadku części inwestycji realizowanych dzięki środkom z IF powstaną nowe miejsca pracy, osiągnięcie odpowiednich wartości docelowych w przypadku IF dla tego wskaźnika nie powinno być wymagane. Na wskaźnik ten będą natomiast pracować projekty realizowane w ramach wsparcia dotacyjnego w Działaniu 1.8. Przy założeniu wykorzystania całej dostępnej w tym działaniu alokacji i w oparciu o koszt jednostkowy utworzenia 1 miejsca pracy wyliczony na podstawie danych z RSOT2021, oszacowano wartość docelową realną do osiągnięcia dla tego wskaźnika w Działaniu 1.8 (i całym RSO1.3) na poziomie 39 nowych miejsc pracy.

W przypadku wskaźnika Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe) istnieje duże ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej. Na wskaźnik zgodnie z zapisami SZOP pracują tylko projekty z działań 1.8 i 1.9. W

umowie BGK wartość tego wskaźnika, stanowiącego wkład własny BGK przeliczona na euro wynosi ok. 15,1 mln euro. Jednak ostatecznie, tylko 5% z 15% wymaganego wkładu własnego zostanie wniesione przez pośredników finansowych i będzie wliczało się do wskaźnika. Pozostałe środki (10%) zostaną wniesione na poziomie Funduszu Powierniczego ze środków publicznych. Oznacza to, że w ramach umowy z BGK, tylko ok. 5 mln euro będzie pracować na wskaźnik. Z kolei wartość wskaźnika dla Działania 1.8, oszacowana na podstawie zakładanej intensywności wsparcia w złożonych wnioskach o dofinansowanie, przy wykorzystaniu całej dostępnej alokacji wyniesie ok. 16,5 mln euro, co daje łącznie kwotę ok. 21,5 mln euro możliwej do osiągnięcia wartości docelowej dla tego wskaźnika.

Na wskaźnik Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe pracują wyłącznie projekty z Działania 1.8. Na podstawie kosztów jednostkowych w złożonych WoD, oszacowano, że wartość docelowa dla tego wskaźnika powinna zostać osiągnięta.

Tabela 14. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO1.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach [roczny EPC]	0	824	0	529
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe) [EUR]	0	42 946 847	0	15 078 252 ⁶
Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe	0	28	0	0

⁶ Wartość wkładu własnego BGK z podpisanej umowy, przeliczona na EUR wg kursu z 30.06.2024 (4,313).

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
lub procesowe [przedsiębiorstwa]				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W związku z opisanymi powyżej uwagami dotyczącymi wykonalności celów poszczególnych wskaźników, poniżej zaproponowane są nowe wartości docelowe.

Tabela 15. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO1.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021- 2027
Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach [roczny EPC]	39	- 785
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe) [EUR]	21 564 206	-21 382 641

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.2 Priorytet II Fundusze Europejskie na zielony rozwój

1.2.1 Cel szczegółowy RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

Postęp kontraktacji

W ramach RSO2.1 wdrażanych jest 5 działań, związanych z efektywnością energetyczną budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych i przedsiębiorstw, z łączną alokacją równą 426,5 mln euro. Wsparcie dotacyjne na termomodernizację budynków użyteczności publicznej wdrażane jest w formule ZIT⁷ (Dz. 2.2) i poza ZIT

⁷ Wsparcie mogą otrzymać tylko projekty zidentyfikowane w strategiach ZIT

(Dz. 2.1). Przy czym alokacja dostępna w Dz. 2.1 została przeznaczona w całości na wsparcie projektów realizowanych na obszarze OSI⁸ oraz projektów wynikających ze strategii lokalnych i pozytywnie zaopiniowanych przez LGD.⁹ Wsparcie dotacyjne na zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych skierowane jest wyłącznie na budynki wielorodzinne komunalne (w tym zabytkowe), i realizowane jest w 2 formułach: ZIT (Dz. 2.4) i poza ZIT¹⁰ (Dz. 2.3). Natomiast wsparcie termomodernizacji innych budynków mieszkalnych (np. wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych, TBS) oraz budynków użyteczności publicznej, a także zwiększenia efektywności energetycznej przedsiębiorstw jest realizowane w formie instrumentu finansowego wdrażanego w ramach Działania 2.5.

- Działanie 2.1 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej
- Działanie 2.2 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej – ZIT
- Działanie 2.3 Efektywność energetyczna budynków mieszkalnych
- Działanie 2.4 Efektywność energetyczna budynków mieszkalnych – ZIT
- Działanie 2.5 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych i przedsiębiorstw (IF)

Do końca czerwca 2024 r. ogłoszono łącznie 6 naborów, na kwotę 248,7 mln euro, co stanowi ok. 58% dostępnej alokacji. Znaczące środki zaangażowano na nabory związane z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Uruchomiono również nabór techniczny¹¹ na całą alokację przeznaczoną na wdrażanie

⁸ Dz. 2.1 adresowane jest wyłącznie na projekty realizowane na terenach OSI o znaczeniu krajowym, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Bytom, Piekary Śląskie, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec) oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (Koniecpol, Irządze, Rajcza, Ujszoły). Dla każdej z tych gmin przewidziano oddzielną pulę środków.

⁹ Przy czym w Działaniu 2.1 nie jest wykluczone uruchomienie naborów poza OSI i LGD, w przypadku uzyskania dodatkowej alokacji.

¹⁰ Wsparcie mogą otrzymać tylko projekty zidentyfikowane w strategiach ZIT

¹¹ Nabór (w tym złożenie wniosku o dofinansowanie) miało wyłącznie charakter techniczny ze względu na konieczność wprowadzenia projektu i umowy o finansowaniu do systemów. Nie został przeprowadzony nabór w rozumieniu obowiązujących przepisów (ogłoszenie naboru, powołanie KOP, ocena wniosku). Wybór EBI na Fundusz Powierniczy odbył się zgodnie z art. 59, ust 3 rozporządzenia ogólnego nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., - bezpośrednie powierzenie.

instrumentu finansowego (pożyczek z umorzeniem) przez EBI, z szerokim zakresem wsparcia (budynki użyteczności publicznej, budynki mieszkalne, przedsiębiorstwa). Nie ogłoszono na razie natomiast żadnego naboru skierowanego na projekty dotacyjne z obszaru mieszkalnictwa.

Z wsparcia dotacyjnego na zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej mogą skorzystać tylko projekty realizowane na terenie gmin, w których wskaźnik dochodów podatkowych (Gg) jest niższy od uśrednionej wartości dla całego województwa śląskiego. Warunek ten nie dotyczy jednak budynków zabytkowych.

Tabela 16. Nabory uruchomione w ramach RSO2.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 2.1	37 015 491	1	27 000 000	73%
Dz. 2.2	147 996 605	4	105 308 123	71%
Dz. 2.3	94 967 896	0	0	0%
Dz. 2.4	30 150 465	0	0	0%
Dz. 2.5	116 345 086	1	116 345 086	100%
łącznie	426 475 543	6	248 653 209	58%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024))

Dotychczas zakończyły się 3 nabory na projekty ZIT w Działaniu 2.2, w których złożono 92 wnioski. Wszystkie te nabory zakończono niedawno (28.06.2024). Ostatni nabór w tym działaniu, dla ZIT Subregionu Zachodniego, przedłużono do 30.09.2024. Łączna wartość wnioskowanego dofinansowania niemal w 100% pokrywa się z uruchomioną w tych naborach alokacją. Zakończył się również proces wyboru Funduszu Powierniczego w Działaniu 2.5. Wciąż trwa natomiast nabór uruchomiony relatywnie niedawno w Działaniu 2.1, na projekty z obszaru efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poza mechanizmem ZIT (do 30.09.2024 r.).

Tabela 17. Nabory zakończone w ramach RCO2.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 2.2	3	92	358 581 584	99%
Dz. 2.5	1	1	503 250 669	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Według stanu na 30.06, w RSO 2.1 podpisano dotychczas tylko umowę z EBI, który jako Menadżer Funduszu Powierniczego będzie odpowiedzialny za wdrażanie instrumentu finansowego (pożyczka z umorzeniem) w obszarze efektywności energetycznej. Umowa ta konsumuje całość alokacji dostępnej w Działaniu 2.5. Obecnie trwa procedura naboru pośredników finansowych, którzy będą odpowiedzialni za udzielanie pożyczek odbiorcom ostatecznym.

Tabela 18. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach RSO 2.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
Dz. 2.5	1	503 250 669	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W harmonogramie naborów FE SL 2021-2027 aktualnym na czerwiec 2024, zaplanowano uruchomienie jeszcze jednego naboru w Działaniu 2.1, na projekty wynikające ze strategii lokalnych i pozytywnie zaopiniowane przez LGD. Jego budżet wyniesie 5,3 mln euro, co stanowi 14% alokacji dostępnej dla tego Działania 2.1. Przy założeniu, że całość alokacji w tym naborze oraz trwającym jeszcze naborze w Działaniu 2.1 zostanie wykorzystana, wciąż do wykorzystania pozostanie w tym działaniu ok. 13% dostępnej alokacji.

Tabela 19. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO 2.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji
Dz. 2.1	37 015 491	1	5 260 843	14%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027, aktualny na 30.06.2024

Dotychczasowy postęp finansowy w RSO 2.1 ocenić jako umiarkowanie dobry. Uruchomiono nabory na 58% alokacji, a zakontraktowano środki stanowiące 27% alokacji całego RSO 2.1 (i 100% alokacji na Dz. 2.5). Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że jest to obszar cieszący się dużym zainteresowaniem beneficjentów, i nie powinno być żadnych problemów z wykorzystaniem wszystkich dostępnych środków; możliwe jest nawet przeniesienie alokacji do RSO 2.1 z innych celów szczegółowych. Przy czym w przypadku Działania 2.5 warto zaznaczyć, że zakontraktowanie całości środków jest dopiero pierwszym etapem wdrażania wsparcia, a ostatecznie postęp wdrażania (wydatkowania środków) będzie uzależniony od skutecznego wyboru przez EBI pośredników finansowych, i ich zdolności do dystrybucji pożyczek do ostatecznych odbiorców.

W pierwszej kolejności zorganizowano nabory na zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Część alokacji w tym obszarze, w działaniu adresowanym do ZIT nie została uruchomiona, bo nie wszystkie projekty zidentyfikowane w strategiach ZIT były gotowe do aplikowania o wsparcie. Przy czym alokacja jest tutaj podzielona na 4 koperty ZIT, więc środki te są już wstępnie przypisane poszczególnym projektom ze strategii ZIT. Dodatkowo, część alokacji jest pozostawiona jako pewien bufor na zmiany wynikające ze spadku kursu EUR/PLN. Warto zwrócić uwagę, że w działaniach 2.1 i 2.2 nie ma naborów stricte konkursowych, otwartych dla wszystkich podmiotów chcących aplikować o środki na termomodernizację budynków użyteczności publicznej. Jednocześnie, wszystkie nabory są ograniczone do gmin, w których wskaźnik dochodów podatkowych (Gg) jest niższy od uśrednionej wartości dla całego województwa śląskiego (z wyjątkiem budynków zabytkowych). Ogółem, potrzeby

w tym obszarze są większe niż dostępna alokacja. Realizację inwestycji w tym obszarze w ciągu 3 najbliższych lat, współfinansowanej ze środków FE SL 2021-2027, planuje aż 75% JST które wzięły udział w przeprowadzonej ankiecie CAWI.

Wsparcie na zwiększenie efektywności energetycznej budynków komunalnych wielorodzinnych zostało zaplanowane do uruchomienia w dalszej kolejności, tak by w początkowym okresie wdrażania skoncentrować zasoby na organizacji naborów w obszarze budynków użyteczności publicznej. Nie są gotowe jeszcze wszystkie dokumenty (np. kryteria wyboru projektów). Również wnioskodawcy nie są jeszcze gotowi do aplikowania o wsparcie w tym obszarze – z ankiety CAWI wynika, że spośród wszystkich JST planujących inwestycje w tym obszarze, aż 67% będzie potrzebowało okresu powyżej 6 miesięcy na przygotowanie projektu do złożenia wniosku o dofinansowanie. Oczekiwane zapotrzebowanie w tym obszarze jest mniejsze niż w przypadku budynków użyteczności publicznej - realizację inwestycji w tym obszarze w ciągu 3 najbliższych lat, współfinansowanej ze środków FE SL 2021-2027, planuje 26% JST biorących udział w ankiecie. W sytuacji, gdyby pojawiły się problemy z wykorzystaniem całej alokacji, powinna ona być przesunięta na wsparcie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej.

Znaczące środki zostały alokowane na wsparcie w formie Pożyczki z umorzeniem wdrażanej przez EBI. Jest to nowy instrument w regionie, w poprzedniej perspektywie finansowej nie był wdrażany¹², więc trudno wiarygodnie oceniać, z jakim zainteresowaniem się spotka. Z informacji z wywiadów wynika, że aktualny plan zakłada przeprowadzenie konkursu i wybór pośredników finansowych do końca 2024 r., i uruchomienie oferty z początkiem 2025 r. dla odbiorców końcowych. Niewątpliwie istotnym ryzykiem jest gotowość pośredników finansowych do wdrażania tego typu instrumentu – mogą oni obawiać się elementu umorzeniowego, bo to na nich będzie spoczywała odpowiedzialność za podjętą decyzję o umorzeniu części kapitału. Sama pożyczka jest jednak bardzo atrakcyjna (oprocentowanie 1%, umorzenie 30% + 10% za

¹² Planowano wdrożenie przez EBI pożyczki na zwiększenie efektywności energetycznej i OZE dla przedsiębiorstw, ale nie udało się wybrać pośrednika finansowego.

PPP / EPC¹³), co powinno istotnie zwiększyć szanse na wykorzystanie pełnej alokacji. Zaletą pożyczki jest też brak sztywnego podziału środków na poszczególne grupy odbiorców, co daje większą elastyczność jej wdrożenia wybranemu pośrednikowi finansowemu. Dodatkowo, pożyczka ze środków Działania 2.5 to podstawowa możliwość w ramach Programu na sfinansowanie inwestycji OZE realizowanej przez przedsiębiorców, przy czym musi być ona zrealizowana w połączeniu z modernizacją energetyczną obiektu (brak dedykowanej pożyczki wyłącznie na instalacje OZE dla przedsiębiorców). Umowa o Finansowaniu zawarta pomiędzy Województwem Śląskim a EBI przewiduje również możliwość ewentualnych przesunięć alokacji między pośrednikami w sytuacji, gdyby któryś z nich miał problem z wykorzystaniem przyznanych środków.

Z wywiadów i informacji uzyskanych od przedstawicieli IZ wynika, że nawet gminy o względnie wysokich dochodach podatkowych (wskaźnik Gg powyżej średniej dla regionu) mogą nie być zainteresowane instrumentem finansowym w obszarze termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Preferowaną formą wsparcia byłaby tutaj dotacja, co wynika przede wszystkim z trudnej sytuacji finansowej gmin, jednak w trakcie negocjacji Programu KE nie uznała argumentów ze strony regionu. W tej sytuacji, należy rozważyć wykorzystanie wszystkich możliwych do zastosowania preferencji przy konstruowaniu instrumentu finansowego dla JST, tak aby oferta finansowania była maksymalnie zbliżona do korzyści jakie daje dotacja; i jednocześnie bardziej dostępna, z szybszą oceną wniosków niż w przypadku dotacji, co jest szczególnie istotne w okresie podwyższonej inflacji i możliwego gwałtownego wzrostu cen energii, kosztów materiałów i usług budowlanych w okresie kumulacji inwestycji w tym obszarze finansowanych ze środków polityki spójności, KPO i innych. Rekomenduje się przygotowanie dla JST oferty z umorzeniem do 50% kwoty wkładu publicznego finansującego pożyczkę, oraz finansowaniem nawet do 100% kosztów inwestycji, co ograniczy problem z przygotowaniem wkładu własnego przez JST. Przy tak korzystnych warunkach, koszt spłaty rat pożyczki powinien być w całości lub w znaczącej części pokrywany z oszczędności w kosztach zużycia energii. Jednocześnie, w sytuacji dużych

¹³ PPP – Partnerstwo Publiczno – Prywatne, EPC – *Energy Performance Contract* – umowa o poprawę efektywności energetycznej

potrzeb w tym obszarze w regionie, korzystna będzie możliwość ponownego wykorzystania środków, które zostaną zwrócone przez pożyczkobiorców.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji RSO 2.1 wybrano 6 wskaźników produktu i 2 wskaźniki rezultatu. Tak duża liczba wskaźników produktu wynika ze znaczącego zróżnicowania wsparcia w tym celu szczegółowym, które obejmuje zarówno budynki użyteczności publicznej, budynki mieszkalne, jak i przedsiębiorstwa.

Wartości pośrednie dla wszystkich wskaźników produktu zostały przyjęte na poziomie 0.

Ponieważ w RSO 2.1 wsparcie dla przedsiębiorstw jest udzielane wyłącznie w formie instrumentów finansowych, wskaźniki „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)” oraz „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych” mają te same wartości docelowe (33 przedsiębiorstwa, które powinny otrzymać wsparcie). Będą one realizowane jedynie przez odbiorców ostatecznych wsparcia w ramach pożyczki z umorzeniem na zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych i przedsiębiorstw. W podpisanej umowie EBI zobowiązał się do realizacji tego wskaźnika na poziomie przyjętej w Programie wartości docelowej (33). Realizacja tego wskaźnika będzie zależała przede wszystkim od tego, jaką część alokacji przeznaczonej na instrument finansowy wykorzystają przedsiębiorstwa. Konstrukcja instrumentu nie przewiduje bowiem oddzielnych kopert finansowych na wsparcie budynków użyteczności publicznej, budynków komunalnych i firm – kluczowy będzie popyt zgłaszany przez poszczególne podmioty i aktywność pośredników finansowych. Drugim kluczowym elementem będzie średnia wartość pożyczki, która będzie udzielana przedsiębiorstwom. Przy założeniu, że do firm trafi 33% alokacji z instrumentu finansowego wdrażanego w Dz. 2.5, i bezpiecznie zakładając udzielanie pożyczek o maksymalnej wartości (5 mln zł), wartość docelowa powinna zostać nieznacznie przekroczona (35 wspartych firm). Z doświadczeń z poprzedniej perspektywy trzeba tutaj brać dodatkowo pod uwagę ryzyko trudności z wyborem odpowiedniego pośrednika finansowego przez EBI.

Na wskaźnik „Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej” będą pracowały dotacje dla sektora mieszkalnictwa komunalnego udzielane w Dz. 2.3 i 2.4,

oraz instrument finansowy wdrażany w ramach Dz. 2.5. W umowie podpisanej z EBI przyjęto wartość docelową do realizacji w ramach instrumentu finansowego na poziomie 4299 lokali mieszkalnych o udoskonalonej charakterystyce energetycznej. Aktualnie trwa nabór na projekty w Działaniu 2.3, nie ma więc jeszcze aktualnych danych o kosztach jednostkowych zakładanych przez wnioskodawców dla tego wskaźnika. Biorąc pod uwagę bardzo silny wzrost cen w budownictwie w ostatnich latach, istnieje duże ryzyko, że koszty te będą wyższe niż założono na etapie programowania. Po aktualizacji szacowanego kosztu jednostkowego, w oparciu o rzeczywisty i prognozowany wzrost cen w budownictwie kubaturowym w latach 2018-2025¹⁴ dla wszystkich działań pracujących na niniejszy wskaźnik (również dla umowy z EBI), można wnioskować, że wartość docelowa nie zostanie osiągnięta i powinna zostać istotnie obniżona. Dodatkowo, biorąc pod uwagę relatywnie niewielkie zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców (gmin) zgłaszane w ankiecie CAWI, część alokacji w tym obszarze może zostać niewykorzystana, i przesunięta na wsparcie budynków użyteczności publicznej.

Na wskaźnik „Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej” pracują Działania 2.1 i 2.2 (dotacje na zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej), oraz część alokacji z instrumentu finansowego wdrażanego w ramach Działania 2.5. Dotychczas podpisano tylko 1 umowę na wdrażanie instrumentu finansowego, w ramach której EBI zobowiązał się do kontrybucji w wysokości 239 622 m2 do niniejszego wskaźnika. Analogicznie jak w przypadku poprzedniego wskaźnika, koszt jednostkowy został zaktualizowany w oparciu o rzeczywisty i prognozowany wzrost cen w budownictwie kubaturowym w latach 2018-2025 dla wszystkich działań pracujących na niniejszy wskaźnik (również dla umowy z EBI). Nowa wartość docelowa została oszacowana na poziomie 1 030 206 m2, co wskazuje na konieczność jej obniżenia w Programie. Dodatkowo, ryzykiem pozostaje tutaj ewentualny mniejszy niż założono udział budynków użyteczności publicznej w

¹⁴ Z Raportu o kosztach w budownictwie 2016-2023 stworzonego przez Contract Advisory Services wynika, że w latach 2018-2023 wzrost kosztów w budownictwie kubaturowym wyniósł 50%, a po uwzględnieniu prognozowanej inflacji na lata 2024-2025, założono łączny wzrost cen na potrzeby oszacowania wartości docelowej na poziomie 63% w okresie 2018-2025.

wykorzystaniu alokacji w instrumencie finansowym, a także ewentualny gwałtowny wzrost kosztów usług i materiałów budowlanych w realizowanych projektach, powyżej wartości przyjętej na potrzeby niniejszego szacunku.

Wartość docelowa wskaźnika „Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego” zostanie osiągnięta – projekty realizowane w ramach działań 2.2 i 2.4 obejmują wszystkie 4 ZIT, dla których przygotowano strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego.

Tabela 20. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 2.1

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) [przedsiębiorstwa]	0	33	0	33
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych [przedsiębiorstwa]	0	33	0	33
Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [lokale mieszkalne]	0	18 884	0	4 299
Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [metry kwadratowe]	0	1 441 656	0	239 622
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego	0	4 455 877	0	0

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
rozwoju terytorialnego [osoby]				
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego [wkłady na rzecz strategii]	0	4	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Dla wskaźnika rezultatu „Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)” przyjęto wartość bazową na poziomie 778 228 MWh / rok, a wartość docelową na poziomie 661 494 MWh / rok. Oznacza to zakładany spadek zużycia energii pierwotnej o 116 734 MWh / rok, czyli o 15%. Takie założenie wydaje się co do zasady bezpieczne, bo wymogiem w projektach z zakresu zwiększania efektywności energetycznej jest spadek zużycia energii o 30%. Dodatkowo, przy szacowaniu wartości wskaźnika wzięto pod uwagę wyłącznie alokację przeznaczoną na budynki użyteczności publicznej, a na wskaźnik będą pracowały też projekty w obszarze budownictwa komunalnego i przedsiębiorstw. Biorąc powyższe pod uwagę, oraz przyjmując jako koszt jednostkowy dla wszystkich typów wsparcia koszt obliczony na podstawie wniosków o dofinansowanie w Działaniu 2.2, szacujemy, że oszczędność energii pierwotnej w projektach dotacyjnych powinna wynosić ok. 130,6 tys. MWh/rok. Dodatkowo, w umowie z EBI przyjęto spadek zużycia energii pierwotnej o dodatkowe 109 tys. MWh/rok, jednak planowane jest obniżenie tej wartości w oparciu o zaktualizowane koszty jednostkowe, które wskutek przyspieszonego wzrostu cen w ostatnich latach znacząco wyższe, niż przyjęte na etapie programowania. Przy założeniu przyjęcia kosztu jednostkowego dla umowy z EBI analogicznego jak w przypadku dotacji, instrumenty finansowe pozwolą na spadek rocznego zużycia energii pierwotnej o dodatkowe 44,1 tys. MWh/rok. Łącznie, zużycie

energii pierwotnej w projektach dotacyjnych i zwrotnych powinno wynieść ok. 174,7 tys. MWh/rok, co pozwoli na osiągnięcie zakładanej wartości docelowej dla tego wskaźnika.

Dla wskaźnika rezultatu „Szacowana emisja gazów cieplarnianych” przyjęto wartość bazową na poziomie 318 359 ton ekwiwalentu CO², a wartość docelową na poziomie 222 851 ton ekwiwalentu CO². Oznacza to zakładany spadek emisji gazów cieplarnianych o 95 508 ton ekwiwalentu CO² (o 30%), co jest zgodne z wymaganiami projektów (spadek zużycia energii, a w konsekwencji i emisji CO² o 30%). Na podstawie przeprowadzonych analiz można wnioskować, że nominalny spadek emisji CO₂, jaki uda się uzyskać w RSO 2.1 będzie jednak istotnie mniejszy. Przy założeniu, że spadek zużycia energii pierwotnej łącznie w projektach dotacyjnych i instrumentach finansowych wyniesie, zgodnie z wcześniejszym oszacowaniem, ok. 174,7 tys. MWh/rok, i stosując współczynniki emisyjności przy produkcji energii cieplnej¹⁵ w Polsce, oszacowano spadek emisji gazów cieplarnianych na ok. 52,6 tys. ton ekwiwalentu CO². Po przeliczeniu (zakładając spadek emisji CO₂ o 30%), rekomenduje się zmniejszenie wartości bazowej do 175 313, a wartości docelowej do 122 719 ton ekwiwalentu CO² rocznie.

Tabela 21. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 2.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) [MWh / rok]	778 228 (2021)	661 494	0	109 949
Szacowana emisja gazów cieplarnianych [tony]	318 359 (2021)	222 851	0	51 703

¹⁵ Zakładając, że zgodnie z przybliżonym miksem dla energii cieplnej w Polsce, 70% energii pochodzi z węgla, a 30% z gazu ziemnego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Tabela 22. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 2.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [lokale mieszkalne]	11 054	-7 829
Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [metry kwadratowe]	1 030 206	-411 450
Szacowana emisja gazów cieplarnianych [tony]	122 719 (bazowa 175 313)	-100 132 (bazowa -143 046)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.2.2 Cel szczegółowy RSO2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

Postęp kontraktacji

W ramach RSO 2.2 wdrażane są 2 działania, obejmujące wsparcie odnawialnych źródeł energii w formie dotacji (Działanie 2.6) oraz instrumentów finansowych (Działanie 2.7). Łącznie alokowano na nie ze środków UE 36,2 mln euro. Przy czym wsparcie w ramach działania 2.6 obejmuje wyłącznie magazyny energii na potrzeby istniejących instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE, natomiast instrument finansowy (wdrażany w formie pożyczki z umorzeniem) wspiera zarówno instalacje do produkcji energii z OZE, jak i magazyny energii działające na potrzeby danego źródła OZE. W obu działaniach wsparcie dotyczy wyłącznie projektów realizowanych na terenie subregionu północnego. Zarówno w przypadku dotacji, jak i instrumentu finansowego, z wsparcia wykluczeni są przedsiębiorcy. Przy czym z wsparcia pożyczkowego mogą skorzystać

wszystkie podmioty inwestujące w wytwarzanie lub magazynowanie energii z OZE za wyjątkiem przedsiębiorców, a w przypadku dotacji lista potencjalnych beneficjentów jest literalnie określona w Szop (m.in. JST, wspólnoty energetyczne, NZOZ, uzdrowiska, uczelnie, jednostki naukowe etc.).

W ramach Działania 2.6 możliwe jest finansowanie projektów grantowych i parasolowych, np. realizowanych przez gminy.

- Działanie 2.6 Odnawialne źródła energii
- Działanie 2.7 Odnawialne źródła energii IF

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono łącznie 3 nabory, pokrywające 98% alokacji dostępnej w RSO 2.2. W Działaniu 2.6 dostępną alokację podzielono na projekty grantowe / parasolowe (14,4 mln euro) i pozostałe (5 mln euro). W Działania 2.7 przeprowadzono jedynie tzw. nabór techniczny¹⁶ dla EBI, gdyż wybór EBI miał tu miejsce na podstawie bezpośredniego powierzenia.

Tabela 23. Nabory uruchomione w ramach RSO 2.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 2.6	20 000 000	2	19 414 000	97%
Dz. 2.7	16 175 808	1	16 175 808	100%
łącznie	36 175 808	3	35 589 808	98%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Wszystkie uruchomione w obszarze OZE nabory zostały już zakończone (dotacyjne w 01.2024, instrument finansowy w 06.2024). W przypadku Działania 2.6, wartość złożonych wniosków opiewała jedynie na ok. 2/3 uruchomionej w naborach alokacji. Szczególnie niskie zainteresowanie (złożone wnioski na 29% alokacji naboru) było w

¹⁶ Nabór (w tym złożenie wniosku o dofinansowanie) miało wyłącznie charakter techniczny ze względu na konieczność wprowadzenia projektu i umowy o finansowaniu do systemów. Nie został przeprowadzony nabór w rozumieniu obowiązujących przepisów (ogłoszenie naboru, powołanie KOP, ocena wniosku). Wybór EBI na Fundusz Powierniczy odbył się zgodnie z art. 59, ust 3 rozporządzenia ogólnego nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., - bezpośrednie powierzenie.

naborze na projekty inne niż parasolowe i grantowe (a więc realizowane de facto przez instytucje publiczne na własne potrzeby).

Zakończył się również proces wyboru Funduszu Powierniczego w Działaniu 2.7.

Tabela 24. Nabory zakończone w ramach RSO 2.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 2.6	2	31	55 059 405	65%
Dz. 2.7	1	1	69 968 458	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Według stanu na 30.06, w RSO 2.2 podpisano dotychczas tylko umowę z EBI na wdrażanie instrumentu finansowego (pożyczka z umorzeniem) w OZE. Umowa ta konsumuje całość alokacji dostępnej w Działaniu 2.7. Wnioski złożone w naborach Działania 2.6 były w trakcie oceny.

Tabela 25. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach RSO 2.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie ¹⁷
Dz. 2.7	1	69 968 458	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W harmonogramie aktualnym na czerwiec 2024 r., w RSO 2.2 zaplanowano tylko 1 nabór – na magazyny energii elektrycznej i ciepłej, adresowany do Lokalnych Grup Działania (LGD), z budżetem 410 tys. euro, co stanowi 2% alokacji w Działaniu 2.6. Łącznie więc do końca 2024 r. powinny zostać uruchomione nabory na prawie całość (99%) dostępnej alokacji w tym działaniu; jednak z uwagi na mniejsze niż zakładano zainteresowanie beneficjentów, do wykorzystania wciąż pozostanie min. 35% alokacji.¹⁸

¹⁷ Wg kursu aktualnego na 30.06.2024, tj. 4,313

¹⁸ Lub więcej, jeśli nie wszystkie wnioski złożone w zakończonych naborach Działania 2.6 uzyskają dofinansowanie.

Tabela 26. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO 2.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji
Dz. 2.6	20 000 000	1	410 200	2%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027, aktualny na 30.06.2024

Dotychczasowy postęp finansowy w RSO 2.2 należy ocenić jako bardzo dobry. W przeprowadzonych naborach uruchomiono ok. 98% dostępnej alokacji, a pozostałe 2% zaplanowano w naborze na wsparcie magazynów energii w LGD. Jednak zainteresowanie inwestycjami w magazyny energii (Dz. 2.6) było mniejsze niż oczekiwano, i nie uda się wykorzystać całej alokacji z ogłoszonych naborów. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że z punktu widzenia odbiorców zaskakujące było ograniczenie wsparcia wyłącznie do magazynów energii, bez możliwości sfinansowania instalacji OZE w tym działaniu. Jednak ze względu na rosnącą popularność magazynów, wynikającą m.in. z problemów z wydajnością sieci energetycznych i dużej atrakcyjności wsparcia (dotacje do 100% kosztów magazynu), środki te powinny w miarę upływu czasu zostać wykorzystane.¹⁹

¹⁹ W wywiadach z IZ, wskazywano również argumenty za rozszerzeniem wsparcia dotacyjnego w Dz. 2.6 również na instalacje OZE. Wskazywano m.in. na fakt finansowania tego typu inwestycji w 7 podregionach woj. śląskiego z FST; wykluczony jest z niego tylko podregion częstochowski. Inne przedstawiane argumenty to m.in.:

- Konieczność poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych (finansowych i materialnych) przy relatywnie długim okresie zwrotu
- Wsparcie we wdrażaniu uchwały antysmogowej oraz Programu Ochrony Powietrza w województwie śląskim
- Wsparcie w ograniczaniu ubóstwa energetycznego
- Wdrażanie innowacji produktowych i organizacyjnych w zakresie OZE
- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz uniezależniania/odejścia od paliw kopalnych
- Dodatkowy bodziec do rozwoju inicjatyw klastrowych w regionie
- Działania w OZE wpisują się w falę renowacji budynków mieszkalnych, stanowiąc uzupełnienie działań związanych z poprawą efektywności energetycznej

W Działaniu 2.7 podpisano umowę z EBI na wdrażanie wsparcia w formie Pożyczki z umorzeniem. Podobnie jak w przypadku instrumentu z Działania 2.5, jest to nowy instrument w regionie, który nie był wdrażany w poprzedniej perspektywie finansowej. Dla odbiorców ostatecznych pożyczka powinna być dostępna ok. początku 2025 roku, jeśli uda się sprawnie wybrać pośrednika / pośredników finansowych (niewątpliwie występuje pewne ryzyko braku odpowiedniego zainteresowania po ich stronie, w tym obaw związanych z komponentem umorzeniowym). Warunki pożyczki dla odbiorców są bardzo atrakcyjne (oprocentowanie 0%, umorzenie 40% + 5% dla PPP²⁰), pożyczka finansuje zarówno instalacje OZE, jak i magazyny energii, a alokacja nie jest wysoka, dlatego nie powinno być problemów z wykorzystaniem całości środków.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji RSO 2.2 wybrano po 1 wskaźniku produktu i rezultatu.

Wartość pośrednia dla wskaźnika produktu „Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)” została przyjęta na poziomie 0, nie ma więc ryzyka jej nieosiągnięcia. Osiągnięcie wartości docelowej jest bardzo mało prawdopodobne. Wynika to przede wszystkim z powodu ukierunkowania całej alokacji w Działaniu 2.6 wyłącznie na wsparcie magazynów energii, co oznacza, że na niniejszy wskaźnik pracować będą wyłącznie instrumenty finansowe wdrażane w Działaniu 2.7. Zgodnie z podpisaną umową z EBI, wsparcie powinno pozwolić na utworzenie dodatkowej zdolności produkcji energii z OZE na poziomie 21 MW. Jednak również w tym wypadku wskazane jest obniżenie wartości docelowej, z powodu dopuszczenia finansowania przez EBI inwestycji w magazyny energii (które nie pracują na wskaźnik), oraz znaczącego wzrostu kosztów realizacji inwestycji budowlanych (w tym robocizny, materiałów). Po aktualizacji kosztu jednostkowego w oparciu o rzeczywisty i prognozowany wzrost cen w budownictwie w latach 2018-2025²¹, oraz przy

²⁰ PPP – Partnerstwo Publiczno – Prywatne

²¹ Z Raportu o kosztach w budownictwie 2016-2023 stworzonego przez Contract Advisory Services wynika, że w latach 2018-2023 wzrost kosztów w budownictwie ogółem wyniósł 43%, a po uwzględnieniu prognozowanej inflacji na lata 2024-2025,

założeniu przeznaczenia części pożyczek na magazyny energii, oszacowano nową wartość docelową dla tego wskaźnika na poziomie 11 MW.

Tabela 27. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 2.2

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej) [MW]	0	47	0	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Analogiczna sytuacja występuje w przypadku wskaźnika rezultatu: „Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)”. Z uwagi na obniżenie wartości docelowej dla dodatkowej mocy instalacji z OZE, również planowana produkcja energii powinna zostać proporcjonalnie obniżona. Z tego względu, rekomenduje się obniżenie wartości docelowej dla tego wskaźnika dla umowy z EBI do 12 491 MWh / rok.

Tabela 28. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 2.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna) [MWh/rok]	0 (2021)	51 354	0	22 963

założono łączny wzrost cen na potrzeby oszacowania wartości docelowej na poziomie 56% w okresie 2018-2025.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Tabela 29. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 2.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej) [MW]	11	-36
Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna) [MWh/rok]	12 491	-38 863
Liczba powstałych magazynów energii elektrycznej z wartością docelową [szt.]	2023	+2023
Pojemność magazynów energii elektrycznej [MWh]	16	+16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.2.3 Cel szczegółowy RSO2.4 Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

Postęp kontraktacji

Na RSO 2.4 przeznaczono 68 982 530euro, które podzielono na 3 działania. Dwa z nich dedykowane są wsparciu dla zmian klimatu, natomiast 1 wzmocnieniu potencjału służb ratowniczych:

- Działanie 2.8 Wsparcie dla klimatu – na działanie to przeznaczono większość alokacji dla RSO 2.4, tj. 51,8 mln euro. Potencjalni beneficjenci mogą się starć o pozyskanie wsparcia na działania związane z adaptacją do zmian klimatu, edukację klimatyczną, opracowanie Miejskich Planów Adaptacji do zmian klimatu oraz przeciwdziałanie skutkom suszy. W ramach tego działania przewidziano również realizację przedsięwzięcia priorytetowego „Śląskie Centrum Klimatu –

etap I”, na które szacunkowo przeznaczono dofinansowanie w wysokości niemal 1,1 mln euro.

- Działanie 2.9 Wsparcie dla klimatu – ZIT – zakres interwencji możliwej do sfinansowania jest analogiczny, jak w Działaniu 2.8, przy czym wsparcie to ograniczone jest do inwestycji zidentyfikowanych w Strategiach ZIT, przeznaczono na nie 8,2 mln euro.
- Działanie 2.10 Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych – 8 982 530euro przeznaczono na wyposażenie jednostek OSP oraz innych służb ratowniczych w sprzęt niezbędny do przeciwdziałania i usuwania skutków klęsk żywiołowych.

W analizowanym okresie w ramach RSO 2.4 nie uruchomiono żadnego naboru w trybie konkurencyjnym. Pomimo tego, że realizacja przedsięwzięcia priorytetowego z Działania 2.8 planowana była pierwotnie na lata 2023-2025, dotychczas nie uruchomiono również tego naboru. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów, projekt ten jest obecnie niejako w zawieszeniu, ponieważ na jego ostateczny kształt wpływać będą zapisy nowej ustawy o ochronie środowiska, która nie została jeszcze przyjęta. W związku z tymi opóźnieniami beneficjent spodziewa się, że projekt ten ruszy na przełomie 2024 i 2025 r., z około rocznym opóźnieniem. Już teraz jednak sygnalizowana jest potrzeba zwiększenia jego budżetu, który pierwotnie szacowany był 3 lata temu, przed istotnym wzrostem inflacji. =.

W aktualnym harmonogramie naboru wniosków nie przewidziano w ramach celu 2.4 żadnych konkursów. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów wiąże się to z kilkoma kwestiami:

- nieprzyjęciem jeszcze ustawy o ochronie środowiska, która ma istotne znaczenie dla wdrażania Działania 2.8;
- brakiem gotowości inwestycji wspieranych w ramach ZIT – jest to generalnie szerszy problem związany z wdrażaniem ZIT, które jest opóźnione;
- relatywnie niewielką alokacją na działanie 2.10, której uruchomienie nie miałyby dużego znaczenia dla realizacji wskaźników certyfikacji, a jednocześnie wiąże się z relatywnie skomplikowanymi procedurami po stronie instytucji odpowiedzialnej

za przygotowanie i przeprowadzenie naboru. Z tego względu podjęto decyzję o późniejszym uruchomieniu tego działania.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania celu szczegółowego 2.4 wybrano 4 wskaźniki produktu i 1 wskaźnik rezultatu, dla których wyznaczono jedynie cele na 2029 rok. Wskaźniki te odnoszą się do działań 2.8 i 2.9. Z uwagi na brak naborów przeprowadzonych dla tych działań poziom ich realizacji jest równy 0. Analiza dostępnych danych na temat metodologii szacowania wskaźników wskazuje na dosyć bezpieczne podejście do wyznaczania celów końcowych, w związku z czym nie rekomendujemy obecnie zmiany ich wartości. Ewentualne rozważenie tych modyfikacji możliwe będzie po przeprowadzeniu pierwszych naborów dla Działań 2.8 i 2.9.

Tabela 30. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 2.4

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu [hektary]	0	233	0	0
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]	0	501 095	0	0
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego [wkłady na rzecz strategii]	0	1	0	0
Pojemność obiektów małej retencji [m3]	0	83 438	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Tabela 31. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 2.4

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów) [osoby]	0 (2021)	6 638	0	0
Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury [osoby]	0 (2021)	244 207	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Tym co zagrażać może osiągnięciu celów końcowych celu szczegółowego 2.4 może okazać się popyt na dostępne wsparcie. Wyniki badania CAWI JST wskazują na póki co umiarkowane zainteresowanie działaniami dedykowanymi adaptacji do zmian klimatu. Wyraziło je nieco mniej niż jedna piąta ankietowanych (18%), których plany inwestycyjne opiewają łącznie na 47,3 mln zł, przy alokacji na ponad 70 mln euro. Zainteresowanie inwestycjami w tym obszarze zmienić się powinno po wejściu w życie ustawy o ochronie środowiska, która nałoży na gminy szereg obowiązków z tym związanych. Wówczas popyt na dofinansowanie działań mitygacyjnych będzie prawdopodobnie zdecydowanie większy.

Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów duże zainteresowanie spodziewane jest wsparciem na zakup sprzętu dla służb ratunkowych, nie jest to jednak działanie przekładające się na wskaźniki RSO 2.4. Mogłoby ono jednak przyjąć część środków ewentualnie pozostałych z naborów dla działań 2.8 i 2.9, wpływając na postęp kontraktacji i certyfikacji.

1.2.4 Cel szczegółowy RSO2.5 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

Postęp kontraktacji

W ramach RSO 2.5 przewidziano wsparcie Działania 2.11 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna. Przeznaczono na nie 45 124 169euro. W analizowanym okresie uruchomiono 1 nabór, na który 100% dostępnej alokacji. Był on dedykowany aglomeracjom 10-15 tys. RLM.

Tabela 32. Nabory uruchomione w ramach RSO 2.5 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 2.11	45 124 169	1	45 124 169	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych FE SL 2021-2027 (wersja 10), harmonogramu naborów (dokument obowiązujący od X) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W naborze tym złożono 9 wniosków o dofinansowanie, starających się o wsparcie na poziomie niemal 120,1 mln zł. Odpowiadało to około 62% dostępnej alokacji. Niewykorzystana alokacja przeniesiona ma zostać na wsparcie dla aglomeracji 2-10 tys. RLM, dla których przeznaczone będą kolejne nabory.

Tabela 33. Nabory zakończone w ramach RSO 2.5 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 2.11	1	9	120 903 437	62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Do dofinansowania wybrano ostatecznie 8 projektów. W analizowanym okresie podpisano umowę na realizację 5 z nich. Łącznie wybrane projekty konsumują ponad 108 mln zł, tj. około 47% alokacji na Działanie 2.11.

Tabela 34. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach RSO 2.5 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
2.11	8	108 353 428	47%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Na koniec 2024 r. oraz początek 2025 r. zaplanowano kolejne 3 nabory. Dwa z nich dedykowane są wsparciu infrastruktury wodno-ściekowej w aglomeracjach poniżej 10 tys. RLM, jeden dotyczy wsparcia systemów zaopatrzenia w wodę w aglomeracjach do 15 tys. RLM. Łącznie na nabory te przeznaczono 17,5 mln euro, tj. około 34% alokacji na działanie.

Tabela 35. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO 2.5 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji na działanie
2.11	3	17 500 000	34%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027

Zakładając, że całe wsparcie przeznaczone na te konkursy zostałyby wykorzystane, łącznie z umowami wybranymi do dofinansowania w ramach dotychczas zakończonych naborów, pozwoli to na wykorzystanie łącznie trochę ponad 80% alokacji. Jak jednak wynika z przeprowadzonych wywiadów, w przypadku dużego zainteresowania wsparciem w ramach planowanych konkursów, możliwe będzie zwiększenie pierwotnie przeznaczonej na nie alokacji, pozwalające wykorzystać pozostałe środki dostępne w działaniu.

Wyniki badania CAWI JST wskazują na bardzo duże zainteresowanie inwestycjami w rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Plany w tym obszarze zadeklarowało 42% respondentów, a łączna wartość tych planów zdecydowanie przekracza alokację dostępną w całym działaniu 2.11. Tym co może zagrozić kontraktacji środków, może być ewentualnie wymóg dotyczący gęstości zaludnienia 120 osób na 1 km sieci kanalizacyjnej. W poprzedniej perspektywie finansowej był to czasami czynnik

eliminujący ze wsparcia część aglomeracji. Niemniej biorąc pod uwagę skalę zainteresowania wsparciem, nie powinno być to duże zagrożenie.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji celów RSO 2.5 wybrano po 2 wskaźniki produktu i rezultatu, opisujące efekty projektów dotyczących rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Dla wszystkich wskaźników wyznaczono jedynie cele końcowe. W ramach projektów, dla których umowy podpisano do końca czerwca 2024 r. wybudowanych zostanie nieco ponad 7,5 km sieci wodociągowej oraz niemal 22 km sieci kanalizacyjnej. Wartości te odpowiadają 25 i 14% wartości docelowej wskaźników. Uwzględniając również projekty wybrane do dofinansowania, ale nadal oczekujące na podpisanie umowy widać, wartości tych wskaźników wzrastają odpowiednio o 3,29 km sieci wodociągowej i 14,025 km sieci kanalizacyjnej.

Tabela 36. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 2.5

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę [km]	0	30	0	7,508
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków [km]	0	154	0	21,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Procentowo niższy jest udział tych projektów w realizacji poszczególnych wskaźników rezultatu. Odpowiadają one za niecałe 13% celu związanego z liczbą osób przyłączonych do udoskonalanych systemów zaopatrzenia w wodę oraz niecałe 6% osób przyłączonych do systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia.

Dodatkowo, w ramach projektów wybranych do dofinansowania, dla których do końca czerwca 2024 nie podpisano jeszcze umów, wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób przyłączonych do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia wzrasta o 1283 osób, przybliżając realizację wskaźnika do niemal 10% wartości docelowej.

Tabela 37. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 2.5

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę [osoby]	0 (2021)	5 510	0	713
Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia [osoby]	0 (2021)	31 666	0	1795

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Biorąc pod uwagę poziom wykorzystania alokacji przez projekty z podpisanymi umowami oraz te oczekujące na podpisanie umowy, jak również uwzględniając wkład tych inwestycji w poziom realizacji celów końcowych RSO 2.5 należy uznać, że realizacja przyjętych celów jest mało prawdopodobna. Z tego powodu rekomendujemy znaczącą modyfikację wartości docelowych wszystkich wskaźników RSO 2.5, w oparciu o wartości zadeklarowane w projektach wybranych do dofinansowania (zarówno tych z umowami, jak i bez) oraz zaktualizowane koszty jednostkowe bazujące na danych z RSOT2021.

Tabela 38. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 2.5

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę [km]	18	-12
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków [km]	63	-91
Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę [osoby]	1101	-4409
Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia [osoby]	5 297	-26 369

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

Powyższe propozycje bazują na szacunkach wykorzystujących aktualne koszty jednostkowe realizacji inwestycji w obszarze infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, które okazały się zdecydowanie wyższe niż te w przypadku inwestycji z poprzedniej perspektywy finansowej.

1.2.5 Cel szczegółowy RSO2.6 Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

Postęp kontraktacji

W ramach RSO 2.6 zaplanowano wsparcie 2 działań, na które przeznaczono łącznie 36 mln euro. Pierwsze z nich dedykowane jest gospodarce odpadami komunalnymi, w ramach którego pozyskać można środki na wsparcie zakładów odzysku i unieszkodliwiania odpadów, punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz działania edukacyjne dotyczące GOZ (gospodarka o obiegu zamkniętym). Drugie z działań poświęcone jest wdrażaniu inwestycji związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym, które finansowane będą w formie instrumentów finansowych.

- Działanie 2.12 Gospodarka odpadami komunalnymi – alokacja UE 21 000 000 euro. W ramach tego działania, oprócz naborów w trybie konkurencyjnym, planowana jest realizacja przedsięwzięcia priorytetowego „Kompleksowa modernizacja Zakładu Zagospodarowania Odpadów Częstochowskiego Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o. w Sobuczynie w latach 2023-2030”, na które przeznaczono wstępnie dofinansowanie w kwocie 6,742 mln euro.
- Działanie 2.13 Gospodarka o obiegu zamkniętym (IF) – na wsparcie przeznaczone zostało 15 mln euro, wdrażane w formie instrumentów finansowych (pożyczki z oprocentowaniem 1% i umorzeniem do 30%).

W okresie objętym badaniem przeprowadzono jeden nabór²² w Działaniu 2.13 dla Funduszu Powierniczego. EBI złożył jeden wniosek konsumujący całą dostępną alokację na działanie i 42% alokacji na RSO 2.6.

Tabela 39. Nabory uruchomione w ramach RSO 2.6 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 2.12	21 000 000	0	0	0
Dz. 2.13	15 000 000	1	15 000 000	100%
łącznie	36 000 000	1	15 000 000	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych FE SL 2021-2027 (wersja 10), harmonogramu naborów (dokument obowiązujący od X) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Na koniec 2024 r. zaplanowano 2 nabory w ramach Działania 2.12, na które przeznaczono łącznie 10 mln euro, tj. niecałe 50% alokacji na to działanie. Oba nabory dedykowane są wsparciu PSZOK. W obecnie obowiązującym harmonogramie nie

²² Nabór (w tym złożenie wniosku o dofinansowanie) miało wyłącznie charakter techniczny ze względu na konieczność wprowadzenia projektu i umowy o finansowaniu do systemów. Nie został przeprowadzony nabór w rozumieniu obowiązujących przepisów (ogłoszenie naboru, powołanie KOP, ocena wniosku). Wybór EBI na Fundusz Powierniczy odbył się zgodnie z art. 59, ust 3 rozporządzenia ogólnego nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. - bezpośrednie powierzenie.

przewidziano jeszcze naborów na inne typy inwestycji z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi.

Tabela 40. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO 2.6 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji na działanie
2.12	2	10 000 000	48%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027 aktualny na 30.06.2024

Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że nieuruchomienie dotychczas i niezaplanowanie na 2024 r. naborów na instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów było działaniem celowym. Wynika ono z jednej strony z relatywnie późnego przyjęcia Krajowego Programu Gospodarki Odpadami, a w ślad za tym opracowania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami²³. Z drugiej strony, wiąże się z relatywnie dużym skomplikowaniem procesu uruchomienia naborów na instalacje dla gospodarki odpadami komunalnymi, który byłby dużym obciążeniem dla instytucji organizującej nabór. Z powodu późnego uruchomienia programu, zdecydowano, że w pierwszej kolejności przeprowadzane będą nabory na FST (środki, które należy wcześniej zakontraktować i certyfikować) oraz te działania finansowane z EFRR i EFS+, które mają większe znaczenie dla wskaźników kontraktacji i certyfikacji.

Dotychczas nie przeprowadzono również naboru na przedsięwzięcie priorytetowe, którego realizacja pierwotnie przypadać miała na lata 2023-2025. Niemniej przedstawiciel beneficjenta deklaruje, że projekt ten będzie realizowany w latach 2026-2028. Jego późniejsze uruchomienie wynika m.in. z faktu nieprzygotowania jeszcze finalnej wersji WPGO, który powinien zostać przyjęty do końca 2024 r., zmiany władz w jednej z gmin partnerskich, zaangażowanych w realizację projektu oraz konieczności modyfikacji jego zakresu w wyniku przyjęcia systemu kaucyjnego²⁴.

²³ KPGO przyjęto w połowie 2023 r., natomiast WPGO w lipcu 2023 r. przekazano do konsultacji społecznych.

²⁴ W wyniku przyjęcia systemu kaucyjnego, dopływ części surowców (szkła i metalu) będzie ograniczony, co wpływa na opłacalności inwestowania w instalacje do ich przetwarzania i wymusza zmiany złoża projektu.

Obecny postęp kontraktacji w ramach RSO 2.6 jest relatywnie duży, jednak wynika z zakontraktowania środków na instrumenty finansowe, a nie faktyczne inwestycje. Niemniej, postęp wdrażania tego celu jest zgodny z założeniami i nie powinien zagrażać wydatkowaniu środków oraz realizacji celów końcowych. Potwierdzają to wnioski z badania CAWI JST, które wskazują na duże zainteresowanie inwestycjami w ramach działania 2.12, istotnie przekraczające dostępną w nim alokację. Konkursy zaplanowane na koniec 2024 r. pozwolą na weryfikację tego, na ile plany inwestycyjne gmin, przełożą się na rzeczywiste wnioski o dofinansowanie.

Ponadto, pewnym wyzwaniem – ze względu na stosowanie umorzeń – może być podobnie jak w przypadku innych instrumentów finansowych, wybór pośrednika dla wsparcia GOZ.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji celów końcowych w ramach RSO 2.6 wybrano 4 wskaźniki produktu oraz 2 wskaźniki rezultatu, wymienione w tabelach poniżej. Z uwagi na fakt, że dotychczas zakontraktowano jedynie środki dla Funduszu Powierniczego, a do połowy września 2024 r. trwa termin naboru dla Pośredników Finansowych, którzy będą udzielać wsparcia w ramach Działania 2.13, w analizowanym okresie nie dofinansowano żadnego projektu, który będzie się przyczyniał do realizacji wskaźników. Jest to jednak zgodne z założeniami przyjętymi na etapie szacowania wskaźników, których cele wyznaczono jedynie na rok 2029, zdając sobie sprawę, że niemożliwe będzie osiągnięcie jakichkolwiek efektów do końca 2024 r.,

Tabela 41. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 2.6

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) [przedsiębiorstwa]	0	7	0	0

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych [przedsiębiorstwa]	0	7	0	7
Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów [EUR]	0	24 705 882	0	0
Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) [szt.]	0	24	0	0
Nazwa wskaźnika [jednostka miary]				
Odpady poddane recyklingowi [tony/rok]	0 (2021)	85 758	0	0
Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów komunalnych [osoby]	0 (2021)	283 591	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Pomimo tego, że dostępne dane i wnioski z przeprowadzonych wywiadów wskazują, że do końca wdrażania FE SL 2021-2027 powinno się udać zakontraktować alokację dostępną w RSO 2.6, po analizie założeń szacowania wskaźników produktu i rezultatu zasadne jest zmodyfikowanie celów końcowych części z nich.

Uwaga ta dotyczy w mierników produktu i rezultatu dla wsparcia PSZOK oraz powiązanej z nimi, masy odpadów poddanych recyklingowi. Biorąc pod uwagę wyniki

badania CAWI oraz wyższy niż pierwotnie zakładano wskaźnik inflacji²⁵, finalny koszt jednostkowy wsparcia 1 PSZOK wynosi niemal 1,53 mln zł (pierwotnie przyjęto niemal 1,2 mln zł). Przy dostępnych środkach oznacza to konieczność obniżenia wartości docelowej liczby wspartych PSZOK o 25%, do wartości 18 szt. W ślad za przyjętą zmianą, zmniejszy się również liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów komunalnych, która powiązana jest z liczbą wspartych punktów. Co więcej, zgodnie z przyjętą metodologią, z wskaźnikiem dot. liczby osób objętych selektywną zbiórką, powiązany jest wskaźnik dot. masy odpadów poddanych recyklingowi, którego wartość również proporcjonalnie zmaleje. Powinna być ona dodatkowo skorygowana również o obecny poziom recyklingu odpadów jaki osiągnął przed interwencją, jako że definicja wskaźnika wskazuje, że „wskaźnik mierzy dodatkowy łączny ciężar odpadów, poddanych recyklingowi dzięki dodatkowym zdolnościom stworzonym w ramach projektów objętych wsparciem”. Biorąc za punkt wyjścia dane za 2021 r., odsetek zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu, w całkowitej masie zebranych odpadów komunalnych wynosił w województwie śląskim 32%.

W tabeli poniżej zaprezentowane zostały przedstawione propozycje modyfikacji wartości docelowych wybranych wskaźników RSO 2.6.

Tabela 42. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 2.6

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) [szt.]	18	-6
Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów komunalnych [osoby]	216 540	-67 051
Odpady poddane recyklingowi [tony/rok]	30 558,12	- 55 199,69

²⁵ Na podstawie aktualnych danych wskaźnik inflacji wykorzystany do szacowania kosztów jednostkowych wynosi 55%, jest on zdecydowanie wyższy niż ten pierwotnie zakładany w metodologii szacowania wskaźników, który wynosi 26,1%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

Na obecnym etapie nie ma potrzeby zmiany wartości docelowej wskaźników dedykowanych instrumentom finansowym. Założenia przyjęte na etapie szacowania są bardzo bezpieczne. Można się spodziewać, że zakładane wartości uda się przekroczyć, jeśli nie wszyscy odbiorcy pożyczek wnioskujeć będą o maksymalne wsparcie.

1.2.6 Cel szczegółowy RSO2.7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń

Postęp kontraktacji

Wsparcie w ramach RSO 2.7 poświęcone jest ochronie bioróżnorodności i rekultywacji terenów zdegradowanych. Tej pierwszej dedykowano 2 działania, z których jedno zawężone jest do wsparcia w ramach ZIT. Łącznie na przedsięwzięcia z tych obszarów alokowano niemal 90,8 mln euro wkładu UE, zdecydowanie najwięcej przeznaczając na wsparcie bioróżnorodności.

- Działanie 2.14 Ochrona przyrody i bioróżnorodność
- Działanie 2.15 Ochrona przyrody i bioróżnorodność – ZIT
- Działanie 2.16 Rekultywacja terenów zdegradowanych

W okresie objętym badaniem uruchomiono łącznie 3 nabory, wszystkie w ramach Działania 2.14. Przeznaczono na nie łącznie ponad 48,7 mln euro.

Tabela 43. Nabory uruchomione w ramach RSO 2.7 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 2.14	62 478 717	3	48 706 268	78%
Dz. 2.15	18 304 354	0	0	0
Dz. 2.16	10 000 000	0	0	0
łącznie	90 783 071	3	48 706 268	54%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych FE SL 2021-2027 (wersja 10), harmonogramu naborów (wersja aktualna na 30.06.2024) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Do połowy 2024 r. zakończono 2 z tych naborów, w ramach których złożono 18 wniosków na łączną kwotę ponad 225,4 mln zł.

Tabela 44. Nabory zakończone w ramach RSO 2.7 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
2.14	2	18	225 426 545	78%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Dotychczas podpisano umowę na realizację 1 projektu, jest to przedsięwzięcie priorytetowe pn.: „EKOPARK zielona perła Śląska – podróż do bioróżnorodności”, konsumujące 27% alokacji na RSO. Pozostałe wnioski nadal podlegają ocenie.

Tabela 45. Podpisane umowy w ramach RSO 2.7 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba podpisanych umów	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział dofinansowania (wkład UE) w alokacji na RSO ²⁶
2.14	1	112 539 999	27%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Na koniec 2024 i początek 2025 przewidziano uruchomienie 5 naborów, 1 w ramach Działania 2.14 i 4 w ramach Działania 2.15. Środki planowane do uruchomienia w ramach naboru dedykowanego ZIT odpowiadają za 70% alokacji na to działanie.

Tabela 46. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO 2.7 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji na działanie
2.14	1	1 045 299	2%
2.15	4	12 813 048	70%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027 aktualny na 30.06.2024

²⁶ Wkład liczony wg. kursu 4,45

W analizowanym okresie nie przeprowadzono ani nie zaplanowano żadnego naboru dedykowanego wsparciu obszarów zdegradowanych (Działanie 2.16). Wynika to z faktu, że środki na ten cel dostępne są również w ramach FST²⁷, w ramach którego wsparcie zostało uruchomione w pierwszej kolejności.

Zakładając, że wszystkie wnioski o dofinansowanie złożone w ramach Działania 2.14 ocenione zostaną pozytywnie i biorąc pod uwagę udział tego działania w alokacji na cały RSO, postęp kontraktacji w tym obszarze interwencji ocenić można jako relatywnie dobry i dający nadzieję na wykorzystanie całej dostępnej alokacji. Szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że samorządy biorące udział w badaniu ankietowym CAWI zadeklarowały chęć realizacji inwestycji w obszarze ochrony bioróżnorodności o łącznej wartości przekraczającej 107 mln zł i inwestycji w obszarze rekultywacji za niemal 96 mln zł. Przy czym zgodnie z deklaracjami JST pierwszym wyborem, jeśli chodzi o źródło finansowania przedsięwzięć dotyczących rekultywacji gruntów zdegradowanych będą środki z FST. Można więc oczekiwać, że dopiero po wyczerpaniu puli wsparcia z FST, rozważany będzie udział w naborach w ramach Działania 2.16. Z tej perspektywy pozytywnie należy ocenić wstrzymanie się z uruchomieniem naborów dla tego instrumentu, do czasu zakontraktowania środków z FST.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji celu 2.7 wybrano 4 wskaźniki produktu i 1 wskaźnik rezultatu. De facto 2 z wskaźników produktu dedykowane są wsparciu z Działania realizowanego w ramach instrumentu ZIT²⁸, niemniej sprawozdawać je chcą również wnioskodawcy z Działania 2.14, których projekty są nadal oceniane. Z kolei 1 wskaźniki dedykowany jest Działaniu 2.16 poświęconemu rekultywacji obszarów zdegradowanych. Jednak również w tym przypadku, jego realizację zadeklarowała

²⁷ Przy czym ze środków FST wspieranie przeznaczone jest tylko dla 7 podregionów górniczych i obszarów zdegradowanych w wyniku działalności przemysłowej i górniczej.

²⁸ Są to wskaźniki: „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego” oraz „Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego”.

część wnioskodawców z Działania 2.14. Pomimo tego, że Działaniu 2.14 dedykowany jest wskaźnik dot. powierzchni zielonej infrastruktury objętej wsparciem, jedyny projekt, dla którego podpisano obecnie umowę w ramach tego działania, nie przyczynia się do jego realizacji.

W okresie objętym badaniem, żaden z projektów wybranych do dofinansowania nie przyczynia się do osiągnięcia celów końcowych celu szczegółowego 2.7. Analizując jednak dane z wniosków podlegających obecnie ocenie widać, że realizacja celów końcowych nie powinna być zagrożona. Obecnie oceniane projekty mogą zrealizować cały wskaźnik dot. zielonej infrastruktury (zadeklarowana łączna wartość wskaźnika to 71,58 ha) oraz około 42% wartości docelowej wskaźnika dot. powierzchni wspieranych zrekultywowanych gruntów.

Z kolei 2 wskaźniki dedykowane działaniu 2.15, powinny zostać osiągnięte po przeprowadzeniu naborów dla 4 ZIT z województwa śląskiego. Przy przyjętej metodologii szacowania, realizacja przynajmniej po 1 projekcie w ramach każdego ZIT powinna zapewnić realizację wskaźników²⁹.

Tabela 47. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 2.7

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu [hektary]	0	72	0	0
Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów [hektary]	0	64	0	0

²⁹ Kluczowe będzie tu jednak odpowiednie monitorowanie zarówno wskaźnika „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”, jak i „Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego”. Oba muszą być liczone na poziomie IZ, a nie sumowane z poziomu CST21.

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]	0	4 455 877	0	0
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego [wkłady na rzecz strategii]	0	4	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Pomimo tego, że w ramach jedyne projektu wybranego do dofinansowania nie jest monitorowany wskaźnik dot. powierzchni wspartej zielonej infrastruktury, to beneficjent zdecydował się monitorować wskaźnik dot. liczby osób mających dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury. Przedsięwzięcie priorytetowe zrealizuje 12% celu końcowego RSO 2.7. Zakładają dofinansowanie projektów podlegających obecnie ocenie, poziom realizacji tego wskaźnika wzrósłby do 52% wartości docelowej.

Tabela 48. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 2.7

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury [osoby]	0 (2021)	515 760	0	62 700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Na obecnym etapie wdrażania interwencji nie widzimy potrzeby modyfikacji wartości docelowych wskaźników wyznaczonych dla RSO 2.7. Pomimo tego, że przyjęte w metodologii szacowania wskaźników koszty jednostkowe są zdecydowanie niższe niż te oszacowane na podstawie RSOT2021 oraz CAWI to fakt, że wskaźniki dot. powierzchni obszarów poddanych rekultywacji mogą być realizowane również przez projekty z

Działania 2.14, umożliwiają osiągnięcie, a nawet przekroczenie celów, przy dostępnej alokacji. Nawet uwzględniając fakt, że alokacja na RSO 2.7 jest obecnie mniejsza niż ta przyjęta na etapie szacowania.

1.3 Priorytet III Fundusze Europejskie dla zrównoważonej mobilności

1.1.1 Cel szczegółowy RSO2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Postęp kontraktacji

W ramach celu szczegółowego 2.8 wdrażane są trzy działania, wszystkie w ramach instrumentu terytorialnego ZIT, na które przeznaczono łącznie 212,9 mln euro:

- Działanie 3.1 Zakup taboru autobusowego/trolejbusowego – ZIT
- Działanie 3.2 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska – ZIT
- Działanie 3.3 Regionalne Trasy Rowerowe – ZIT

Do końca czerwca 2024 ogłoszono łącznie 10 naborów. Pierwszy z nich pod koniec 2023 r., natomiast pozostałe w pierwszym kwartale 2024. Na nabory te przeznaczono niemal 130,77 mln euro, tj. około 61,5% dostępnej alokacji. Największe środki zaangażowano dotychczas na projekty dedykowane zrównoważonej multimodalności miejskiej.

Tabela 49. Nabory uruchomione w ramach RSO 2.8 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
3.1	65 160 000	3	31 649 754	49%
3.2	97 740 000	4	68 886 754	70%
3.3	50 000 000	3	30 230 337	60%
łącznie	219 000 000	10	130 766 845	61,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych FE SL 2021-2027 (wersja 10), harmonogramu naborów (aktualny na 30.06.2024) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W analizowanym okresie zakończono 5 naborów, w których złożono łącznie 20 wniosków. W większości konkursów wnioskowane wsparcie pokrywa się z kwotą alokacji przeznaczoną na dany nabór – co jest dosyć oczywistą zależnością w przypadku wsparcia z ZIT. Jedynie w jednym naborze z Działania 3.1 dedykowanego ZIT regionu północnego dofinansowanie ze środków UE, o które starają się złożone projekty, jest niższe niż alokacja przewidziana na nabór i wynosi 75% jej wartości.

Tabela 50. Nabory zakończone w ramach RSO 2.8 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
3.1	3	12	154 507 761,74	89%
3.2	2	8	107 932 168,43	101%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W analizowanym okresie nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie. Jednak biorąc pod uwagę fakt, że Priorytet 3 w całości wdrażany jest z wykorzystaniem ZIT należy zakładać, że wszystkie wnioski które zostały złożone (także te w naborach jeszcze niezakończonych) zostaną dofinansowane. Oznaczałoby to zakontraktowanie ponad połowy środków dostępnych w ramach celu szczegółowego 2.8.

W obecnie obowiązującym harmonogramie pomiędzy czerwcem a grudniem 2024 zaplanowano uruchomienie kolejnych dwóch naborów. Pierwszy z nich dotyczy zakupu taboru autobusowego/trolejbusowego i jest dedykowany ZIT Zachód. Drugi, rozwojowi regionalnych tras rowerowych w ramach ZIT Północnego. Przeznaczono na nie odpowiednio 7,7 i 15% alokacji na dane działanie. Łącznie w ramach RSO 2.8 oznacza to uruchomienie do końca 2024 r. około 65% dostępnej alokacji.

Tabela 51. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO 2.8 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji na działanie
3.1	1	5 000 000,00	7,7%
3.3	1	7 250 000,00	15%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027 aktualny na 30.06.2024

Pomimo tego, że w okresie objętym badaniem nie podpisano żadnej umowy, a więc nie zakontraktowano żadnych środków w ramach RSO 2.8, ocena wdrażania tego Priorytetu jest pozytywna, z uwagi na uruchomienie większości dostępnej alokacji. Również zainteresowanie inwestycjami w obszarze zrównoważonej mobilności wyrażone w badaniu CAWI JST, daje podstawy do pozytywnej oceny perspektywy zakontraktowania całej alokacji dostępnej w Programie. Wyzwaniem na obecnym etapie będzie jak najszybsze dokończenie procesu oceny i zakontraktowanie środków.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów wdrażania RSO 2.8 wybrano 5 wskaźników produktu i 3 wskaźniki rezultatu. Dla każdego z wskaźników produktu wyznaczono cele pośrednie, które z uwagi na niepodpisanie dotychczas żadnej umowy, nie zostaną osiągnięte. Problem z osiągnięciem celów pośrednich wynika z jednej strony z opóźnień w przyjęciu FE SL 2021-2027, a co za tym idzie również uruchomieniu naborów. Z drugiej strony, wyzwaniem w osiągnięciu celów pośrednich w obszarze szerokorozumianego transportu jest też specyfika tego typu inwestycji, które są zazwyczaj projektami wieloletnimi. A na tempo ich realizacji wpływa nie tylko czas niezbędny na sam proces budowlany, ale i procedury związane z przygotowaniem dokumentacji oraz przeprowadzeniem procedury zamówień publicznych. Z tego względu uznać należy, że wyznaczanie celów pośrednich w tym obszarze interwencji było podejściem zbyt ambitnym i nie powinno być kontynuowane w kolejnych perspektywach finansowych.

Analiza danych z wniosków o dofinansowanie wskazuje, że osiągnięte powinny zostać cele końcowe RSO 2.8. Zakładając, że oceniane wnioski (z wyjątkiem wniosków anulowanych) zostaną zweryfikowane pozytywnie, osiągnięte zostanie 57% celu dla wskaźnika dot. pojemności ekologicznego taboru zbiorowego, nieco ponad 23% wskaźnika dot. wspieranej infrastruktury rowerowej³⁰ i niemal 90% celu wskaźnika dot. wspartych węzłów przesiadkowych. Niezagrożone są również cele dotyczące liczby wspieranych strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego oraz ludności objętej w ich

³⁰ Należy przy tym pamiętać, że obecnie znane są jedynie dane dla naborów zakończonych w okresie objętym badaniem.

ramach projektami. Przy czym wskaźniki te powinny być liczone przez IZ, a nie sprawozdawane na podstawie danych z RSOT 2021.

Tabela 52. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 2.8

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego [pasażerowie]	1096	10 956	0	0
Wspierana infrastruktura rowerowa [km]	16	323	0	0
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]	222 794	4 455 877	0	0
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju Terytorialnego [wkłady na rzecz strategii]	4	4	0	0
Liczba wspartych zintegrowanych węzłów Przesiadkowych [szt.]	1	29	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Analogicznie jak w przypadku wskaźników produktu, z powodu niepodpisania umów o dofinansowanie, żaden projekt nie pracuje jeszcze na cele końcowe wskaźników rezultatu. Bazując jednak na danych ze złożonych wniosków o dofinansowanie należy ocenić, że istotnie przekroczony zostanie wskaźnik rocznej liczby użytkowników transportu publicznego. Raczej niemożliwa będzie natomiast realizacja celu związanego z roczną liczbą użytkowników infrastruktury rowerowej. Deklaracje dotyczące tego wskaźnika na złożonych projektach to 394,53 tys. użytkowników. Trudno oczekiwać, aby w naborach nadal trwających i zaplanowanych złożono wnioski, w których zadeklarowane zostanie kolejne niemal 5 mln użytkowników. Pewne problemy

interpretacyjne występują w przypadku wskaźnika „**Szacowana emisja gazów cieplarnianych**”. Jeśli chodzi o wyznaczenie wartości docelowej wskaźnika, przyjęto dosyć uproszczone założenia bazujące na danych GUS, zamiast metodologii komisyjnej, zakładającej wykorzystanie w szacowaniu większej liczby parametrów. Na obecnym etapie wdrażania, gdy złożone już zostały wnioski o dofinansowanie dotyczące zakupu taboru autobusowego, nie ma jednak sensu ponowne liczenie tego wskaźnika wg. Metodologii komisyjnej, należy jako wartość docelową przyjąć wartości z projektów, które uzyskają dofinansowanie. Ewentualnie, jeśli planowane będą dodatkowe nabory, obliczyć na podstawie danych z wniosków przeciętną wartość wskaźnika dla kolejnych projektów. Tu pojawia się jednak problem, z identyfikacją danych z wniosków o dofinansowanie. Po przeanalizowaniu zarówno zgłaszanych wartości bazowych i docelowych, jak i informacji z uzasadnienia dotyczącego sposobu wyliczenia tego wskaźnika w poszczególnych wnioskach, widoczne są rozbieżne podejścia w sposobie jego szacowania (m.in., jeśli chodzi o wyznaczanie wartości bazowej i docelowej wskaźnika), dlatego w pierwszej kolejności należy uspoźnić podejście do szacowania wskaźnika we wszystkich projektach planowanych do objęcia wsparciem, a następnie przyjąć sumę zadeklarowanych w nich wartości, jako wartości docelowe w programie.

Tabela 53. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 2.8

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Szacowana emisja gazów cieplarnianych [tony ekwiwalentu CO2/rok]	11706 (2021)	7 383	0	0
Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego [użytkownicy/rok]	0 (2021)	10 901 220	0	0
Roczna liczba użytkowników	0 (2021)	5 390 300	0	0

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
infrastruktury rowerowej [użytkownicy/rok]				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Biorąc pod uwagę dane z systemu RSOT2021, jak również wyniki badania CAWI JST, już na obecnym etapie wdrażania Programu rekomendować można zmiany wartości docelowych wybranych wskaźników produktu i rezultatu. Dzięki aktualnym danym z wniosków o dofinansowanie możliwe jest:

- zweryfikowanie kosztu jednostkowego wsparcia 1 km trasy rowerowej – koszt ten okazał się istotnie wyższy niż zakładano na etapie szacowania,
- zweryfikowania przeciętnej liczby użytkowników 1 km wspartej trasy rowerowej – wartość ta jest zdecydowanie niższa niż przyjęto na etapie szacowania,
- zweryfikowania przeciętnej liczby użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego – wartość ta jest istotnie wyższa, niż przyjęta na etapie szacowania,
- zweryfikowany szacunek dot. emisji gazów cieplarnianych³¹

W oparciu o zweryfikowane dane oszacowane zostały propozycje modyfikacji wartości docelowych wskaźników, zaprezentowane w tabeli poniżej.

³¹ Wartość docelową wskaźnika proponujemy oprzeć o dane z wniosków o dofinansowanie, alternatywnie można oszacować go w oparciu o wzór liczenia przygotowany przez KE, uwzględniający więcej parametrów niż te przyjęte w metodologii szacowania. Sugerowane jest jednak pozostanie przy danych z CST2021, ponieważ, dane te będą bliższe specyfice transportu w województwie Śląskim.

Tabela 54. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 2.8

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021- 2027
Wspierana infrastruktura rowerowa [km]	178	-145
Szacowana emisja gazów cieplarnianych [tony ekwiwalentu CO ₂ /rok]	Aktualizacja na podstawie zweryfikowanych danych z wniosków o dofinansowanie, projektów wybranych do wsparcia.	Aktualizacja na podstawie zweryfikowanych danych z wniosków o dofinansowanie, projektów wybranych do wsparcia.
Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej [użytkownicy/rok]	932 898	-4 457 402
Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego [użytkownicy/rok]	22 678 920	+11 777 700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.4 Priorytet IV Fundusze Europejskie dla sprawnego transportu

1.1.2 Cel szczegółowy RSO3.2 Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

Postęp kontraktacji

Na cel szczegółowy 3.2 alokowano łącznie 301 240 000 euro, które początkowo podzielono na wsparcie trzech działań. Pierwsze z nich dedykowano wsparciu dróg wojewódzkich, drugie dróg gminnych i powiatowych, trzecie regionalnemu taborowi kolejowemu.

- Działanie 4.1 Drogi wojewódzkie,
- Działanie 4.2 Drogi gminne i powiatowe,
- Działanie 4.3 Regionalny tabor kolejowy – działanie wdrażane w trybie niekonkurencyjnym, w ramach którego wdrażane są przedsięwzięcia priorytetowe „Zakup zeroemisyjnego taboru kolejowego” oraz „Rozbudowa i doposażenie zaplecza technicznego spółki Koleje Śląskie Sp. z o.o. w Katowicach”.

W trakcie wdrażania FE SL 2021-2027 zdecydowano się podzielić i przesunąć całą alokację (30 mln euro) z działania poświęconego drogom gminnym i powiatowym na pozostałe dwa działania. W momencie realizacji niniejszego badania, Działanie 4.2 pozostawało bez alokacji, co oznacza brak możliwości finansowania dróg gminnych i powiatowych. W ramach dwóch pozostałych działań przeprowadzono łącznie 3 nabory, na które przeznaczono 282 840 000 euro, odpowiadające około 94% alokacji na RSO 3.2.

Tabela 55. Nabory uruchomione w ramach RSO 3.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
4.1	138 240 000	1	121 240 000	88%
4.2	0	0	0	0
4.3	163 000 000	2	161 600 000	99%
łącznie	301 240 000	3	282 840 000	94%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych FE SL 2021-2027 (wersja 10), harmonogramu naborów (dokument obowiązujący od X) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W okresie objętym badaniem zakończono wszystkie nabory. W ramach dwóch naborów dedykowanych projektom kolejowym złożono wnioski na dwa przedsięwzięcia priorytetowe dotyczące zakupu taboru kolejowego oraz rozbudowy i doposażenia zaplecza technicznego spółki Koleje Śląskie. Natomiast w ramach naboru dedykowanego drogom wojewódzkim złożono 6 wniosków, które starały się o dofinansowanie na poziomie ponad 916 mln zł. Wartość ta istotnie przekroczyła środki dostępne w konkursie.

Tabela 56. Nabory zakończone w ramach RSO 3.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
4.1	1	6	916 447 535	175%
4.3	2	2	701 889 255	101,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Ostatecznie do dofinansowania wybrano 5 projektów, które skonsumowały niemal całą alokację dostępną w ramach Priorytetu 4. Na chwilę obecną nie planuje się zwiększania alokacji w ramach tego Priorytetu, pozwalającej na wsparcie dróg powiatowych i gminnych (Działanie 4.2). Na liście rezerwowej czekają 3 projekty dotyczące dróg wojewódzkich, wszystkie ocenione pozytywnie. Jednak z uwagi na bardzo dużą wartość tych inwestycji ich sfinansowanie w ramach FE SL 2021-2027 wydaje się wątpliwe³². Najtańsza z tych inwestycji, dotycząca przebudowy drogi wojewódzkiej nr 494 w granicach miasta Częstochowa, wnioskowała o dotację na poziomie niemal 39,7 mln zł.

Tabela 57. Podpisane umowy w ramach RSO 3.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba podpisanych umów	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział dofinansowania (wkład UE) w alokacji na RSO ³³
4.1	3	588 969 637	96%
4.3	2	701 889 255	97%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Z uwagi na wyczerpanie alokacji w ramach RSO 3.2 już na obecnym etapie, postęp kontraktacji tego celu szczegółowego ocenić należy pozytywnie.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji RSO 3.2 wybrano 3 wskaźniki produktu i 1 wskaźnik rezultatu. Dwa z wskaźników produktu dedykowane są inwestycjom w

³² Łączne wnioskowane dofinansowanie tych projektów przekracza 327 mln zł, natomiast najtańszy z nich wnioskuje o wsparcie w wysokości niemal 39,7 mln zł.

³³ Wkład liczony wg. kursu 4,45.

infrastrukturę drogową (długość nowych lub rozbudowanych i długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg poza TEN-T), natomiast trzeci dotyczy liczby zakupionych jednostek taboru kolejowego. Wskaźnik rezultatu odnosi się do liczby użytkowników wspartych dróg.

Pomimo wykorzystania całej alokacji na RSO 3.2, nie uda się osiągnąć zakładanych celów końcowych dwóch z trzech wskaźników produktu. Wynika to częściowo z braku wsparcia dla dróg gminnych, które miały odpowiadać za niecałe 10 km wybudowanych dróg. Jak również dofinansowania 3 inwestycji drogowych o dużej wartości, konsumujących całą (powiększoną) alokację na drogi wojewódzkie. Koszt jednostkowy wsparcia 1 km drogi w ramach tych projektów, wielokrotnie przekracza koszt jednostkowy zakładany na etapie szacowania wartości docelowej wskaźników.

W przeciwieństwie do wskaźników dedykowanych inwestycjom drogowym, ponad 2,5 krotnie przekroczona zostanie wartość docelowa wskaźnika określającego liczbę zakupionych jednostek taboru kolejowego pasażerskiego. Wskaźnik ten realizowany jest przez 1 projekt niekonkurencyjny. Na etapie szacowania celów zakładano, że w ramach tego projektu zakupionych zostanie 10 jednostek taboru kolejowego, natomiast ostatecznie będzie to 26 jednostek, przy zachowaniu takiego samego poziomu dofinansowania.

Tabela 58. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 3.2

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T [km]	0	19,75	0	0,69
Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T [km]	0	66,32	0	27,62
Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego [szt.]	0	10	0	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Pomimo istotnego ograniczenia interwencji w obszarze infrastruktury drogowej, osiągnięty (realizacja na poziomie ponad 98%) zostanie cel wskaźnika rezultatu dla RSO 3.2.

Tabela 59. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 3.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg [pasażerokilometr/rok]	126 192 570 (2021)	166 997 313	0	164 162 364,54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Z przeprowadzonych wywiadów z beneficjentami przedsięwzięć priorytetowych wynika, że na obecnym etapie nie ma zagrożenia dla realizacji poszczególnych projektów oraz osiągnięcia przypisanych im wskaźników. Wnioski z poprzedniej perspektywy finansowej wskazują, że do najistotniejszych problemów w obszarze transportu zaliczyć należy konieczność wydłużenia terminu realizacji projektu, ze względu na pojawiające się trudności, m.in. występujące na etapie procesu zamówień publicznych oraz później, w trakcie prac budowlanych. Zgodnie z dostępnymi danymi projekty wybrane do dofinansowania w ramach Priorytetu IV powinny zostać zakończone w latach 2026-2027. Ponieważ w Priorytecie tym wyznaczone są jedynie cele końcowe, nie ma natomiast celów pośrednich, nawet istotne opóźnienia w realizacji projektów nie powinny zagrozić osiągnięciu wartości docelowych zadeklarowanych we wnioskach o dofinansowanie. Na obecnym etapie nie widać więc zagrożeń, które wymagałyby podjęcia działań zaradczych po stronie IZ lub poszczególnych beneficjentów.

Z uwagi na wykorzystanie całej alokacji dostępnej w RSO 3.2, obecnie nie ma szans na osiągnięcie celów końcowych dla dwóch wskaźników produktu dedykowanych inwestycjom drogowym i z tego powodu proponujemy aktualizację celów końcowych dla RSO 3.2, zgodnie z wartościami zadeklarowanymi w projektach wybranych do dofinansowania.

Tabela 60. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 3.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T [km]	0,69	-19,06
Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T [km]	27,62	-38,7
Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego [szt.]	26	+16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.5 Priorytet V Fundusze Europejskie dla rynku pracy

1.5.1 Cel szczegółowy ESO4.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

Postęp kontraktacji

Dla Celu Szczegółowego ESO4.1 przewidziano pięć działań związanych z poprawą dostępu do zatrudnienia, na które alokowano 131,0 mln euro wkładu UE, uzupełnionego o 23 mln euro wkładu krajowego. Są to:

- Działanie 5.1 Aktywizacja zawodowa poprzez PUP,

- Działanie 5.2 Aktywizacja zawodowa poprzez OHP,
- Działanie 5.3 ALMA - staże zagraniczne dla młodych³⁴,
- Działanie 5.4 Aktywizacja zawodowa osób pracujących,
- Działanie 5.5 Usługi EURES.

W Działaniu 5.1 zaplanowano kompleksowe wsparcie w ramach aktywizacji zawodowej, realizowane wyłącznie przez Powiatowe Urzędy Pracy (PUP), tj.: pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe, szkolenia zawodowe, subsydiowane zatrudnienie, wsparcie towarzyszące, np. zwrot kosztów dojazdu, dotacje na zakładanie działalności gospodarczej, staże, praktyki zawodowe, doposażenie/wyposażenie miejsca pracy, prace interwencyjne oraz bony na zasiedlenie. Dobór odpowiednich instrumentów rynku pracy dla danego uczestnika ma się odbywać w oparciu o indywidualne plany działań, przygotowywane dla każdej osoby zakwalifikowanej do projektu.

Działanie 5.2 również obejmuje projekty aktywizacji zawodowej, jednak instrumenty te są skierowane wyłącznie do młodzieży w przedziale wiekowym 15-25 lat, mającej trudności z nauką. O wsparcie mogą się ubiegać Ochotnicze Hufce Pracy (OHP).

Na Działanie 5.3 alokowano 6 mln euro, jednak nie rozpoczęto jeszcze naborów na planowane staże zagraniczne dla młodych w ramach inicjatywy ALMA. (ang. Aim, Learn, Master, Achieve – mierz wysoko, ucz się, osiągnij biegłość, realizuj cele) wspierające młodych ludzi, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą (tzw. młodzież NEET).³⁵

Działanie 5.4 jest skierowane do osób pracujących zatrudnionych na podstawie umów krótkoterminowych, umów cywilnoprawnych, ubogich pracujących, jak również odchodzących z rolnictwa (grupa tzw. „ubogich pracujących”).

Działanie 5.5, poświęcono wdrażaniu usług EURES, skierowanych do polskich bezrobotnych i poszukujących pracy w znalezieniu zatrudnienia za granicą w państwach UE, a także pomocy Polakom przebywającym za granicą na terenie państw UE w znalezieniu zatrudnienia w Polsce. W zakresie wsparcia przewidziano także usługi dla

³⁴ Nazwa działania na podstawie harmonogramu naborów. Brak działania w SZOP w wersji 10.

³⁵ [Strona Komisji Europejskiej, Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego](#)

polskich pracodawców w zakresie rekrutacji i zatrudnieniu pracowników przebywających za granicą ze zidentyfikowanych sektorów rynku pracy, w których występuje deficyt potencjalnych pracowników na terenie województwa lub kraju.

Do końca czerwca 2024 wpłynęły 93 wnioski w odpowiedzi na 4 ogłoszone nabory. Pierwsze dwa z nich uruchomiono już w kwietniu 2023 r. jako jedne z pierwszych w całym Programie. Na nabory przeznaczono niemal 47,25 mln euro, tj. około 36% alokacji na ESO4.1. Największe środki zaangażowano dotychczas na projekty aktywizacji zawodowej w PUP. W ogłoszonym naborze z powodzeniem wystartowało wszystkie 31 urzędów pracy, dzięki czemu zakontraktowano 31% całej alokacji na to działanie.

Tabela 61. Nabory uruchomione w ramach ESO4.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 5.1	106 467 421	1	33 003 014,59	31%
Dz. 5.2	6 000 000	1	2 000 000	33%
Dz. 5.3	6 000 000	0	-	-
Dz. 5.4	12 000 000	1	12 000 000	100%
Dz. 5.5	500 000	1	250 000	50%
łącznie	130 967 421	4	47 257 014,59	36%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W wyniku przeprowadzonego naboru niekonkurencyjnego w Działaniu 5.2 do realizacji trafił 1 projekt konsumujący 33% alokacji z przewidzianych 6 mln euro na całe działanie, realizowany przez Wojewódzką Komendę OHP. W projekcie przewidziano działania prowadzące do nabycia kwalifikacji i kompetencji ważnych na rynku pracy.

Nabór konkursowy w Działaniu 5.4 zakończono 31.01.2024. Spośród 60 złożonych wniosków do dofinansowania wybrano 27 projektów. Biorąc pod uwagę dwukrotne przekroczenie alokacji naboru (i jednocześnie alokacji na to działanie) na wnioskach

złożonych można się spodziewać pełnej kontraktacji jeszcze w 2024 roku. Wartość dofinansowania wybranych projektów wynosi 47 262 001,94 zł³⁶.

W przypadku Działania 5.5 można się spodziewać w najbliższym czasie zakontraktowana jednej trzeciej alokacji, ponieważ 28.06 zakończył się nabór niekonkurencyjny skierowany do WUP na świadczenie usług EURES w ramach projektu „Mobilność”. Wniosek złożony przez Województwo Śląskie nie konsumuje całej alokacji przeznaczonej na nabór.

Tabela 62. Nabory zakończone w ramach ESO4.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 5.1	1	31	151 355 748,61	106,19%
Dz. 5.2	1	1	8 853 341,09	102,50%
Dz. 5.3	0	-	-	-
Dz. 5.4	1	60	108 335 277,82	209,04%
Dz. 5.5	1	1	721 596,87	66,83%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Obecny etap wdrażania nie przełożył się jeszcze na wysoką kontraktację. Choć umowy zostały podpisane dla wszystkich projektów wybranych w Działaniu 5.1, największym kwotowo w całym celu szczegółowym, a także w Działaniu 5.2, to w pozostałych działaniach nie ma jeszcze aktywnych umów o dofinansowanie.

Na rok 2024 zaplanowano kolejne nabory. Wstępnie przewiduje się konkurs na III-IV kwartał 2024 dla Działania 5.1, tak więc należy się spodziewać, że kontraktacja kolejnych 30% alokacji dla tego działania przypadnie na 2025 rok. Zgodnie z deklaracjami PUP z badania CAWI, większość z nich będzie gotowa startować w naborze w przeciągu najbliższych kilku miesięcy, co już teraz deklaruje 74% badanych urzędów pracy. Uruchomienie pierwszego naboru dla Działania 5.3 zaplanowano na koniec 2024 roku. W roku 2024 nie należy zatem spodziewać się kontraktacji w tym

³⁶ Szacunki własne na podstawie [wyników pracy Komisji Oceny Projektów w naborze nr FESL.05.04-IP.02-073/23](#).

działaniu. To jedyne obszary w ramach ESO4.1, na które odbędą się nabory jeszcze w 2024 roku.

Biorąc po uwagę nabory zakończone i planowane można oczekiwać, że łączna kontraktacja do końca 2024 r. przekroczy 40% dostępnej alokacji, zakładając sprawą kontraktację w Działaniu 5.4 oraz przeprowadzenie procedury wyboru i podpisania umowy w naborze w trybie niekonkurencyjnym przez WUP w Działaniu 5.5.

Tabela 63. Podpisane umowy w ramach ESO4.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba podpisanych umów	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział dofinansowania (wkład UE) w alokacji na RSO ³⁷
Dz. 5.1	31	151 355 749	31%
Dz. 5.2	1	8 853 341	32%
Dz. 5.3	0	-	0%
Dz. 5.4	0	-	0%
Dz. 5.5	0	-	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania celów ESO4.1 wybrano 5 wskaźników produktu, dla wszystkich przewidziano niezerowe cele pośrednie. W przypadku trzech z nich zostały one już osiągnięte, a wartości docelowe określone na 2024 przekroczone kilkukrotnie.

„Wskaźnik Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie” przekroczone 5-krotnie, co wynika z wczesnego uruchomienia wsparcia przez wszystkie PUP w regionie, jest także pochodną zliczania uczestników projektów na początku wsparcia. Na etapie szacowania wartości pośredniej IZ wskazał, że oczekuje realizacji wskaźnika jedynie na poziomie 5% wartości docelowej między innymi ze względu na trudne do przewidzenia okoliczności epidemiczne, mogące wpłynąć na możliwości realizacji projektów. Takie okoliczności nie wystąpiły, a wsparcie z Działania 5.1 było jednym z pierwszych uruchomionych w całym Programie. Urzędy pracy sprawnie realizują swoje projekty, co potwierdzają przeprowadzone badania CAWI z PUP. Porównanie kosztów jednostkowych przyjętych na etapie szacowania

³⁷ Wkład liczony wg. kursu z dnia ogłoszenia naboru.

oczekiwanej wartości docelowej wskaźnika i kosztów deklarowanych przez beneficjentów we wnioskach o dofinansowanie wypadło pozytywnie. O ile koszty istotnie nie wzrosną w kolejnych latach, możliwe będzie osiągnięcie wartości docelowej tego wskaźnika do końca okresu wdrażania.

Miara określająca „liczbę osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie” przekroczyła już wartość przewidzianą na 2029 r. Wskaźnik został zrealizowany dzięki uwzględnieniu w nim osób z projektów PUP, które już rozpoczęły uczestnictwo we wsparciu. Nie były one jednak brane pod uwagę przy szacowaniu wartości docelowej do Programu. W obliczeniach uwzględniono jedynie uczestników z projektów w ramach inicjatywy ALMA³⁸, osoby przystępujące do projektów OHP³⁹ oraz 8% osób pracujących, planowanych do objęcia wsparciem w ramach Działania 5.4. Po uruchomieniu kolejnych projektów z tych działań wartość końcowa wskaźnika jeszcze istotnie wzrośnie. Już teraz przyszli beneficjenci projektów z Działania 5.4 zadeklarowali wsparcie 1500 osób w wieku 18-29 lat, a więc 31% wobec przyjętych 8% na etapie szacowania. Wskaźnik natomiast został niedoszacowany w części dotyczącej wsparcia z 5.1 (którego nie uwzględniano), a jednocześnie nieco przeszacowany w zakresie wsparcia z OHP.

Do końca czerwca 2024 r. bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej otrzymało 4,5-krotnie raza więcej osób niż szacowano na koniec 2024. Wynika to z szybkiego, sprawnego uruchomienia wsparcia w projektach powiatowych urzędów pracy w Działaniu 5.1. Jeżeli w kolejnych edycjach projektów PUP zachowana zostanie struktura form wsparcia podobna do tych z 1. edycji z naboru FESL.05.01-IP.02-003/23, to cel końcowy zostanie osiągnięty. W naborze nr FESL.05.01-IP.02-152/24 oczekuje się od wnioskodawców osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika z realizacji wszystkich projektów wybranych do dofinansowania na poziomie 2 479 osób⁴⁰. Jeśli ta wartość zostanie osiągnięta, a podobne założenia zostaną zachowane i zrealizowane w ostatnim

³⁸ Uwzględniono wszystkich uczestników planowanych do objęcia wsparciem w ramach inicjatywy ALMA z wyłączeniem osób poniżej 18 roku życia.

³⁹ Uwzględniono przy tym całą alokację na Działanie 5.2, podczas gdy w projekcie będącym w realizacji osoby w wieku 18-29 lat stanowią tylko 23%.

⁴⁰ [Dokumentacja naboru nr FESL.05.01-IP.02-152/24](#). [dostęp 16.10.2024]

naborze, to wartość docelową uda się osiągnąć lub uzyskać wartość tylko nieznacznie niższą od oczekiwanej.

W przypadku wskaźnika „Liczba osób w wieku poniżej 18 lat objętych wsparciem w programie” sytuacja jest złożona. Miara ta jest monitorowana w działaniach kierowanych do OHP. Jedyne projekty z tego zakresu są już w realizacji, a rekrutację uczestników rozpoczęto 8.04.2024 r.⁴¹ W całym projekcie zaplanowano wsparcie 400 osób z tego przedziału wiekowego, z czego 265 jeszcze w 2024 roku. Do końca 2024 r. można się spodziewać osiągnięcia lub nawet przekroczenia celu pośredniego. Jeżeli w kolejnych projektach z Działania 5.2 zostanie zachowana taka sama struktura wiekowa uczestników, jak zaplanowano w tym będącym już w realizacji, to z pozostałych 67% alokacji uda się wesprzeć jeszcze 800 osób, co daje łącznie 1200 uczestników w przedziale wiekowym poniżej 18 lat, czyli istotnie mniej niż zakładano w celu końcowym.

Do 30.06.2024 nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie w Działaniu 5.4, tak więc wskaźnik „Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie” nie mógł być zrealizowany. Ogłoszono już jednak listę 27 projektów wybranych do dofinansowania w naborze konkurencyjnym FESL.05.04-IP.02-073/23. Wnioskodawcy, których projekty zostały skierowane do dofinansowania, zadeklarowali objęcie wsparciem łącznie 4796 osób. Jeśli więc proces podpisywania umów przebiegnie sprawnie, a w projektach rekrutacja przebiegnie pomyślnie, to na koniec 2024 jest szansa wykazania osiągnięcia wartości pośredniej przewidzianej w Programie i przekroczenie wartości końcowej.

Tabela 64. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.1

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych	159	3 176	0	0

⁴¹ [Strona ohp.pl](https://strona.ohp.pl) [dostęp 16.08.2024]

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
wsparcie w programie [os.]				
Liczba osób w wieku poniżej 18 lat objętych wsparciem w programie [os.]	94	1 875	0	400
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [os.]	1 356	27 114	6 706	8 629
Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie [os.]	135	2 696	3 080	3 540
Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os.]	404	8 081	1 846	2 987

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Dla Celu Szczegółowego ESO4.1 określono w Programie dwa wskaźniki rezultatu bezpośredniego i dwa wskaźniki rezultatu długoterminowego. Dla wskaźników rezultatu nie wyznacza się celów pośrednich, niemniej dane z RSOT2021 wskazują, postęp w realizacji wsparcia. Miara opisująca „liczbę osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu” wyniosła już 24% wartości końcowej. Wskaźnik rezultatu stanowi 55% wartości bazowego wskaźnika produktu, a więc jest to realna do osiągnięcia efektywność zatrudnieniowa. W odniesieniu do liczby osób, które uzyskały kwalifikacje, jest to 2%, natomiast deklaracje beneficjentów już realizujących projekty powinny przynieść łącznie 7% wartości określonej dla 2029 r. Docelowo wskaźnik określono na poziomie 23% osób objętych wsparciem (zarówno bezrobotnych, jak i pracujących na wejściu do Programu). Jest to bardzo zachowawczy szacunek, wartość docelowa prawdopodobnie zostanie znacznie przekroczona.

Wskaźniki rezultatu długoterminowego, opisujące sytuację uczestników po pół roku od zakończenia wsparcia nie są raportowane przez beneficjentów, ponieważ będą szacowane w badaniach ewaluacyjnych. Niemniej już z samego etapu ich szacowania można wyciągnąć pewne wnioski. Wskaźnik opisujący uczestników znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy po upływie sześciu miesięcy od opuszczeniu programu powinien bazować na liczbie osób pracujących na wejściu do projektu, które otrzymały wsparcie z EFS+ i które przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia lub z niepełnego zatrudnienia do pełnego zatrudnienia, lub zmieniły stanowisko pracy na wymagające wyższych kompetencji / umiejętności / kwalifikacji, wiążące się z większą odpowiedzialnością lub otrzymały awans lub podwyższenie wynagrodzenia powyżej rocznej stopy inflacji płac w kraju, 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie EFS+. ⁴² Natomiast przy jego liczeniu posłużono się wskaźnikiem EECR04 jako bazowym, czyli liczbą osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek po opuszczeniu programu. Jest to miara rezultatu określająca efektywność zatrudnieniową osób bezrobotnych objętych wsparciem, a nie osób pracujących. Prawdłowo byłoby uwzględnić jako bazowy wskaźnik produktu EECO05 „Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie”. W ten sposób przeliczona wartość docelowa wynosi 1270 zamiast 6244, jak zapisano w Programie.

Tabela 65. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Uczestnicy pracujący sześć miesięcy po zakończeniu udziału w programie [os.]	26 014 (2021)	9 210	nd	nd
Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy	5 779 (2021)	6 244	nd	nd

⁴² Definicja z Listy Wskaźników Kluczowych.

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
po opuszczeniu programu [os.]				
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu [os.]	31 632 (2021)	15 610	3798	5819
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	11 111 (2021)	6 888	300	803

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

1.5.2 Cel szczegółowy ESO4.2 Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy

Postęp kontraktacji

Na Cel Szczegółowy ESO4.2 składa się 5 działań, na które alokowano łączną kwotę 5,50 mln euro. Są to:

- Działanie 5.6 Szkolenia dla pracowników IRP,
- Działanie 5.7 Opracowanie modelu prognozowania i monitorowania zmian na rynku pracy,
- Działanie 5.8 Budowanie sieci współpracy międzyinstytucjonalnej i promocji w zakresie poradnictwa zawodowego,
- Działanie 5.9 EURES-T Beskidy,

- Działanie 5.10 EURES dla PSZ.

W Działaniu 5.6 przewidziano wsparcie na rzecz modernizacji i doskonalenia potencjału Instytucji Rynku Pracy (IRP) poprzez podniesienie kwalifikacji i kompetencji ich pracowników, a także wzmocnienie potencjału instytucjonalnego partnerów społecznych - instytucji dialogu społecznego. Nabory w tym obszarze mają charakter konkurencyjny.

Działanie 5.7 poświęcono dofinansowaniu modelu badań diagnostyczno-prognostycznych w zakresie brakujących kompetencji i umiejętności w branżach strategicznych i administracji publicznej województwa śląskiego na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz szkoleń dla publicznych służb zatrudnienia. Projekty wybierane będą w trybie niekonkurencyjnym.

Działanie 5.8 ma wesprzeć tworzenie sieci współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie poradnictwa zawodowego pomiędzy sektorami: oświaty, szkolnictwa wyższego i pracy oraz innymi instytucjami realizującymi zadania z zakresu poradnictwa zawodowego. Wsparcie ma trafić przede wszystkim do doradców zawodowych oraz innych instytucji działających w tym obszarze. Przewidziano nabór niekonkurencyjny.

W Działaniu 5.9 zaplanowano wsparcie urzędów pracy, które ma pomóc im usprawnić realizację takich działań jak wsparcie polskich bezrobotnych i poszukujących pracy oraz polskich pracodawców w korzystaniu z mobilności na rynku pracy w obszarach transgranicznych i przygranicznych.

Działanie 5.10 ma realizować projekt z zakresu kompleksowego wsparcia w postaci podniesienia potencjału pracowników urzędów pracy województwa śląskiego do świadczenia usług w ramach sieci EURES.

Tabela 66. Nabory uruchomione w ramach ESO4.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 5.6	1 787 461	1	1 787 461	100%
Dz. 5.7	378 202	1	378 202	100%
Dz. 5.8	834 337	1	834 337	100%
Dz. 5.9	1 250 000	1	600 000	48%

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 5.10	1 250 000	1	600 000	48%
Łącznie	5 500 000	5	4 200 000	76%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Dla każdego z działań w ESO4.2 uruchomiono po jednym naborze, przy czym jedynie w przypadku Działania 5.6 odbyło się to w trybie konkurencyjnym. Nabór ten nie został jeszcze rozstrzygnięty, a w odpowiedzi na ogłoszenie do 30.06.2024 wpłynęły 2 wnioski na łączną kwotę dofinansowania UE 161 202,28 zł^{43, 44}

W pozostałych działaniach wpłynęło po jednym wniosku z uwagi na niekonkurencyjny charakter naborów. W Działaniach 5.7 i 5.8 były to wnioski na realizację przedsięwzięć priorytetowych, wpisanych do załącznika do Kontraktu Programowego dla Województwa Śląskiego. We wszystkich beneficjentem jest Województwo Śląskie, a projekty wdraża WUP.

Tabela 67. Nabory zakończone w ramach ESO4.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 5.6	0	-	-	-
Dz. 5.7	1	1	1 639 694,67	100,39%
Dz. 5.8	1	1	3 609 942,34	100,18%
Dz. 5.9	1	1	2 246 379,06	86,69%
Dz. 5.10	1	1	2 249 144,41	86,80%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

⁴³ Do końca września wpłynęły kolejne wnioski, łącznie 27 wniosków na łączną dofinansowania UE 6 680 923,23 zł

⁴⁴ [Strona naboru FESL.05.06_IP.02-121/24](#)

Taki układ naborów pozwolił na wyczerpanie alokacji w Działaniach 5.7 i 5.8 i wykorzystania ponad 40% w Działaniach 5.9 i 5.10, umożliwiając tym samym zrealizowanie kolejnych naborów w przyszłości. Na dzień 30.06.2024 kolejne nabory w ESO4.1 nie były planowane.

Tabela 68. Podpisane umowy w ramach ESO4.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba podpisanych umów	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział dofinansowania (wkład UE) w alokacji na RSO ⁴⁵
Dz. 5.6	0	-	-
Dz. 5.7	1	1 639 695	98%
Dz. 5.8	1	3 609 942	98%
Dz. 5.9	1	2 246 379	41%
Dz. 5.10	1	2 249 144	41%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Dla ESO4.2 określono tylko jeden wskaźnik produktu – „Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie”. Określono dla niego niezerową wartość pośrednią, jednak do 30.06.2024 nie wykazano w żadnym projekcie realizacji tego wskaźnika. Niemniej beneficjenci czterech projektów już będących w realizacji zadeklarowali do końca swoich projektów objąć wsparciem 421 takich osób. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów, w przypadku samego tylko projektu „Budowanie sieci współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie poradnictwa zawodowego” przewiduje się do końca roku rozpocząć wsparcie około 100 ze 140 osób zaplanowanych do objęcia szkoleniami z uwagi na fakt, że rekrutacja miała ruszać około połowy roku. Tym samym wydaje się, że realizacja celu pośredniego tego wskaźnika nie jest zagrożona.

Wartość końcowa oczekiwanej liczby pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie jest jednak znacznie wyższa niż wartości deklarowane przez beneficjentów na tym etapie. Przy zakontraktowaniu około 60% środków można się spodziewać osiągnięcia jedynie 19% wartości docelowej wskaźnika. Zakładając, że w Działaniu 5.6 uda się zakontraktować projekty realizujące zakładaną w dokumentacji

⁴⁵ Wkład liczony wg. kursu z dnia ogłoszenia naboru.

projektowej łączną wartość wskaźnika na poziomie 702, będzie to oznaczało, że przy wykorzystaniu 72% alokacji realizowane jest jedynie 52% wartości wskaźnika. Bazując na aktualnych deklaracjach beneficjentów można przewidywać, że pozostała alokacja, czyli niewykorzystane środki z Działań 5.9 i 5.10 nie zagwarantują brakujących 48% wartości docelowej wskaźnika dla całego ESO4.2. Wynika to z faktu, że 40% wykorzystanej alokacji przekłada się na wartość docelową na poziomie 121 osób łącznie dla obu działań. Tym samym osiągnięcie celu końcowego przy aktualnej alokacji i bieżących kosztach jednostkowych jest niemożliwe.

Tabela 69. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.2

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie [os.]	108	2 160	0	31 ⁴⁶

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Dla wskaźnika rezultatu „Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu” jest jeszcze za wcześnie, aby wykazać jego realizację. Niemniej, jako że jest to wskaźnik bazujący na wskaźniku produktu „Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie”, można spodziewać się podobnych problemów, jak opisano wyżej. Beneficjenci wszystkich czterech projektów, dla których umowy zostały już podpisane, zadeklarowali nabycie kwalifikacji przez 342 uczestników. Z uwagi na fakt, że w Działaniach 5.7 i 5.8 zakontraktowano całą dostępną alokację, a w Działaniach 5.9 i 5.10 pozostało około 60% dostępnych środków, możliwość osiągnięcia wartości docelowej określonej w Programie może być silnie uzależniona od projektów z

⁴⁶ Na podstawie informacji z WoD beneficjenci zadeklarowali objęcie wsparciem 421 pracowników IRP, natomiast w zestawieniu wskaźników EFS+ kluczowych i wspólnych z wniosków o płatność wartość docelowa ogółem wynosi tylko 31, czyli tyle co dla projektu „Wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach partnerstwa transgranicznego EURES–T” (Działanie 5.9)..

Działania 5.6 i jednocześnie będzie bardzo trudna do osiągnięcia, jeśli w tym działaniu deklaracje beneficjentów nie przekroczą istotnie minimalnych wymogów nakładanych przez ION.

Warto przy tym zaznaczyć, że szacowanie wartości docelowej wskaźnika mogło nie wziąć pod uwagę specyfiki realizacji projektów. Wartość docelową wskaźnika ustalono na podstawie danych pochodzących z raportu rocznego „Zatrudnienie w Wojewódzkim Urzędzie Pracy i Powiatowych Urzędach Pracy stan na koniec 2021 r.” Zgodnie z przywołanym raportem w województwie śląskim w PUP i WUP w 2021 r. było zatrudnionych 2160 osób, co jest tożsame z przyjętą wartością docelową wskaźnika. Tym samym założono, że każdy pracownik PSZ weźmie udział we wsparciu. Nie szacowano więc kosztów jednostkowych wsparcia, co może się okazać problematyczne z punktu widzenia wdrażania. Na podstawie wniosków o dofinansowanie złożonych w naborze nr FESL.05.06-IP.02-121/24 już teraz widać, że nie wszystkie PUP (jedynie 23 z 31) aplikują o wsparcie swoich kadr, a te urzędy które złożyły wnioski nie zakładały w nich wsparcia wszystkich pracowników, choć niektóre PUP przewidziały w swoich projektach udział dla pracowników innego PUP (który nie złożył wniosku). Błędnym założeniem było także bazowanie w szacunkach wyłącznie na pracownikach PSZ, ponieważ do wsparcia dopuszczono także pracowników IRP, która jest kategorią szerszą oraz partnerów społecznych, których udział będzie konsumował część alokacji, nie realizując jednocześnie głównego wskaźnika produktu. W szacowaniu wartości docelowej nie posłużono się zatem ani kosztami jednostkowymi ani oczekiwanym zakresem wsparcia.

Tabela 70. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje	0 (2021)	1728	0	20 ⁴⁷

⁴⁷ Na podstawie informacji z WoD beneficjenci zadeklarowali nabycie kwalifikacji przez 342 uczestników, natomiast w zestawieniu wskaźników EFS+ kluczowych i wspólnych z

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
po opuszczeniu programu [os.]				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Proponujemy modyfikację wartości docelowej obu wskaźników, przyjmując za bazę do jego oszacowania koszty jednostkowe pochodzące ze złożonych wniosków o dofinansowanie. Koszty jednostkowe oszacowane na podstawie 6 WoD⁴⁸ wynoszą 21 676,94 zł. Pozostała niezakontraktowana alokacja to około 14 mln zł co przy wskazanych wyżej kosztach jednostkowych pozwala na wsparcie jeszcze 661 pracowników IRP. Dodając do tego 421 pracowników wykazanych w już obowiązujących umowach daje to łączną wartość 1082 osób. Wskaźnik rezultatu przeliczono zgodnie z założeniami IZ jako 80% wartości docelowej bazowego wskaźnika produktu.

Tabela 71. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla ESO4.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie [os.]	1082	-1 078
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	865	-863

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

wniosków o płatność wartość docelowa ogółem wynosi tylko 22, czyli tyle co dla projektu „Wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach partnerstwa transgranicznego EURES–T” (Działanie 5.9).

⁴⁸ Oprócz 4 projektów będących w realizacji uwzględniono 2 WoD z Działania 5.6, złożone do 30.06.2024.

1.5.3 Cel szczegółowy ESO4.3 Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Postęp kontraktacji

W Celu Szczegółowym ESO4.3 przewidziano wsparcie tylko w jednym działaniu, na które przeznaczono 15 mln euro wkładu UE, uzupełnionego o 2,6 mln euro środków krajowych. Działanie 5.11 będzie realizować projekty szkoleniowo-doradcze, przy wykorzystaniu systemu popytowego w oparciu o BUR, obejmujące:

- zarządzanie zasobami ludzkimi,
- prawo pracy,
- kwestie równości szans kobiet i mężczyzn oraz zarządzania różnorodnością i równouprawnieniem na rynku pracy,
- zwiększenie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym (work-life balance),
- przełamywanie stereotypów związanych z płcią,
- zapobieganie dyskryminacji na rynku pracy.

Są one dostępne dla przedsiębiorców i ich pracowników (Typ 1) oraz pracowników JST (Typ 2). Możliwe będzie także sfinansowanie szkoleń i wsparcia psychologicznego dla osób powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem/osobą zależną (Typ 3).

Tabela 72. Nabory uruchomione w ramach ESO4.3– stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 5.11	15 000 000	1	7 500 000	50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Do 30.06.2024 uruchomiono jeden nabór, trwający od 29.05 do 16.09.2024, na który przeznaczono dokładnie połowę dostępnego wkładu UE w tym działaniu. W dokumentacji naboru nie sprecyzowano, jaka kwota alokacji przypada na każdy z typów projektów.

Tabela 73. Nabory zakończone w ramach ESO4.3 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków -	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 5.11	0	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Choć na dzień przygotowania raportu nie rozstrzygnięto jeszcze naboru, to wiadomo już, że wpłynęło na niego 25 wniosków na kwotę dofinansowania 32 454 708,60 zł czyli 90% kwoty przewidzianej w naborze⁴⁹.

Tabela 74. Podpisane umowy w ramach ESO4.3 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba podpisanych umów	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział dofinansowania (wkład UE) w alokacji na RSO ⁵⁰
Dz. 5.11	0	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Dla ESO4.3 przewidziano w Programie po jednym wskaźniku produktu i rezultatu. Z uwagi na to, iż nie podpisano żadnej umowy, realizacja obu miar ma poziom zerowy. Z punktu widzenia przeglądu śródkresowego nie widać zagrożenia dla realizacji wskaźników, ponieważ cel pośredni został określony na poziomie 0.

⁴⁹ [Strona naboru FESL.05.11-IP.02-130/24](#)

⁵⁰ Wkład liczony wg. kursu z dnia ogłoszenia naboru.

Tabela 75. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.3

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn [os.]	0	36 610	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Widać już jednak, że realizacja wskaźnika może okazać się problematyczna w przyszłości. W założeniach metodologicznych przyjęto, że wartość docelowa wskaźnika to iloraz alokacji przeznaczonej na wartość wskaźnika i kosztu jednostkowego, który ustalono na podstawie ofert szkoleniowych w tematyce wdrażanej w przedmiotowym celu dostępnych na rynku. Tak oszacowany koszt jednostkowy wyniósł 1 764 PLN, a po skorygowaniu o 21,6% wskaźnik inflacji przyjął wartość 2 145,02 PLN. W szacunkach przyjęto, że cała alokacja na Działanie 5.11 będzie pracować na wartość wskaźnika. Jednocześnie w warunkach naboru określono maksymalną kwotę dofinansowania do jednej usługi rozwojowej typu szkolenie/doradztwo/ walidacja/certyfikacja w ramach danego projektu na poziomie 5 000 zł⁵¹, co stanowi 233% wartości przyjętej jako średnia. Ponadto, wskaźniki „Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn” oraz „Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie”, są obowiązkowe tylko dla projektów Typu 1 i 2, a nie dla Typu 3. Tak więc niecała alokacja będzie pracować na wartość tego wskaźnika. Część środków zostanie przeznaczona na szkolenia i wsparcie psychologiczne dla osób powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem lub osobą zależną.

⁵¹ [Pytania i odpowiedzi ws. naboru FESL.05.11-IP.02-130/24 z strony funduszeue.slaskie.pl](https://www.funduszeue.slaskie.pl)

Tabela 76. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie [os.]	0 (2021)	32 949	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W związku z powyższym, proponujemy zweryfikować realne koszty świadczenia usług w projektach i oszacować część alokacji pracującej na wskaźnik na bazie wniosków, które wpłyną w odpowiedzi na pierwszy nabór z Działania 5.11.

1.5.4 Cel szczegółowy ESO4.4 Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

Postęp kontraktacji

Cel Szczegółowy ESO4.4 jest wdrażany poprzez pięć działań, na które alokowano łącznie 130 mln euro środków unijnych, które uzupełnia 29 mln euro wkładu krajowego.

Są to:

- Działanie 5.12 Regionalne programy zdrowotne,
- Działanie 5.13 Zdrowy pracownik,
- Działanie 5.14 Usługi rozwojowe dla kadr administracji samorządowej,
- Działanie 5.15 Usługi rozwojowe dla przedsiębiorców – PSF,
- Działanie 5.16 Outplacement EFS+.

Regionalne programy zdrowotne planowane do wdrożenia w Działaniu 5.12 mają na celu rehabilitację medyczną ułatwiającą powrót do pracy bądź utrzymanie zatrudnienia. W Działaniu 5.13 pracodawcy będą mogli sfinansować eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy jako działanie dostosowane do potrzeb danego zakładu pracy i jego pracowników. Działanie 5.14 poświęcono szkoleniom i studiom podyplomowym dla pracowników samorządowych w celu usprawnienia i poprawy jakości świadczonych usług publicznych i współpracy z klientem zewnętrznym. Do tego działania przypisany jest także projekt priorytetowy „Podniesienie kompetencji kadr Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego”. Z kolei Działanie 5.15 ma na celu wsparcie przedsiębiorców w zakresie usług rozwojowych poprzez rozwój umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji ich pracowników przy wykorzystaniu Podmiotowego Systemu Finansowania. Nabory w tym działaniu przewidują wybór operatorów w trybie konkurencyjnym. Działanie 5.16 przewiduje wsparcie outplacementowe, realizowane poprzez ścieżki reorientacji zawodowej jako elementów w programie wsparcia. Mają one na celu wyeliminować lub ograniczyć okres pozostawania uczestników projektu poza rynkiem pracy, pozwalając na płynne przejście do nowego zatrudnienia.

Tabela 77. Nabory uruchomione w ramach ESO4.4 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 5.12	7 875 000	0	0	0%
Dz. 5.13	14 625 000	0	0	0%
Dz. 5.14	10 250 842	5	10 104 911,77	99%
Dz. 5.15	89 749 158	1	45 000 000,00	50%
Dz. 5.16	7 500 000	0	0	0%
łącznie	130 000 000	6	55 104 911,77	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Do tej pory uruchomiono nabory jedynie w Działaniach 5.14 i 5.15. Dla Działania 5.14 jeden nabór miał charakter niekonkurencyjny. Był poświęcony przedsięwzięciu priorytetowemu „Podniesienie kompetencji kadr Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego”. Pozostałe 4 obejmowały wybór projektów szkoleń i studiów

podyplomowych dla pracowników gminnych i powiatowych jednostek samorządu terytorialnego subregionu południowego, zachodniego, północnego oraz centralnego⁵². W Działaniu 5.15 wnioskodawcy mogli się ubiegać o rolę operatora wsparcia przedsiębiorców w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania (PSF), w oparciu o Bazę Usług Rozwojowych (BUR). Wsparcie realizowane miało być poprzez sieć punktów dystrybucji wsparcia, tzw. Punktów Obsługi Przedsiębiorcy (POP).

W obszarze zdrowia, jak wynika z wywiadów pogłębionych, nabory mogą się odsunąć w czasie. W bieżącej perspektywie finansowej obowiązują procedury dla interwencji w tym obszarze, w szczególności konieczność zatwierdzania zakresu i kryteriów wsparcia przez Komitet Sterujący do spraw koordynacji wsparcia w ochronie zdrowia, działający na poziomie krajowym⁵³. Nieregularne spotkania Komitetu mogą być jednym z czynników przyczyniających się do opóźnień w uruchamianiu wsparcia w tym obszarze.

Tabela 78. Nabory zakończone w ramach ESO4.4 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 5.12	0	-	-	-
Dz. 5.13	0	-	-	-
Dz. 5.14	5	6	17 998 519,75	40%
Dz. 5.15	1	15	288 287 328,12	149,1%
Dz. 5.16	0	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W naborach z Działania 5.14 wpływało po jednym wniosku. Wyjątkiem był konkurs FESL.05.14-IP.02-054/23, gdzie poza Związkiem ZIT aplikowała jedna gmina (nieskutecznie). Wnioskodawcy, nawet w naborach dla poszczególnych ZIT, aplikowali o wsparcie istotnie niższe niż alokacja poszczególnych naborów.

⁵² W subregionie centralnym ze wsparcia mogli skorzystać dodatkowo pracownicy innego podmiotu niż jednostka samorządu terytorialnego – urzędu metropolitalnego oraz jednostek organizacyjnych związku metropolitalnego w województwie śląskim.

⁵³ [Strona Komitetu sterującego do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia](#)

Dużym zainteresowaniem cieszył się nabór w Działaniu 5.15, na który wpłynęło 15 wniosków na kwotę stanowiącą 149% alokacji naboru, z czego 9 zostało skierowanych do negocjacji. Łączne wnioskowane dofinansowanie w tych wnioskach stanowi 111% alokacji na nabór. Można więc przewidywać, że całość alokacji naboru, czyli połowa środków z tego działania przewidziana w perspektywie 2021-2027, zostanie zakontraktowana w niedługim czasie.

Tabela 79. Podpisane umowy w ramach ESO4.4 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba podpisanych umów	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział dofinansowania (wkład UE) w alokacji na RSO ⁵⁴
Dz. 5.12	0	0	0%
Dz. 5.13	0	0	0%
Dz. 5.14	2	10 486 296,14	22%
Dz. 5.15	0	0	0%
Dz. 5.16	0	0	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Do 30.06.2024 r. podpisano tylko 2 umowy w Celu Szczegółowym ESO4.4 – obie dla projektów z Działania 5.14 wybranych w naborach dla ZIT. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów, beneficjent przedsięwzięcia priorytetowego z tego samego działania spodziewa się decyzji o dofinansowaniu w najbliższym czasie. Zakończono wybór projektów w kilku naborach, w innych jest on na zaawansowanym etapie. Można oczekiwać, że kontraktacja istotnie wzrośnie do końca 2024 roku.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Wczesny etap wdrażania ESO4.4, w szczególności związany z podpisaniem tylko 2 umów, ma swoje odzwierciedlenie w poziomie realizacji wskaźników. Do tej pory w żadnym projekcie nie wykazano osiągnięcia jednostki wskaźnika „Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia”. Wskaźnik ten będzie realizowany w Działaniach 5.12 i 5.13, na które nie uruchomiono jeszcze naborów. Są one planowane na IV kwartał 2024 r., mogą się jednak opóźnić z uwagi na konieczność uwzględnienia w procedurze prac Komitetu sterującego do spraw koordynacji wsparcia w ochronie zdrowia. Pierwszych

⁵⁴ Wkład liczony wg. kursu na dzień ogłoszenia naboru.

umów można się spodziewać w 2025 r. Dla tego wskaźnika nie określono wartości pośredniej.

Inaczej sytuacja wygląda w przypadku wskaźnika opisującego liczbę osób pracujących, objętych wsparciem. Oczekuje się, że do końca 2024 roku takich osób będzie przynajmniej 2406. Do 30.06.2024 nie zgłoszono ani jednego uczestnika, spełniającego kryteria dla tak zdefiniowanego wskaźnika produktu. W systemach sprawozdawczych zarejestrowano jednak, że już rozpoczęte projekty przewidują objęcie wsparciem 4269 pracowników, co odpowiada wartościom deklarowanym w projekcie „Szkolenie kadr jednostek samorządowych na terenie Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego - etap 1”. oraz „Sprawny Urząd. Szkolenia dla pracowników JST i ich jednostek z terenu Subregionu Północnego Województwa Śląskiego lata 2024 -2026”. Rekrutacja w projekcie realizowanym przez ZIT Subregionu Centralnego już ruszyła, podobnie jak w przypadku projektu ZIT Subregionu Północnego. Rozpoczęto także wsparcie uczestników. Jest więc wciąż możliwe, że cel pośredni zostanie osiągnięty.

Tabela 80. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.4

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia [os.]	0	26 918	0	0
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie [os.]	2 406	48 113	0	4269

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Dla ESO4.4 przewidziano na poziomie Programu trzy wskaźniki rezultatu, w tym jeden o charakterze długoterminowym, który będzie szacowany w ramach odrębnego badania ewaluacyjnego.

Na dzień 30.06.2024 osiągnięto zerową wartość wskaźników rezultatu bezpośredniego. W przypadku miary określającej liczbę osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, to szacunki na dostępnych danych wskazują, że osiągnięcie oczekiwanej wartości będzie możliwe. Zgodnie z warunkami naboru FESL.05.15-IP.02-102/24 beneficjenci muszą zadeklarować, że łącznie przynajmniej 17 196 uczestników musi uzyskać kwalifikacje, co stanowi blisko połowę wartości docelowej wskaźnika na koniec 2029 r. Na bieżący konkurs alokowano połowę środków dostępnych w Działaniu 5.15, tak więc pozostałe 50% powinno móc zapewnić podobną liczbę uzyskanych kwalifikacji. Wskaźnik ten jest monitorowany także w Działaniu 5.14, w którym zadeklarowano osiągnięcie kwalifikacji dla blisko 3,5 tys. osób. Łącznie we wnioskach wybranych do dofinansowania i w trakcie negocjacji beneficjenci zadeklarowali objęcie wsparciem 32 999 osób pracujących⁵⁵, co stanowi około 69% wartości docelowej. Ponowna weryfikacja możliwości osiągnięcia wartości docelowej tego wskaźnika powinna nastąpić po podpisaniu umów z uruchomionych naborów. Wtedy będzie można precyzyjnie określić czy miary te zostały prawidłowo oszacowane.

Na obecną chwilę brakuje danych pozwalających zweryfikować poprawność założeń i realność osiągnięcia wskaźnika „Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie”, ponieważ jeszcze nie uruchomiono

⁵⁵ Uwzględniono wnioski o numerach:

FESL.05.14-IP.02-03D5/23-004

FESL.05.14-IP.02-0763/23-002

FESL.05.14-IP.02-08A7/23-003

FESL.05.14-IP.02-084G/23-002

FESL.05.14-IP.02-08BD/23-002

FESL.05.15-IP.02-095C/24-001

FESL.05.15-IP.02-095D/24-001

FESL.05.15-IP.02-095F/24-001

FESL.05.15-IP.02-095G/24-001

FESL.05.15-IP.02-095H/24-001

FESL.05.15-IP.02-0960/24-001

FESL.05.15-IP.02-0961/24-001

FESL.05.15-IP.02-0963/24-001

FESL.05.15-IP.02-0965/24-001

W naborze FESL.05.15-IP.02-102/24 wzięto pod uwagę wnioski skierowane do negocjacji.

naborów na wsparcie pracujące na realizację tego wskaźnika. Niemniej już na obecnym etapie wątpliwości budzi metoda szacowania wartości docelowej dla tego wskaźnika. Dla przeprowadzania szacunków posłużono się metodą kosztów jednostkowych, a nie parametru skuteczności, który odnosiłby się procentowo do wskaźnika bazowego. Przeliczając jednak wartość wskaźnika rezultatu (Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie) względem bazowego wskaźnika produktu (Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia) okazuje się, że wynosi on aż 95% odpowiadającego mu wskaźnika produktu. Wartość ta wydaje się znacznie zawyżona, na co wskazują doświadczenia z poprzedniego okresu wdrażania. W analogicznej do ESO4.4 interwencji z RPO Województwa Śląskiego w perspektywie 2014-2020 w PI 8vi objęto wsparciem ponad 57 tys. osób, z czego 61% po opuszczeniu programu podjęło pracę lub kontynuowało zatrudnienie⁵⁶. Doświadczenia innych regionów z perspektywy 2014-2020 dotyczące programów zdrowotnych wskazują na jeszcze niższą, prawie zerową realizację wskaźnika „Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie”. Przykładowo, w województwie kujawsko-pomorskim na blisko 26 tys. osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS tylko 4% po opuszczeniu programu podjęło pracę lub kontynuowało zatrudnienie.⁵⁷ Dla porównania można przytoczyć wcześniejsze analizy bazujące na danych ZUS w ramach tzw. prewencji rentowej. Interwencja ta ma na celu przywrócenie zdolności do pracy osobom, które w następstwie choroby są zagrożone długotrwałą niezdolnością do pracy i jednocześnie rokują odzyskanie tej zdolności w wyniku rehabilitacji. Analizy efektywności takiego wsparcia pokazują znacznie niższą skuteczność (wzrosła z prognozy nieco ponad 40% do poziomu blisko 50%⁵⁸), niż założono w ESO4.4. Co prawda można wskazać istotne różnice w zakresie i strukturze porównywanych interwencji, jednak

⁵⁶ Roczne sprawozdanie z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 za 2022 r. Dane dla PI 8vi.

⁵⁷ Na podstawie sprawozdania rocznego z RPO WK-P 2014-2020 za rok 2022 dla PI 8vi. Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS – 25 905 [os.], Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie -909 [os.]. Projekty koncentrowały się na regionalnych programach zdrowotnych, a nie eliminowaniu zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy.

⁵⁸ Kaszyńska A., Śrutowska D., (red.) 20 lat rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. Warszawa, 2017 r. s. 42-43.

wszystkie przytoczone przykłady pokazują, że osiągnięcie efektywności na poziomie 95% jest nie tylko nierealne, ale może prowadzić do niepożądanych efektów (np. objęcie wsparciem osób, które mają gwarancję zatrudnienia). Wszelkie dostępne dane wskazują na konieczność zrewidowania wskaźnika rezultatu. Będzie to jednak możliwe dopiero po rewizji odpowiadającego mu wskaźnika produktu, o czym napisano wyżej.

Tabela 81. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.4

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy po upływie sześciu miesięcy od opuszczeniu programu [os.]	9 115 (2021)	19 245	nd	nd
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	62 241 (2021)	37 982	0	3 467 ⁵⁹
Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie [os.]	19 783 (2021)	28 333	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

⁵⁹ Uwzględniono wartości wskaźników dla projektu FESL.05.14-IP.02-03D5/23, oraz FESL.05.14-IP.02-0763/23..

1.6 Priorytet VI Fundusze Europejskie dla edukacji

1.6.1 Cel szczegółowy ESO4.6 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Postęp kontraktacji

W ramach celu szczegółowego ESO4.6 wdrażanych jest 5 działań, na które przeznaczono łącznie 173,4 mln euro alokacji UE, które uzupełnia 30,6 mln euro środków krajowych:

- Działanie 6.1 Edukacja przedszkolna
- Działanie 6.2 Kształcenie ogólne
- Działanie 6.3 Kształcenie zawodowe
- Działanie 6.4 Strategiczne projekty dla obszaru edukacji
- Działanie 6.5 Wsparcie edukacyjne społeczności objętych LSR

W Działaniu 6.1 przewidziano 2 typy projektów. Możliwe jest w nich sfinansowanie organizacji zajęć dodatkowych i edukacji włączającej w przedszkolach wraz z wyposażeniem, a także stworzenie nowych miejsc opieki. W zakresie wsparcia z Działania 6.2 poświęconego edukacji ogólnej, znalazły się aż 4 typy projektów, umożliwiające wsparcie na rzecz podniesienia jakości kształcenia, wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi oraz pracującej z nimi kadry, a także organizacja pozaszkolnych form kształcenia i doradztwo edukacyjno-zawodowe. W ramach Działania 6.3, poświęconego edukacji zawodowej, beneficjenci mogą organizować staże uczniowskie, dostosowywać kształcenie do potrzeb rynku pracy, a także działać na rzecz edukacji włączającej w kształceniu zawodowym i organizować pozaszkolne formy kształcenia. W Działaniu 6.4 przewidziano miejsce dla czterech kluczowych inicjatyw o znaczeniu strategicznym dla regionu, mających charakter przedsięwzięć priorytetowych. Są to:

Tabela 82. Przedsięwzięcia priorytetowe w ESO4.6

Nazwa projektu	Wartość projektu (w tym dofinansowanie UE) [PLN]
Śląskie. Inwestujemy w talenty PLUS	18 455 800 (15 687 430)
Śląskie. Zawodowcy 2	78 947 387 (67 105 279)
Śląskie. Obserwatorium edukacji	2 270 680 (1 930 078)
Pierwszy krok w Kosmos	4 984 718 (4 237 010)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Działanie 6.5 z kolei pomaga sfinansować oddolne inicjatywy na rzecz edukacji pozaformalnej dzieci i młodzieży na terenach objętych lokalnymi strategiami rozwoju w formule grantowej, udzielanych przez LGD.

Do 30 czerwca 2024 łącznie ogłoszono 8 naborów, z czego 4 w trybie niekonkurencyjnym na projekty z Działania 6.4. Pozostałe miały charakter otwarty. Pierwsze z nich ogłoszono już wiosną 2023, a do końca 2023 roku uruchomiono nabory we wszystkich działaniach poza 6.5, które zostało zaplanowane na przełomie 2024 i 2025 roku. Na nabory te przeznaczono niemal 89,70 mln euro, tj. około 52% dostępnej alokacji. Największe środki zaangażowano dotychczas na projekty z obszaru kształcenia ogólnego.

Tabela 83. Nabory uruchomione w ramach ESO4.6 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 6.1	38 451 230	1	16 000 000,00	42%
Dz. 6.2	70 183 142	2	44 176 475,00	63%
Dz. 6.3	26 625 000	1	7 953 250,25	30%
Dz. 6.4	31 130 056	4	21 733 748,05	69%

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 6.5	7 034 129	0	-	0%
łącznie	173 423 557	8	89 863 473,30	52%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W analizowanym okresie zakończono 7 z 8 naborów, w których złożono łącznie 625 wniosków, co pokazuje jak dużym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie w tych obszarach. W przypadku projektów z zakresu edukacji przedszkolnej wnioskowane dofinansowanie było 3,5 raza większe niż budżet naboru.⁶⁰ W przypadku projektów z zakresu kształcenia ogólnego beneficjenci aplikowali o środki stanowiące około 1,5-krotność alokowanych środków. W Działaniu 6.3, poświęconemu sfinansowaniu projektów z obszaru kształcenia zawodowego, wnioskowane wsparcie tylko nieznacznie przekraczało dostępną alokację. Należy przy tym mieć na względzie, że część wnioskodawców mogła się wstrzymać ze złożeniem wniosku z uwagi na zaplanowany nabór konkurencyjny z Działania 10.23 o podobnym zakresie. Zainteresowanie w uruchomionym później naborze z Priorytetu X było znaczące, złożono w nim więcej wniosków niż z Działaniu 6.3.

Mimo przyjęcia przez Zarząd Województwa listy LSR, pierwszy nabór na projekty w Działaniu 6.5 ruszy najwcześniej pod koniec 2024 roku, a do tego czasu będą trwały prace uzgodnieniowe pomiędzy Lokalnymi Grupami Działania i Instytucją Zarządzającą, jak na przykład przygotowanie dokumentu określającego warunki udzielenia wsparcia oraz weryfikacja procedur wyboru projektów grantowych, które LGD przedłożyły do Urzędu Marszałkowskiego. Pewnym ograniczeniem dla sprawnej realizacji naboru może być fakt, że z poziomu centralnego wciąż przygotowywane są dokumenty wdrożeniowe, w szczególności wytyczne dotyczące zasad realizacji wyboru dla lokalnych grup działania. Prace prowadzi Podkomitet do spraw rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, powołany 19 kwietnia 2023 r. Dopiero 14 marca 2024 r. przyjęto

⁶⁰ Wkład UE we wnioskach złożonych w relacji do wkładu UE naboru w PLN.

rekomendacje dotyczące wyłaniania projektów grantowych w RLKS w ramach polityki spójności⁶¹, przy czym zdaniem przedstawicieli IZ są to, póki co, zasady dość ogólne, które na późniejszym etapie powinny zostać uszczegółowione, aby mogły być wdrożone. Tak więc fakt, że nabór w Działaniu 6.5 nie został uruchomiony, to wypadkowa wielu czynników.

Tabela 84. Nabory zakończone w ramach ESO4.6 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 6.1	1	359	254 028 888,35 zł	346%
Dz. 6.2	1	219	175 176 120,30 zł	153%
Dz. 6.3	1	43	37 294 707,55 zł	108%
Dz. 6.4	4	4	88 959 797,02 zł	94%
Dz. 6.5	0	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W analizowanym okresie podpisano 45 umów, z czego 43 dotyczą projektów z naboru konkurencyjnego z obszaru kształcenia zawodowego, zaś pozostałe dwa to przedsięwzięcia priorytetowe: projekt stypendialny „Śląskie. Inwestujemy w talenty PLUS - I edycja” oraz przedsięwzięcie mające na celu popularyzację nauk matematyczno-przyrodniczych dla 4000 dzieci na wczesnym etapie edukacji pt. „Pierwszy krok w Kosmos”. Pozostałe dwa projekty o strategicznym znaczeniu otrzymały już pozytywne decyzje i zostały wybrane do dofinansowania. Na bazie wywiadów z beneficjentami i przedstawicielami IZ można stwierdzić, że w obszarze edukacji przedsięwzięcia strategiczne nie są zagrożone, niemniej pojawiły się już pierwsze problemy związane z ich wdrażaniem. Wprowadzenie kryterium dochodowego w projekcie stypendialnym znacząco zmieniło profil grupy docelowej, ograniczając możliwość przyznania oczekiwanej liczby stypendiów w roku szkolnym 2023/2024, co przekłada się na niższą realizację wskaźników „Liczba uczniów szkół i placówek

⁶¹ [Uchwała nr 1/2024 w sprawie przyjęcia rekomendacji dotyczących wyłaniania projektów grantowych w RLKS w ramach polityki spójności.](#)

systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem” oraz „Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem”. Pewne trudności napotkano też w projekcie popularyzującym naukę o kosmosie, realizowanym przez Województwo Śląskie w Planetarium i Obserwatorium Astronomicznym im. Mikołaja Kopernika. Pewne opóźnienia wynikły z uwagi na późniejsze niż oczekiwano, przyznanie decyzji o dofinansowaniu. Na sprawną realizacją wpływały w początkowym okresie wdrażania także problemy związane z zamówieniami publicznymi. Realna skala tych trudności, a także ich wpływ na osiąganie celów, wydaje się jednak niewielka. Przynajmniej z powodzeniem zakończono postępowanie na zaprojektowanie, wykonanie, aranżację, dostawę, montaż oraz uruchomienie wyposażenia przestrzeni przeznaczonej do przystosowania na „Hol Księżycowy”. W projekcie „Śląskie. Zawodowcy 2”, będącym kontynuacją podobnej inicjatywy z okresu programowania 2014-2020 już wyłoniono partnerów i realizowane są pierwsze zadania zgodnie z planem. Podobnie wygląda stan realizacji projektu „Śląskie. Obserwatorium edukacji”, który również na dzień 30.06.2024 oczekiwał na wydanie decyzji o dofinansowaniu, realizując jednocześnie pierwsze zadania. W przypadku wszystkich 4 przedsięwzięć priorytetowych nie zidentyfikowano istotnych zagrożeń osiągnięcia celów końcowych.

Tabela 85. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach ESO4.6 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
Dz. 6.1	0	-	0%
Dz. 6.2	0	-	0%
Dz. 6.3	43	37 294 707,55	33%
Dz. 6.4	2	19 924 440,40	15%
Dz. 6.5	-	-	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Z uwagi na dużą liczbę wniosków o dofinansowanie będących na etapie oceny, kontraktacja istotnie wzrosła wraz z rozpoczęciem podpisywania umów w kolejnych zakończonych już naborach, co pokazują najnowsze dane z początku września 2024,

gdzie status projektu wybranego do dofinansowania lub z podpisaną umową ma już 186 projektów w całym ESO4.6.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępu realizacji celów dla ESO4.6 wybrano aż 6 wskaźników produktu i jeden wskaźnik rezultatu bezpośredniego. Pierwsze dwa odwołują się do strategii lokalnych, a więc są powiązane z Działaniem 6.5 Wsparcie edukacyjne społeczności objętych LSR, które jeszcze nie jest wdrażane. Stąd zerowe wartości realizacji, a także zerowa wartość docelowa na podpisanych umowach.

Przeprowadzone rozmowy i analizy wskazują na fakt, iż nie uda się do końca 2024 roku zrealizować celów pośrednich przypisanych do Działania 6.5, w szczególności wesprzeć wszystkich 14 strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, choć same LSR zostały już przyjęte i zatwierdzone Uchwałą nr 15/III/2023 Komisji do spraw wyboru strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2023-2027 z dnia 07.12.2023 r. przez Dyрекcję Departamentu Terenów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Jak napisano wyżej, nabór ruszy najwcześniej pod koniec 2024 roku.

Dzięki wczesnemu i sprawnemu przeprowadzeniu naborów w Działaniu 6.3, udało się osiągnąć blisko 100% realizację celu pośredniego wskaźnika „Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich”. Natomiast przy założonej alokacji i wzroście kosztów jednostkowych można się spodziewać, że osiągnięcie celów końcowych będzie utrudnione. Propozycje w zakresie modyfikacji wartości docelowej wskaźnika zaprezentowano w dalszej części. Co więcej, wartość docelowa wskaźnika „Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich” powinna się zawierać w szerszej kategorii: liczbie uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem. A tak nie jest. Z oszacowanych wartości docelowych wskaźników wynika, że więcej uczniów ze szkół zawodowych zostanie objętych stażami, niż wsparciem ogólnie. A jak zapisano w LWK, wskaźnik dotyczący staży jest wskaźnikiem podrzędnym w stosunku do PLFCO04, zliczającego uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem. Wskaźniki te należy zatem przeliczyć.

Wskaźnik mierzący liczbę dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej pozostaje na poziomie zerowym, jednak wynika to z wciąż trwającej oceny wniosków z Działania 6.1 i początkowej fazy wdrażania projektu priorytetowego „Pierwszy krok w kosmos”. Wnioski złożone w naborze konkurencyjnym pozytywnie rokuja w zakresie objęcia wsparciem dzieci, o ile uda się sprawnie podpisać umowy i rozpocząć realizację projektów. We wrześniu 2024 pozytywną ocenę uzyskały już 223 wnioski, w których beneficjenci deklarowali wsparcie ponad 27 tys. dzieci w wieku przedszkolnym. Z uwagi na przekroczenie alokacji w konkursie, nie wszystkie wnioski zostaną skierowane do realizacji, jednak nie ma obaw, że wartości pośredniej oraz docelowej nie uda się osiągnąć. Także jeśli projekt priorytetowy zostanie zrealizowany zgodnie z planem, to jest nie później niż do dnia 30.09.2024 r. zostanie przygotowany hol księżycowy⁶², a rekrutacja placówek do projektu zaplanowana na wrzesień 2024 zakończy się powodzeniem, już w listopadzie, jak wynika z deklaracji beneficjenta, pierwsze dzieci, w tym dzieci przedszkolne, będą uczestniczyć we wsparciu. Beneficjent szacuje, że tygodniowo obejmie wsparciem do 150 dzieci, zaś 25% z nich będą to dzieci w edukacji przedszkolnej⁶³. Istnieje więc duża szansa, że przedsięwzięcie to przyczyni się do realizacji wskaźnika jeszcze w 2024 r.

Do 30.06.2024 nie udało się wykazać realizacji wskaźnika „Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem”. Jednak można liczyć na wykazanie realizacji tego wskaźnika w miesiącach jesiennych 2024 r. Dotyczy to przede wszystkim przedsięwzięć priorytetowych, a więc omawianego wcześniej projektu „Pierwszy krok w kosmos”, który na jesieni i zimą planuje objęcie wsparciem pierwszych uczestników, oraz stypendiów w ramach „Śląskie. Inwestujemy w

⁶² Wynika ze specyfikacji warunków zamówienia na zaprojektowanie, wykonanie, aranżacja, dostawa, montaż oraz uruchomienie wyposażenia przestrzeni przeznaczonej do przystosowania jako „Holu Księżycowego” wraz z dostawą sprzętu do Planetarium Śląskiego Parku Nauki na potrzeby projektu „Pierwszy krok w Kosmos”. Znak sprawy: PLS-AS.253.2.2024

⁶³ Należy pamiętać, że nie w każdym tygodniu 25% uczestników będą to dzieci w edukacji przedszkolnej. Proporcja ta dotyczy wszystkich uczestników na przestrzeni 2 lat realizacji projektu. Założono wsparcie 1000 dzieci w wieku przedszkolnym i 3000 w wieku wczesnoszkolnym.

talenty PLUS - I edycja”, w którym zaplanowano wsparcie zarówno uczniów edukacji zawodowej, jak i ogólnej. W pierwszym naborze przyznano stypendia 436 uczniom szkół ogólnokształcących i artystycznych⁶⁴. Kolejny nabór ma ruszyć jeszcze w 2024 roku. Daje to szansę na osiągnięcie wartości pośredniej określonej na koniec tego roku. Wskaźnik opisujący liczbę uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem już osiągnął wartość pośrednią.

Tabela 86. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.6

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [os.]	25 166	1 258 282	0	0
Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [szt.]	14	14	0	0
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich [os.]	300	15 000	294	8838
Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej [os.]	290	14 509	0	1000
Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem [os.]	1088	54 376	0	3 885
Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem [os.]	223	11 126	294	8838

⁶⁴ [Lista rankingowa na stronie projektu.](#) [dostęp 6.09.2024]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W zakresie miar rezultatu, wybrano jeden wskaźnik. Na dzień 30.06.2024 osiągnął on 0,5%% wartości docelowej, ale deklaracje beneficjentów pokrywają już 23% celu. Jest to wskaźnik szacowany jako podwskaźnik dwóch odpowiadających mu miar produktu, który jako podstawę przyjmuje efektywność w uzyskiwaniu kwalifikacji na poziomie 88% w przypadku szkolnictwa zawodowego i 84% dla uczniów ze szkół ogólnokształcących. W przypadku zmiany wartości wskaźników bazowych, wskaźnik rezultatu powinien zostać przeliczony zgodnie z przyjętymi w metodologii parametrami.

Tabela 87. Postęp realizacji celów końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.6

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	91 913 (2021)	55 467	282	12 777

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W szacowaniu wskaźnika „Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich” wykorzystano założenia, że będzie na niego pracować 13,4 mln euro, czyli 27% z 50 mln euro alokacji na działanie. Nie ma jasności skąd wynika przyjęte kwota, ponieważ od pierwszej wersji SZOP na Działanie 6.3 alokowano 26 mln euro wkładu UE, uzupełnionego o 4,7 mln euro wkładu krajowego. Niemniej na potrzeby dalszych analiz dla niniejszego raportu przyjęto kwotę 13,4 mln euro jako podstawę dla szacunków. Uzyskane wyniki zostaną uzupełnione o 3600 staży w ramach projektu „Śląskie. Zawodowcy 2”. Staże uczniowskie są rozliczane za pomocą stawki jednostkowej. Stawka za godzinę dla stażu uczniowskiego wynosiła 19,94 zł w roku 2022. Wartość tę poddano indeksacji w oparciu o średni wzrost poziomu wynagrodzeń tj. 7%. Co dało wartość 26,54 zł. Taką stawkę przyjęto w szacunkach. Założono przy tym, że skoro minimalna długość stażu wynosi 150 godzin, to koszt

jednostkowy wynosi 150 h * 26,54 zł. Już w 2024 roku widać, że te założenia istotnie odbiegają od rzeczywistości przede wszystkim z uwagi na indeksację stawki przewidzianą w „Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027”. Jej wysokość jest uzależniona od wysokości minimalnej stawki godzinowej, ogłaszanej rozporządzenia Rady Ministrów. Aktualnie stawka jednostkowa, o której mowa w rozdziale 6 podrozdziale 6.3 sekcji 6.3.1 pkt 2 wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027 wynosi 30,62 PLN w okresie od 1 lipca 2024 r. W kolejnych latach będzie ona rosła. Problematiczne jest też założenie, że przy szacowaniu wartości wskaźnika przyjęto koszt jednostkowy, który zakłada, że staże zawodowe będą trwały 150 h. Jest to wartość minimalna dla perspektywy 2021-2027. Bardziej zasadne byłoby przyjęcie wartości nieco wyższej, aby dopuścić także dłuższe staże. Inaczej, nakłada się na beneficjentów pośrednio oczekiwanie, że staże będą wynosić dokładnie 150 h, nie pozostawiając miejsca na dłuższe związanie tą formą współpracy. W Działaniu 6.3 pozostało jeszcze do rozdania prawie 70% alokacji, a zgodnie z planami wyrażonymi w harmonogramie naborów, będą one obejmowały także staże zawodowe. Tak więc konieczne jest przeliczenie wartości docelowej projektów zgodnie z aktualną wiedzą. Proponujemy przyjąć następujące założenia. W ciągu roku od 1.07.2023 do 1.07.2024 stawka jednostkowa wzrosła o 20% (25,61 zł do 30,62 zł). Zakładając, że nabory na pozostałą alokację będą ogłaszane w 2024 na 47% alokacji (jeśli będą uruchomione zgodnie z harmonogramem) i w 2025 na pozostałą alokację, proponujemy przyjąć stawkę średnią obowiązującą w 2024 r. dla 47% alokacji i stawkę większą od niej o 20% dla pozostałej kwoty na nabory w 2025 r. Proponujemy też, aby założyć możliwość realizacji staży średnio o 10% dłuższych niż minimum 150 h, czyli przeciętnie 165 h. W kalkulacjach należy uwzględnić, że koszty jednostkowe stosuje się tylko do kosztów bezpośrednich. Ostatecznie wartość docelowa spada do poziomu 13 443 osób, a po uzupełnieniu jej o 3 600 osób z projektu „Śląskie. Zawodowcy 2” wzrasta do 17 043.

Modyfikacji wymaga także wartość docelowa wskaźnika „Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem”. Miara ta jest nadrzędna

wobec wskaźnika mierzącego uczestnictwo w stażach. Należy więc bazowo przyjąć wartość przypisaną do wskaźnika stażowego i uzupełnić ją o wartość wynikającą z kosztów jednostkowych wsparcia 1 ucznia poza wsparciem u pracodawców, pamiętając przy tym, że ten sam uczestnik może korzystać i ze staży i z innego wsparcia na dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy lub edukacji włączającej w kształceniu zawodowym. W przypadku tak kompleksowego podejścia jest wykazywany we wskaźniku tylko raz, choć konsumuje część alokacji przeznaczonej na wszystkie formy wsparcia.

Warto przyjrzeć się także szacunkom dla wskaźnika „Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem”. Według założeń metodologicznych przyjęto koszt jednostkowy wsparcia na poziomie 3010 zł po korekcie wskaźnikiem inflacji. Tym czasem bazując na kosztach jednostkowych już złożonych wniosków o dofinansowanie z Działania 6.2, które otrzymały pozytywną ocenę lub zostały wybrane do dofinansowania, widać znacznie wyższe koszty jednostkowe. W 139 wnioskach o opisanych wcześniej statusach, wnioskodawcy zadeklarowali realizację w/w wskaźnika na poziomie 28 594 osób przy kosztach kwalifikowalnych wynoszących łącznie 106 678 186 zł, co oznacza, że średni koszt jednostkowy wsparcia wyniósł 3 731 zł już w 2023 r., a więc o 24% więcej, niż zakładano. Rodzi to obawy o realizację celu końcowego. Wskazane jest przekalkulowanie oczekiwanej wartości wskaźnika w oparciu o najnowsze dane. Korekta bazuje na założeniu, że w projektach z pierwszego naboru, konsumującego 36% alokacji działania, beneficjenci wesprą 28 594 osób, zgodnie ze wstępnymi szacunkami z bazy wniosków, czyli przy koszcie jednostkowym 3 731. Dla kolejnych naborów, w tym do zakończonego konkursu z 2024 r., koszty jednostkowe będą zgodne z kosztem z 2023 roku.

Przeliczono także wartość docelową wskaźnika rezultatu, korygując go o nowe wartości bazowych wskaźników produktu oraz przyjmując niższą efektywność w zakresie pozyskiwania kwalifikacji w przypadku przedsięwzięć priorytetowych, dla których wyniosła ona 70%.

Inaczej niż w przypadku pozostałych wskaźników produktu opisujących uczestnictwo w projektach przedstawicieli poszczególnych grup docelowych, dla wskaźnika „Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej” koszt jednostkowy szacowany na bazie wniosków o dofinansowanie ocenionych pozytywnie, jest niższy, niż założono w szacunkach IZ. Niemniej pozostawienie wartości docelowej na obecnym poziomie pozwoli na bardziej kompleksowe wsparcie tych samych osób, które skorzystają ze wsparcia więcej niż raz, jednak będą wykazywane w sprawozdawczości jednokrotnie. Także pozostawienie wartości wskaźnika na obecnym poziomie pozwoli na realizację wsparcia dla grup w szczególnej sytuacji i innych działań odpowiadających na specyficzne potrzeby dzieci i kadry przedszkoli.

Tabela 88. Propozycja modyfikacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla ESO4.6⁶⁵

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich [os.]	17 043	+2 043
Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem [os.]	19 728	+8 602
Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem [os.]	43 868	-10 508
Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	45 509	-9 958

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

⁶⁵ Szczegóły kalkulacji przedstawiono na fiszce wskaźnika.

1.6.2 Cel szczegółowy ESO4.7 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

Postęp kontraktacji

Na Cel szczegółowy ESO4.7 składają się 4 działania, na które alokowano łącznie 79 mln euro wsparcia UE.

- Działanie 6.6 Kształcenie osób dorosłych - EFS+
- Działanie 6.7 Upskilling pathways – RLKS
- Działanie 6.8 Upskilling pathways
- Działanie 6.9 Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji – LOWE

W Działaniu 6.6 umożliwiono realizację projektów kompleksowego wsparcia osób dorosłych, chcących z własnej inicjatywy podnieść swoje umiejętności lub nabyć nowe kwalifikacje, w szczególności istotne z punktu widzenia rozwoju zawodowego, kompetencji cyfrowych, a także niezbędnych do podjęcia pracy w sektorze zielonej gospodarki. Interwencja przewiduje także możliwość potwierdzania efektów uczenia się poprzez walidację i certyfikację. Założono, że wybór usługi rozwojowej poprzedzony zostanie doradztwem edukacyjno - zawodowym, wspierającym uczestników w wyborze odpowiedniej ścieżki edukacyjnej w kontekście zmieniającego się rynku pracy.

Działania 6.7 i 6.8 pozwalają sfinansować wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji i umiejętności podstawowych, w tym cyfrowych poprzez tzw. ścieżki podnoszenia umiejętności “upskilling pathways”, przy czym w przypadku działania wykorzystującego RLKS interwencja będzie miała charakter grantowy, a finansowanie będą dystrybuowały Lokalne Grupy Działania. Z kolei w ramach Działania 6.8 przewidziano nabory konkurencyjne. Wsparcie kierowane jest do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą nabywać kompetencje lub kwalifikacje, a mają znaczą lukę kompetencyjną w zakresie umiejętności podstawowych.

W ramach Działania 6.9 także przewidziano wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych. W tym przypadku można było otrzymać dofinansowanie na tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych w oparciu o model LOWE (Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji*), który zakłada wykorzystanie potencjału lokalnych jako lokalnych centrów organizowania i animowania edukacji pozaformalnej i nieformalnego uczenia się osób dorosłych.

Do 30.06.2024 r. uruchomiono 3 nabory: po jednym na każde z działań za wyjątkiem 6.7, które znalazło się w SZOP dopiero w wersji nr 11 z 22 sierpnia 2024. Planuje się już jednak uruchomienie naboru na projekty Upskilling pathways z wykorzystaniem mechanizmu RLKS pod koniec 2024 r.

W naborze na projekty z zakresu kształcenia dorosłych (Działanie 6.6) podzielono alokację na cztery subregiony, proporcjonalnie do liczby mieszkańców⁶⁶. W każdym subregionie przeprowadzono konkurs na operatorów projektów przyjmując przy tym założenie, że minimalna wartość projektu może wynosić 2 000 000,00 zł zaś maksymalna wartość nie może przekroczyć 50% alokacji przeznaczanej na dany subregion⁶⁷. W pierwszym naborze zdecydowano się rozdysponować nieco ponad połowę dostępnych środków, a w każdym subregionie rozdysponowano alokację na przynajmniej dwóch operatorów. Dla Działań 6.8 i 6.9 również uruchomiono po jednym naborze, ale zdecydowano się rozdysponować już wszystkie dostępne w nich środki.

Tabela 89. Nabory uruchomione w ramach ESO4.7 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 6.6	70 744 308	1	41 954 210,53	59%
Dz. 6.7	3 255 692	0	-	0%
Dz. 6.8	1 000 000	1	1 000 000,00	100%
Dz. 6.9	4 000 000	1	4 000 000,00	100%
łącznie	79 000 000	3	46 954 210,53	59%

⁶⁶ [Metodyka podziału środków finansowych na subregiony](#), Działanie 6.6.

⁶⁷ [Regulamin wyboru](#), nabór nr.: FESL.06.06-IP.02-079/23.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Na koniec czerwca 2024 wszystkie 3 nabory były już zakończone, jednak nie podano jeszcze ostatecznych list rankingowych ani nie podpisano umów. Wiadomo jednak, że dużym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie na kształcenie osób dorosłych przez operatorów w subregionach. Także na instrument Upskilling Pathways wpłynęło znacznie więcej wniosków niż można było sfinansować. Wnioskowane dofinansowania trzykrotnie przekroczyły budżet naboru. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów, mimo silnego promowana idei Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji przed uruchomieniem naboru, zanotowano ograniczone zainteresowanie w przypadku LOWE. Aplikację złożyło jedynie 14 gmin, a wnioskowane wsparcie pokrywa połowę dostępnych środków. Powodów takiego stanu rzeczy jest kilka. Przede wszystkim, LOWE to nowy, innowacyjny mechanizm. Z tego powodu może zostać uznany za trudny do wdrożenia, szczególnie przez samorządy o niewielkim doświadczeniu w aplikowaniu o środki z EFS/EFS+. Z tego co przewidują przedstawiciele systemu realizacji FE SL 2021-2027, część gmin może się zainteresować takim wsparciem dopiero jak zobaczą w swoich okolicach udane projekty, wdrażane przez inne samorządy. Dodatkowo, zasoby kadrowe gmin kwalifikujących się do wsparcia mogą być zbyt ograniczone do realizacji takiego innowacyjnego przedsięwzięcia. Jest to o tyle prawdopodobne, że to wsparcie jest skierowane na obszary cechujące się trudniejszym dostępem do dobrej jakości ofert edukacji tj.: oddalonych od dużych ośrodków edukacyjnych, na tereny wiejskie, marginalizowane. W mniejszych gminach może brakować kadry lub doświadczenia do realizacji podobnych projektów. Ponadto, bogata oferta dla organów prowadzących szkoły w pierwszej kolejności skłania je do sięgnięcia po środki na projekty dla uczniów i nauczycieli, a w dalszej do wspierania osób dorosłych spoza własnej kadry. Wstępnie IP przewiduje, że kolejne nabory się odbędą zanim zapadnie ewentualna decyzja o przesunięciu niewykorzystanych środków. Z uwagi na powyższe, takie podejście wydaje się słuszne.

Tabela 90. Nabory zakończone w ramach ESO4.7 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 6.6	1	39	304 826 903,73 zł	168%
Dz. 6.7	0	-	-	-
Dz. 6.8	1	21	12 818 551,65 zł	297%
Dz. 6.9	1	14	8 869 156,78 zł	51%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W ramach ESO4.7 na dzień 30.06.2024 nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie projektu. Pierwsze umowy, na projekty operatorskie z Działania 6.6, podpisano w późniejszym terminie. O ile uda się przeprowadzić ocenę wniosków z pozostałych naborów w planowanym terminie (III kwartał 2024), można się spodziewać pierwszych umów pod koniec 2024 roku. Za realizację tych projektów jako ION i IP odpowiada WUP. Pracownicy tego urzędu są obecnie mocno obciążeni pracą z uwagi na kumulację w harmonogramie naborów, więc może dochodzić do sytuacji, kiedy to wyniki pojawiają się w późniejszym terminie. Dodatkowo, wniosków spłynęło dość dużo, a część z nich może wymagać znacznych poprawek, jak choćby te złożone przez mniej doświadczone gminy aplikujące o środki z LOWE. Potwierdzają to przedstawiciele IP.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Brak podpisanych umów na koniec czerwca 2024 przekłada się na zerową realizację wskaźników – zarówno w zakresie wartości dotychczas osiągniętych, jak i planowanych do osiągnięcia przez beneficjentów. Warto jednak przyjrzeć się doborowi wskaźników monitorowania. Dla ESO4.7 wybrano 3 wskaźniki produktu i 1 wskaźnik rezultatu. Wskaźniki produktu „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego” oraz „Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” są tożsame z miarami wybranymi do monitorowania ESO4.6. W przypadku ESO4.7 wskaźniki te są problematyczne ponieważ wsparte zostanie 10 strategii przygotowanych dla 10 Lokalnych Grup Działania. Wartość ta wynika z faktu, że 4 z 14 LGD (Cieszyńska Kraina, Perła Jury, Partnerstwo Północnej Jury, Bractwo Kuźnic) na etapie tworzenia FE SL 2021-2027 nie wykazywało zainteresowaniem

realizacji strategii rozwoju lokalnego na swoim terenie. Na obecnym etapie wiadomo, że wspomniane 4 LGD przyjęły swoje LSR (lub są w końcowej fazie ich przyjmowania⁶⁸). W przypadku pozostawienia tego wskaźnika w Programie, warto skorygować jego wartość.

Wątpliwości merytorycznych nie budzi wskaźnik „Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi”. Jest on adekwatny i jednoznaczny, ale korekty wymagają szacunki jego wartości docelowej, o czym napisano w dalszej części rozdziału. Na obecną chwilę trudno stwierdzić, czy możliwe będzie osiągnięcie wartości pośredniej jego realizacji. Wydaje się to wciąż możliwe, z uwagi na fakt skierowania do realizacji projektów z Działania 6.6. Są one co prawda na bardzo wczesnym etapie wdrażania, ale ponieważ wskaźnik jest mierzony w momencie rozpoczęcia udziału danej osoby w usłudze rozwojowej, to beneficjenci mogą jeszcze zdążyć wykazać jego realizację z końcem 2024 roku.

Tabela 91. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.7

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [os.]	18 159	907 926	0	0
Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [szt.]	10	10	0	0
Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi [os.]	1 281	64 046	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

⁶⁸ Zweryfikowano posiadanie LSR przez wszystkie wspomniane LGD na stronach internetowych w/w grup. LGD „Cieszyńska Kraina” niedawno zakończyła konsultacje społeczne LSR 2023-2027. [Informacja o konsultacjach społecznych Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027](#)

Realizacja wskaźnika rezultatu jest, z oczywistych powodów, na poziomie zerowym. Realność jego osiągnięcia będzie oceniona łącznie z propozycjami modyfikacji wartości docelowych bazowego wskaźnika produktu. Przeliczenie wskaźnika produktu będzie miało swoje konsekwencje także dla miary rezultatu bezpośredniego, którą należy także skorygować w dół.

Tabela 92. Postęp realizacji celów końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.7

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	61 190 (2021)	28 590	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Wątpliwości pojawiają się w związku z przypisaniem alokacji 75 mln euro pracujących na wskaźnik „Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi” z 79 mln euro dla całego celu szczegółowego. Zgodnie z LWK, wskaźnik mierzy liczbę osób dorosłych, które z własnej inicjatywy zgłosiły się do udziału w usłudze rozwojowej dostępnej w Bazie Usług Rozwojowych, tak więc powinien rejestrować uczestników tylko z Działania 6.6, pomijając osoby korzystające ze wsparcia w formule LOWE (6.9) oraz Upskilling pathways (6.7, 6.8), w których nie stosuje Podmiotowego Systemu Finansowania. Tak więc jako alokację przyjmuje się 70,7 mln euro. Nietrafione okazały się też szacunki związane z kosztem jednostkowym wsparcia. Obliczając wartość docelową bazowano na kwocie 5 211,13 PLN oszacowanej jako koszt wsparcia 1 osoby dorosłej w RPO WSL 2014-2020. Uwzględniono wskaźnik inflacji na poziomie 21,6%, co dało koszt 6 336,73 PLN. Niestety, ostatecznie posłużono się szacunkami bez uwzględnienia inflacji⁶⁹. Weryfikacja złożonych wniosków o dofinansowanie⁷⁰, pokazała, że koszty te są

⁶⁹ Prawdopodobnie było to spowodowane błędem w formule liczącej wskaźnik.

⁷⁰ ,Uwzględniono także wnioski złożone w naborze z Działania 10.17.

istotnie wyższe, niż szacowano i wynoszą 7964 PLN⁷¹. Tym samym proponuje się korektę kosztów jednostkowych do tego poziomu i uwzględnienie skorygowanej wartości w szacunkach. Co więcej, w oryginalnych szacunkach nie uwzględniono poziomu intensywności wsparcia.

Analiza uwidoczniła pewne nieścisłości w szacowaniu wartości docelowej wskaźnika rezultatu⁷², który ostatecznie ma osiągnąć zaniżone wartości. Gdyby przyjąć, że z oczekiwanych 64 046 osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi, kwalifikacje uzyska jedynie 28 590, uzyskuje się efektywność na poziomie jedynie 45%. Faktycznie, założona efektywność byłaby jeszcze niższa, ponieważ do wskaźnika rezultatu wlicza się nie tylko osoby uzyskujące kwalifikacje w wyniku wsparcia z BUR, ale wszystkich otrzymujących wsparcie, którzy uzyskali kwalifikacje lub kompetencje w wyniku udziału w projekcie EFS+. Proponujemy korektę tego wskaźnika, aby podkreślić wagę nie samego uczestnictwa w projekcie, ale uzyskania kwalifikacji lub kompetencji, zgodnie z definicją wskaźnika i celów Programu. Proponujemy przyjąć parametr efektywności na poziomie 70% i przeliczyć względem niego wskaźnik produktu „Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi”. W związku z istotnym obniżeniem jego wartości docelowej, korekta wskaźnika rezultatu nie będzie znaczna. Tym samym w przypadku wsparcia w nowej formule (RLKS, LOWE, Upskilling pathways) beneficjenci nie będą ograniczeni koniecznością osiągnięcia wysokiej efektywności, ale skoncentrują się na sprawnym i prawidłowym wdrożeniu interwencji, skierowanej do osób, które bez zachęty

⁷¹ Dotyczy wniosków, które wpłynęły w odpowiedzi na nabory ogłoszone w 2023 roku: FESL.06.06-IP.02-079/23 i FESL.10.17-IP.02-070/23, niezależnie od ich statusu oceny.

⁷² W metodologii dla EECR03 „Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu” nie odniesiono się do zakładanej efektywności wsparcia bazując na liczbie uczestników projektów i szacując odsetek tych osób, które uzyskają kwalifikację, ale przeliczono koszty jednostkowe uzyskania kwalifikacji. Do przeliczenia użyto niewłaściwej alokacji. Na ten wskaźnik pracują bowiem wszystkie działania ESO4.7, a nie tylko część alokacji. Co więcej, dla wskaźnika produktu PLGCO01 „Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi” i wskaźnika rezultatu „EECR03 „Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu” w metodologii ich szacowania powoływano się na efekty projektów z Działań 11.3 i 11.4 RPO WSL 2014-2020, jednak przywołano inne, niespójne wartości, które posłużyły do wyznaczenia kosztów jednostkowych.

w postaci projektu, nie uzyskiwałyby nowych kompetencji. Może to ich zachęcić do realizacji projektów.

W przypadku wskaźnika „Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” sugeruje się uwzględnienie wszystkich 14 LSR w 14 LGD, w ślad za tą zmianą zaktualizować należy także wskaźnik „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”. Przy czym proponujemy przeliczyć ten wskaźnik zgodnie z jego oryginalną interpretacją i spójnie z nazwą, a więc wliczać do niego ludność⁷³ objętą projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego, a nie liczbę uczestników tych projektów.

Tabela 93. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla ESO4.7

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi [os.]	46 504	-17 542
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	32 552	+3 962
Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [szt.]	14	+4
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Wartość określona na podstawie danych z 14 LSR.	Wartość określona na podstawie danych z 14 LSR.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

⁷³ Słownikowe znaczenie „ludności” odnosi się do ludzi zamieszkujących dany obszar. Por. [definicję słowa "ludność" w Słowniku Języka Polskiego](#)

1.7 Priorytet VII Fundusze Europejskie dla społeczeństwa

1.7.1 Cel szczegółowy ESO4.8 Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Postęp kontraktacji

W ramach ESO4.8 zaplanowano realizację 2 działań, na które alokowano łącznie 89,3 mln euro. Działanie 7.1 kierowane jest do Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), za pośrednictwem których udzielane będzie wsparcie przedsiębiorstw społecznych w formie bezzwrotnych dotacji na utworzenie i utrzymanie przez min. 12 miesięcy miejsc pracy oraz dofinansowanie do realizacji indywidualnego planu reintegracyjnego. Działanie 7.2 wspiera aktywizację społeczną, zawodową, edukacyjną i zdrowotną osób z niepełnosprawnościami i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- Działanie 7.1 Ekonomia społeczna
- Działanie 7.2 Aktywna integracja

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono 2 nabory w trybie konkursowym, po jednym w każdym z w/w działań, na łączną kwotę ponad 53,6 mln euro. Stanowi to 60% całej alokacji dostępnej w ESO4.8.

Tabela 94. Nabory uruchomione w ramach ESO4.8 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 7.1	37 860 136	1	27 922 600	74%
Dz. 7.2	51 440 543	1	25 720 271	50%
łącznie	89 300 679	2	53 642 871	60%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Alokacja na Dz. 7.1 została zgodnie z nowym SZOP v. 11 z 22.08.2024 zostanie zmniejszona o 4,6 mln euro, a alokacja na Dz. 7.2 zwiększona o 4,6 mln euro

Oba nabory zakończyły się w 2023 roku. Szczególnie dużym zainteresowaniem cieszył się nabór z obszaru aktywnej integracji, w którym wartość wnioskowanego dofinansowania prawie 3-krotnie przekroczyła budżet naboru.

Tabela 95. Nabory zakończone w ramach ESO4.8 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 7.1	1	7	135 772 581	107%
Dz. 7.2	1	148	323 956 021	286%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Dotychczas rozstrzygnięto tylko nabór w obszarze ekonomii społecznej. Podpisano umowy na realizację 6 projektów na łączną kwotę dofinansowania z UE o wartości 119,5 mln zł, co niemal w całości wyczerpało budżet konkursu i konsumuje 73% alokacji w tym działaniu. W ramach naboru, wyodrębnione były oddzielne pule środków dla każdego z 6 obszarów,⁷⁴ a w każdym obszarze dofinansowany został 1 projekt a realizację usług w formie OWES. Ponieważ w obszarze bielskim złożono 2 wnioski, jeden z nich został odrzucony. Nabór w Działaniu 7.2, wg stanu na 30.06, nie został jeszcze rozstrzygnięty.

Tabela 96. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach ESO4.8 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
Dz. 7.1	6	119 459 816	73%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W aktualnym harmonogramie brak jest naborów zaplanowanych w ramach ESO4.8.

Dotychczasowy postęp finansowy w ESO4.8 należy ocenić pozytywnie.

Zakontraktowano projekty na 73% alokacji z Działania 7.1. Część pozostałej alokacji została czasowo przeniesiona w SZOP 11 do Działania 7.2, tak by zwiększyć liczbę

⁷⁴ częstochowski, rybnicki, bielski, centralno-zachodni, centralno-wschodni oraz centralno-południowy

dofinansowanych tam wniosków.⁷⁵ Natomiast resztę alokacji w Działaniu 7.1 pozostawiono przede wszystkim jako rezerwę przeznaczoną na oczekiwany wzrost stawek jednostkowych wsparcia na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych (projekty realizowane są do 2029 r.).⁷⁶ Może ona zostać również wykorzystana na utworzenie większej liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Ogółem, cała pozostała w Działaniu 7.1 alokacja będzie wykorzystana w ramach podpisanych już umów, w drodze aneksów uwzględniających zmiany kosztów jednostkowych lub liczby tworzonych miejsc pracy.

W Działaniu 7.2 uruchomiono nabór na 50% dostępnej alokacji. Przy czym wg danych z 01.09.2024, z uwagi na duże zainteresowanie wnioskodawców, budżet naboru został zwiększony i cała dostępna dla tego działania alokacja zostanie wykorzystana już z teraz.⁷⁷ Dodatkowo, przesunięto 4,6 mln euro z Działania 7.1, tak by dofinansować kolejne, pozytywnie ocenione projekty w 7.2.

Podsumowując, cała alokacja w ESO4.8 powinna zostać bez problemu wykorzystana w ramach przeprowadzonych już naborów. Jednocześnie, w Działaniu 7.2 istnieje przestrzeń do zwiększenia alokacji i przygotowania dedykowanego naboru dla osób z niepełnosprawnościami, na ich aktywizację społeczną i zawodową.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do oceny stopnia realizacji ESO4.8 wybrano 3 wskaźniki produktu i 2 wskaźniki rezultatu. W przypadku żadnego z tych wskaźników nie zakładano osiągnięcia wartości pośrednich do końca 2024 roku.

Na wskaźnik „Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem” pracują wyłącznie projekty z Działania 7.1. Beneficjenci w podpisanych umowach zobowiązali

⁷⁵ Ponieważ środki na zwiększenie stawek jednostkowych będą potrzebne przede wszystkim w końcowej fazie wdrażania, 4,6 mln euro przeniesiono do Działania 7.2. Najprawdopodobniej część tych środków, z oszczędności w trakcie realizacji projektów, wróci później do Działania 7.2, i sfinansuje podwyższenie stawki jednostkowej.

⁷⁶ Stawki te zgodnie z rozporządzeniem MRPiPS co roku indeksowane na podstawie wzrostu płac.

⁷⁷ Wg danych z 01.09.2024, do dofinansowania wybrano 99 projektów na kwotę 210 mln zł, co konsumuje 95% alokacji Działania 7.2.

się do osiągnięcia tego wskaźnika na poziomie 1288 szt., co przekracza już wartość docelową. Podobna sytuacja występuje w przypadku wskaźnika rezultatu „Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych”. W przypadku obu tych wskaźników, nie powinno być zatem problemów z osiągnięciem (a nawet przekroczeniem) wartości końcowych przyjętych na 2029 rok.

Na wskaźnik „Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie” pracują projekty z działań 7.1 i 7.2. Realizacja wg podpisanych umów (tylko dla 7.1) wynosi 344; a dotychczas osiągnięto wartość 7. Z oszacowania przeprowadzonego na zaktualizowanych kosztach jednostkowych z naborów przeprowadzonych w obu działaniach wynika, że wartość docelowa dla tego wskaźnika prawie zostanie osiągnięta (4545 vs. cel 4687).

Podobna sytuacja występuje w przypadku wskaźnika „Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie”, na który pracują tylko projekty z działania 7.2. Zgodnie ze zaktualizowanym na podstawie danych z wniosków o dofinansowanie szacunkiem kosztu jednostkowego, na koniec 2029 r., przy założeniu wykorzystania całej alokacji w tym działaniu, uda się osiągnąć wartość 12 217, nieznacznie poniżej celu przyjętego w Programie.

W przypadku drugiego wskaźnika rezultatu – „Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu”, wartość docelowa przyjęta w Programie powinna zostać znacząco przekroczona. Wynika to ze znacząco większych wartości wskaźnika deklarowanych przez wnioskodawców, którzy aplikowali o środki w naborze w Działaniu 7.2.

Ogółem, wartości docelowe wskaźników dla ESO4.8 powinny zostać osiągnięte lub osiągnąć wartości nieznacznie poniżej przyjętego celu. Z powodu niewielkich różnic, nie rekomenduje się korekty wartości docelowych na tym etapie wdrażania Programu.

Tabela 97. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.8

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoby]	0	4 687	7	344
Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie [osoby]	0	13 310	0	0
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem [szt.]	0	1 179	14	1288

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Tabela 98. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.8

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych [szt.]	28 080 (2021)	1 089	0	1162
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu [osoby]	3 346 (2021)	6 119	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

1.7.2 Cel szczegółowy ESO4.9 Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

Postęp kontraktacji

W ramach ESO4.9 wdrażane jest tylko 1 działanie – 7.3 Integracja społeczno-gospodarcza cudzoziemców, którego celem jest integracja społeczno-gospodarcza cudzoziemców, przebywających legalnie na terenie woj. śląskiego. Wsparcie jest podzielone na 2 typy: (obligatoryjnie) integracja społeczno-gospodarcza (w tym integracja na rynku pracy oraz kompleksowe ścieżki integracji społecznej, np. nauka języka, szkolenia, pomoc w edukacji dzieci, praktyczne informacje dotyczące życia w Polsce), oraz (fakultatywnie) działania na rzecz społeczeństwa przyjmującego i jego instytucji. Nabór adresowany jest do szerokiego grona podmiotów, w tym administracji publicznej, organizacji społecznych i związków wyznaniowych oraz przedsiębiorstw. Łączna alokacja przeznaczona na tego rodzaju wsparcie wynosi 19 mln euro.

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono 1 nabór, którego budżet stanowi 50% dostępnej alokacji.

Tabela 99. Nabory uruchomione w ramach ESO4.9 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 7.3	19 000 000	1	9 500 000	50%
łącznie	19 000 000	1	9 500 000	50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Nabór jest aktualnie otwarty i potrwa do 30.09.2024. Dopiero po zamknięciu naboru będzie można realnie ocenić zainteresowanie beneficjentów. Z informacji z przeprowadzonych wywiadów wynika jednak, że zainteresowanie naborem jest znaczące, i powinny zostać złożone wnioski o wartości przynajmniej pokrywającej budżet naboru. Plan na wykorzystanie drugiej połowy alokacji zostanie przygotowany z uwzględnieniem doświadczeń z pierwszego naboru – rozważane jest m.in. ogłoszenie drugiego naboru na podobnych zasadach. Ogółem, biorąc pod uwagę bardzo duży

napływ migrantów w ostatnich latach, w tym uchodźców z Ukrainy, i duże potrzeby w zakresie integracji cudzoziemców, nie powinno być problemów z wykorzystaniem całej alokacji w tym działaniu, tym bardziej, że w woj. śląskim jest przynajmniej kilka organizacji z dużym potencjałem i doświadczeniem w zakresie wspierania cudzoziemców.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do oceny stopnia realizacji ESO4.9 wybrano po jednym wskaźniku produktu i rezultatu. Z powodu braku podpisanych umów o dofinansowanie, wszystkie wartości osiągnięte dla tych wskaźników, wg stanu na 30.06.2024, wynoszą 0.

W przypadku wskaźnika produktu „Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie”, nie ma raczej szans na osiągnięcie celu pośredniego, przyjętego na poziomie 73. Wynika to z późno rozpoczętego naboru (28.06.2024). Jego zakończenie ustalono na 30.09, potrzeba jeszcze czasu na ocenę wniosków, podpisanie umów i rozpoczęcie realizacji projektów. Jeśli chodzi o wartość docelową, to z powodu wczesnego etapu wdrażania i braku wniosków o dofinansowanie, trudno wiarygodnie oceniać, czy uda się ją osiągnąć. Głównymi czynnikami ryzyka są tutaj spadek kursu euro i wynikające z niego obniżenie alokacji przeliczonej na PLN, a także istotnie wyższa inflacja niż zakładana na etapie programowania, co może wpłynąć na podwyższenie kosztu jednostkowego wsparcia jednego uczestnika. Z drugiej strony, zainteresowanie udziałem w projekcie powinno być wysokie, z powodu dużego napływu migrantów, którzy mogą być zainteresowani chociażby bezpłatną nauką języka polskiego. W związku z tym, na tym etapie nie rekomenduje się korekty wartości docelowej wskaźnika.

Tabela 100. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.9

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób z krajów trzecich objętych	73	3 661	0	0

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
wsparciem w programie [osoby]				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Wartość docelowa wskaźnika rezultatu „Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie” został oszacowany na ostrożnym poziomie 8% liczby obcokrajowców objętych wsparciem. Biorąc pod uwagę zapewne wysoki udział uchodźców z Ukrainy wśród uczestników projektów, którzy chętnie podejmują pracę w Polsce, można zakładać, że wskaźnik ten będzie wyższy, a wartość docelowa zostanie bez problemów osiągnięta. Podobnie w przypadku drugiego wskaźnika rezultatu Uczestnicy pracujący sześć miesięcy po zakończeniu udziału w programie nie przewiduje się problemów z osiągnięciem wartości docelowej określonej na 2029 rok.

Tabela 101. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.9

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie [osoby]	0 (2021)	293	0	0
Uczestnicy pracujący sześć miesięcy po zakończeniu udziału w programie [osoby]	0 (2021)	56	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

1.7.3 Cel szczegółowy ESO4.11 Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

Postęp kontraktacji

W ramach ESO4.11 realizowane są 3 działania, na które alokowano łącznie 88,2 mln euro. Działania 7.4 i 7.5 koncentrują się na wspieraniu usług społecznych, kierowanych do osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, przy czym w Działaniu 7.5 finansowane są projekty strategiczne w tym obszarze. Działanie 7.6 obejmuje wsparcie projektów z zakresu deinstytucjonalizacji opieki długoterminowej, w tym opieki zdrowotnej nad osobami przewlekle chorymi w warunkach domowych, opieki paliatywnej i hospicyjnej.

- Działanie 7.4 Usługi społeczne
- Działanie 7.5 Strategiczne projekty dla obszaru usług społecznych
- Działanie 7.6 Ochrona zdrowia

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono 4 nabory, wszystkie w obszarze usług społecznych, w tym 3 nabory na projekty strategiczne w Działaniu 7.5 i 1 nabór konkurencyjny w Działaniu 7.4. Łącznie konsumują one 30% alokacji dostępnej w ramach ESO4.11. Nie uruchomiono natomiast żadnego naboru w obszarze ochrony zdrowia.

Tabela 102. Nabory uruchomione w ramach ESO4.11 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 7.4	40 737 266	1	10 000 000	25%
Dz. 7.5	22 460 675	3	16 673 456	74%

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 7.6	25 000 000	0	0	0%
łącznie	88 197 941	4	26 673 456	30%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Zgodnie z nowym SZOP v. 11 z 22.08.2024, 3 146 067 euro zostało przeniesione z Dz. 7.5 do Dz. 7.4

Do końca czerwca 2024 r. wszystkie uruchomione nabory zostały zakończone. Bardzo dużym zainteresowaniem cieszył się nabór konkursowy w Działaniu 7.4, w którym złożono 190 wniosków, a wartość wnioskowanego dofinansowania ponad 8-krotnie przekracza budżet naboru. W Działaniu 7.5 w 3 zakończonych naborach na przedsięwzięcia priorytetowe, złożono 2 wnioski, na łączną kwotę 78% alokacji naborów.

Tabela 103. Nabory zakończone w ramach ESO4.11 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 7.4	1	190	358 304 783	805%
Dz. 7.5	3	2	57 419 940	78%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Mimo zakończenia naboru we wrześniu 2023, proces oceny wciąż trwa i żadna umowa w Działaniu 7.4 nie została jeszcze podpisana. W Działaniu 7.5 podpisano tylko 1 umowę (projekt „CUS - Nowe spojrzenie na usługi społeczne”), dzięki czemu zakontraktowano ok. 50% alokacji z tego działania. Trwa ocena drugiego projektu priorytetowego („Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników systemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim”).

Tabela 104. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach ESO4.11 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
Dz. 7.5	1	51 472 166	53%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W aktualnym harmonogramie w ESO4.11 zaplanowano tylko 1 nabór – na 2 typy projektów (deinstytucjonalizację długoterminowej opieki zdrowotnej z wyłączeniem opieki paliatywnej i hospicyjnej, oraz na deinstytucjonalizację opieki paliatywnej i hospicyjnej) w ramach Działania 7.6. Nabór ten planowany jest na okres 24.09.2024 – 25.11.2024, z alokacją 5 mln euro, co stanowi 20% alokacji w tym działaniu.

Beneficjentami będą mogły być wyłącznie podmioty lecznicze (np. hospicja, NZOZ, POZ).

Tabela 105. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach ESO4.11 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji na działanie
Dz. 7.6	25 000 000	1	5 000 000	20%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027, aktualny na 30.06.2024

Dotychczasowy postęp wdrażania ESO4.11 należy ocenić jako umiarkowany. W ogłoszonych naborach uruchomiono tylko 30% alokacji na ESO4.11, a poziom kontraktacji wynosi zaledwie 14%. Wyzwaniem dla kontraktacji pozostawał dosyć długi czas oceny wniosków w Działaniu 7.4, który finalnie został rozstrzygnięty pod koniec sierpnia 2024 r. Przy czym, z uwagi na dużo większą wartość złożonych wniosków w tym działaniu niż kwota dostępnych środków, podjęto decyzję o zwiększeniu budżetu naboru tak by wykorzystać całą alokację z Działania 7.4. Jednocześnie, do tego działania przeniesione zostanie 3,15 mln euro środków niewykorzystanych w Działaniu 7.5 (w ramach aktualizacji SZOP v. 11), a kolejne 5,84 mln euro zostanie przeniesione z Działania 7.5 w kolejnej aktualizacji SZOP (v. 12), w związku z rezygnacją z realizacji 2 projektów priorytetowych, o których piszemy poniżej. Zmiany te pozwolą na

przyspieszenie kontraktacji i szybsze rozpoczęcie dużej liczby projektów, co pozytywnie przełoży się również na postęp w wydatkowaniu środków.

Projekty priorytetowe z działania 7.5

Spośród 4 projektów priorytetowych przewidzianych w Działaniu 7.5, dotychczas podpisano umowę na realizację 2 („CUS – nowe spojrzenie na usługi społeczne” oraz „Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników systemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim”). Natomiast nabór na projekt „ŚLĄSKI SENIOR – wsparcie i aktywizacja” został unieważniony. Projekt ten miał na celu wsparcie środowisk osób starszych i ich opiekunów faktycznych w zakresie świadczenia usług opiekuńczych. Zgodnie z założeniami, projekt był koordynowany przez ROPS, i miał obejmować 10 gmin, z preferencjami dla tych, które nie korzystały w poprzedniej perspektywie z projektów EFS. Mimo 2-krotnie przeprowadzonego naboru partnerów do tego projektu, nie udało się skompletować minimalnej wymaganej liczby gmin do udziału w projekcie. Z tego względu podjęto decyzję o rezygnacji z realizacji projektu, a jego alokacja została przesunięta na projekty konkursowe w Działaniu 7.4.

Nabór na czwarty projekt priorytetowy „Zmiana sposobu funkcjonowania DPS w województwie śląskim” nie został ogłoszony. Projekt miał być skierowany do całodobowych Domów Pomocy Społecznej, a jego celem miało być ich większe otwarcie i realizację usług środowiskowych dla mieszkańców, np. poprzez uruchomienie dziennego domu opieki na swoim terenie. Projekt był wielokrotnie przekładany, pierwotnie jego realizacja miała rozpocząć się od stycznia 2024. Główną barierą w realizacji projektu jest ryzyko niezgodności jego założeń w wytycznymi KE, która zabrania wsparcia opieki instytucjonalnej, brak możliwości kadrowych DPS dla realizacji dodatkowych zadań, duża liczba wymaganych realizatorów (pierwotnie min. 10 spośród 19 miast na prawach powiatu z woj. śląskiego). Z powodu większej liczby gmin aplikujących o udział w projekcie wsparcia CUS, część środków została przesunięta do tego projektu i obniżono w projekcie DPS wymaganą liczbę powiatów uczestniczących w projekcie do 6, co redukuje tą barierę. ROPS zaproponował w lutym 2024 r. również znaczące zmiany w fiszce projektu, w myśl której wsparcie

byłoby kierowane do nowoutworzonych, oddzielnych podmiotów – środowiskowych centrów opieki na wsparcie osób zależnych w ich środowisku, tak by zapobiegać konieczności objęcia ich opieką w ramach DPS. Ostatecznie podjęto jednak decyzję o rezygnacji z realizacji tego projektu, a alokacja z niego zostanie przeznaczona na wsparcie projektów w 7.4.

W Działaniu 7.6 w aktualnym na 30.06.2024 r. harmonogramie zaplanowano uruchomienie naboru na 5 mln euro. Z informacji z przeprowadzonych wywiadów wynika jednak, że budżet tego naboru zostanie zwiększony do 10 mln euro (na pierwsze 2 typy interwencji). Prawie cała pozostała część alokacji (12 mln euro) zostanie przeznaczona na nowy projekt priorytetowy pt. „Śląskie. Dostępne POZ”, realizowany przez Samorząd Województwa Śląskiego (na typ 3 – wdrożenie standardów dostępności w POZ). Ogółem, cała alokacja w tym działaniu powinna zostać bez problemu wykorzystana.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do oceny stopnia realizacji ESO4.11 wybrano po jednym wskaźniku produktu i rezultatu. Dla wskaźnika produktu „Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie” nie zakładano osiągnięcia wartości pośredniej w 2024 roku, dlatego nie ma ryzyka jej nieosiągnięcia. W całym ESO4.11 wg stanu na 30.06.2024 r. podpisano dotychczas tylko 1 umowę (na realizację projektu strategicznego w Działaniu 7.5), w którym beneficjent zakłada objęcie usługami społecznymi 2400 osób.⁷⁸ Zgodnie z przeprowadzonymi analizami, osiągnięcie przyjętej w Programie wartości docelowej dla tego wskaźnika będzie trudne, i należy ją obniżyć. Wynika to z wyższego niż zakładano na etapie programowania kosztu jednostkowego we wnioskach złożonych w Działaniu 7.4, niższych wartości wskaźnika w projektach strategicznych z Działania 7.5, oraz podwyższenia wskaźników inflacyjnych dla Działania 7.6 (gdzie nie było jeszcze naborów).

⁷⁸ Dodatkowo, już po 30.06.2024, podpisano umowę w drugim projekcie priorytetowych z Działania 7.5 (Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników systemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim”), ale ten projekt nie będzie pracował na niniejszy wskaźnik produktu.

Tabela 106. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.11

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie [osoby]	0	20 082	0	2400

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Również w przypadku wskaźnika rezultatu „Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie” osiągnięcie wartości docelowej przyjętej w Programie jest mało realne i powinna ona zostać obniżona. Wg stanu na 30.06, na podpisanych umowach zadeklarowano osiągnięcie wartości na poziomie 140 osób. Po dodaniu wartości z drugiej umowy, podpisanej już po 30.06, wartość ta wynosi 1643. Jednak biorąc pod uwagę wyższy niż zakładany na etapie programowania koszt jednostkowy dla tego wskaźnika we wnioskach o dofinansowanie złożonych w naborze konkurencyjnym (Działanie 7.4), oraz zakładając wyższy wzrost kosztów jednostkowych z powodu inflacji w Działaniu 7.6, nawet przy pełnym wykorzystaniu alokacji, wartość docelowa wskaźnika nie zostanie osiągnięta.

Dodatkowym wyzwaniem dla tego wskaźnika jest wprowadzenie nowej interpretacji MFiPR, zgodnie z którą do wskaźnika mają się wliczać tylko te osoby, które otrzymały np. wsparcie szkoleniowe, dzięki którym mogą one zwiększyć jakość świadczonych usług społecznych. Wcześniej były to wszystkie osoby świadczące takie usługi, które były wynagradzane w ramach projektu.

Tabela 107. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.11

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie [osoby]	6 525	4 697	0	140 ⁷⁹

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Tabela 108. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla ESO 4.11

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie [osoby]	13 246	-6 836
Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie [osoby]	3 654	-1 043

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

⁷⁹ Dodatkowo, już po 30.06.2024, podpisano umowę w drugim projekcie priorytetowych z Działania 7.5 (Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników systemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim”), z wartością docelową dla tego wskaźnika deklarowaną w projekcie na poziomie 1503 (czyli łącznie na umowach jest 1643).

1.7.4 Cel szczegółowy ESO4.12 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Postęp kontraktacji

W ramach ESO4.12 zaplanowano wsparcie integracji społecznej w ramach 6 działań, adresowanych do różnych grup społecznych. Łącznie przeznaczono na nie 65,9 mln euro, z czego ponad połowa ma trafić na wsparcie rodziny, dzieci i młodzieży w Działaniu 7.7.

- Działanie 7.7 Wsparcie rodziny, dzieci i młodzieży oraz deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej
- Działanie 7.8 Strategiczne projekty dla obszaru wsparcia rodziny
- Działanie 7.9 Usługi dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością
- Działanie 7.10 Wsparcie społeczności objętych LSR
- Działanie 7.11 Wsparcie społeczności mniejszościowych, w tym społeczności romskich
- Działanie 7.12 Rozwój dialogu obywatelskiego

Do końca czerwca 2024 r. uruchomiono 4 nabory w obszarze wsparcia rodziny, po 2 w działaniach 7.7 i 7.8, które angażują 69% całej alokacji dostępnej w ESO4.12. W Działaniu 7.7, uruchomione nabory konsumują całość dostępnej dla tego działania alokacji. W pozostałych działaniach (7.9, 7.10, 7.11, 7.12) nie uruchomiono jeszcze żadnego naboru.

Tabela 109. Nabory uruchomione w ramach ESO4.12 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 7.7	37 471 844	2	37 471 844	100%
Dz. 7.8	9 867 977	2	8 179 775	83%
Dz. 7.9	7 300 000	0	0	0%
Dz. 7.10	5 710 179	0	0	0%
Dz. 7.11	2 550 000	0	0	0%

Działanie	Alokacja (wkład UE) [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 7.12	3 000 000	0	0	0%
łącznie	65 900 000	4	45 651 619	69%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Do końca czerwca 2024 r. zakończył się 1 nabór konkursowy w Działaniu 7.7, w którym złożono wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę 123,3 mln zł, co stanowi 127% budżetu naboru.⁸⁰ W Działaniu 7.8, oba nabory na realizację projektów priorytetowych („Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej” oraz „Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne (projekt realizowany w edycjach)” zostały zakończone, w obu wnioski zostały złożone, przy czym na kwotę nieco mniejszą niż budżet przeznaczony na ich realizację.

Tabela 110. Nabory zakończone w ramach ESO4.12 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 7.7	1	99	123 297 235	127%
Dz. 7.8	2	2	32 846 157	91%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Według stanu na 30.06, dotychczas podpisano tylko 2 umowy (na realizację projektów priorytetowych w Dz. 7.8), które konsumują 77% całej alokacji dla tego działania. Zakończył się również proces oceny w Dz. 7.7, w którym wybrano do dofinansowania wszystkie 67 pozytywnie ocenionych projektów, zwiększając w tym celu budżet naboru.⁸¹

⁸⁰ Drugi nabór w Działaniu 7.7 zakończył się 19.07.2024 r., i złożono w nim 30 wniosków na łączną kwotę 48,6 mln zł, co stanowi 75% budżetu tego naboru.

⁸¹ Zwiększony budżet jest już uwzględniony w danych w tabeli z naborami uruchomionymi w CS 4.12.

Tabela 111. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach ESO4.12 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
7.7	67	88 992 591	55%
7.8	2	32 846 157	77%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W aktualnym harmonogramie zaplanowano realizację po 1 naborze w każdym z działań, w którym nie uruchomiono dotychczas jeszcze żadnych środków. Na I-II kwartał 2025 planowane jest przeprowadzenie naboru na usługi dla osób w kryzysie bezdomności, w tym również z wykorzystaniem metody „Po pierwsze mieszkanie”, konsumującego 55% alokacji z Działania 7.9. W IV kwartale 2024 r. planowane jest uruchomienie naborów dla Lokalnych Grup Działania w ramach Działania 7.10 oraz na projekty wsparcia integracyjnego i edukacyjnego społeczności mniejszościowych, w tym romskich w Działaniu 7.11. Oba te nabory mają wg planu wykorzystać całość alokacji z tych działań. Z kolei w grudniu 2024 r. zaplanowano przeprowadzenie naboru na projekty wsparcia NGO w Działaniu 7.12, konsumującego 1/3 alokacji z tego działania.

Tabela 112. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach ESO4.12 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji
Dz. 7.9	7 300 000	1	4 000 000	55%
Dz. 7.10	5 710 179	1	5 710 179	100%
Dz. 7.11	2 550 000	1	2 550 000	100%
Dz. 7.12	3 000 000	1	1 000 000	33%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027, aktualny na 30.06.2024

Dotychczasowy postęp finansowy w ESO4.12 należy ocenić pozytywnie. Uruchomiono już nabory na 69% dostępnej alokacji, które cieszą się dużym zainteresowaniem beneficjentów i nie powinno być istotnych problemów z wykorzystaniem tych środków. Tym bardziej, że wg aktualnych danych, już 43% alokacji ESO jest w umowach

podpisanych lub wnioskach wybranych do dofinansowania. Kolejne 20% alokacji na ESO zostanie uruchomionych w naborach zaplanowanych do 1 połowy 2025 r.

W Działaniu 7.7 w pierwszym naborze dofinansowano wszystkie pozytywnie ocenione projekty, wykorzystując cały (zwiększony) budżet naboru. W drugim naborze (na projekty z obszaru pieczy zastępczej) zapewne część środków nie zostanie wykorzystana (złożono wnioski na $\frac{3}{4}$ budżetu naboru). Wynika to z faktu, że w ramach naboru zabezpieczono środki dla wszystkich powiatów z woj. śląskiego, a wnioski złożyło 30 z 36 powiatów. Z przeprowadzonych wywiadów wynika jednak, że m.in. wskutek wprowadzenia Ustawy o ochronie małoletnich, powiaty mają dużą potrzebę zwiększania liczby rodzin zastępczych. Rozważane jest przeprowadzenie drugiego naboru w tym obszarze, na resztę alokacji, np. za 2 lata, na realizację projektów do końca perspektywy. Alternatywnie, pozostałe środki mogą być przeniesiona na typ 1 w Działaniu 7.7 (wsparcie rodziny) lub przesunięte na Działanie 7.4.

W Działaniu 7.8 umowy na 2 zaplanowane projekty priorytetowe zostały już podpisane i trwa ich realizacja. Projekt „Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej” realizowany jest zgodnie z harmonogramem, pierwsze zadania są realizowane, i na tym etapie nie zdiagnozowano istotnych ryzyk dla realizacji projektu. Projekt „Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne” formalnie ruszył już 1 października 2023 r., wystąpiło pewne opóźnienie ze względu na brak gotowości technicznej po stronie IZ do uruchomienia wsparcia, co opóźniło wypłatę 1 transzy. Pewnym problemem zgłaszanym w tym projekcie przez beneficjenta jest brak możliwości objęcia wsparciem również wychowawców i opiekunów z placówek opiekuńczych, którzy mogliby zwiększyć swoją wiedzę i kompetencję np. poprzez udział w szkoleniach, co pozytywnie wpłynęłoby na jakość opieki nad dziećmi przebywającymi w placówkach opiekuńczych. Są oni jednak wykluczeni z wsparcia z powodu wymogów KE. Projekt jest jednak realizowany i nie powinno być problemów z wydatkowaniem całości przypisanych do niego środków. Również pozostałe w 7.8 środki (podpisane umowy stanowią 77% alokacji) zostaną prawdopodobnie wykorzystane na kolejny etap tego projektu.

Jeśli chodzi o pozostałe działania (7.9, 7.10, 7.11 i 7.12), to ze względu na fakt, że żaden nabór nie został jeszcze w nich przeprowadzony, trudno wiarygodnie ocenić, jakie będzie zainteresowanie wnioskodawców. W przeprowadzonych wywiadach nie identyfikowano jednak ryzyka w wykorzystaniu środków w tych działaniach. Gminy deklarowały duże zainteresowanie projektami dla bezdomnych (w tym „housing first”), Romowie są zainteresowani realizacją projektów (aktywizacji społecznej). W Działaniu 7.12 (wsparcie NGO) pozostała alokacja (2 mln euro) zostanie wykorzystana na nowy projekt priorytetowy Samorządu Województwa Śląskiego („Śląskie. Dla rozwoju wspólnego”), w ramach którego będą przydzielane granty dla NGO. W Działaniu 7.9, jeśli zainteresowanie będzie wysokie, budżet naboru zostanie prawdopodobnie zwiększony na całą dostępną alokację.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do oceny stopnia realizacji ESO4.12 wybrano 6 wskaźników produktu i 2 wskaźniki rezultatu. Wartości pośrednie dla wskaźników produktu na rok 2024 zostały przyjęte na poziomie 0, wobec czego nie ma tutaj ryzyka ich nieosiągnięcia.

W przypadku 4 wskaźników produktu („Liczba osób należących do mniejszości, w tym społeczności marginalizowanych takich jak Romowie, objętych wsparciem w programie”, „Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie”, „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”, „Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”) nie uruchomiono jeszcze naborów w działaniach, które będą pracować na osiągnięcie wartości docelowych w tych wskaźnikach. Z tego względu, wartość osiągnięta na podpisanych umowach w przypadku tych wskaźników wynosi 0. Z powodu wczesnego etapu wdrażania i braku silnych podstaw do modyfikacji przyjętych wartości docelowych, nie rekomenduje się ich zmiany. Przy czym głównym ryzykiem może być w ich przypadku wzrost kosztów jednostkowych z powodu podwyższonej w ostatnich latach inflacji oraz ewentualne trudności z objęciem wsparciem zakładanej liczby LGD.

Na wskaźnik „Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej” pracują projekty z działań 7.7 i 7.8. Wartość osiągnięta wskaźnika wg stanu

na 30.06 wynosi 216, a w podpisanych umowach (2 projekty strategiczne w Dz. 7.8) zadeklarowano wsparcie łącznie 1270 osób. Jednocześnie, z wniosków o dofinansowanie złożonych w 2 naborach przeprowadzonych w Działaniu 7.7 wynika, że koszt jednostkowy wsparcia 1 osoby powinien być wyraźnie niższy, niż zakładano na etapie programowania. Wobec tego, przy założeniu wykorzystania całej dostępnej alokacji w Działaniu 7.7, wartość docelowa dla tego wskaźnika powinna być bez trudu osiągnięta.

Wskaźnik „Całkowita liczba osób objętych wsparciem” stanowi sumę wartości 4 innych wskaźników produktu („Liczba osób należących do mniejszości, w tym społeczności marginalizowanych takich jak Romowie, objętych wsparciem w programie”, „Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie”, „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”, „Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej”). Zdecydowanie największe wartości docelowe spośród tych wskaźników składowych założono dla wskaźnika „Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego”, i to jego realizacja będzie kluczowa dla osiągnięcia wartości docelowej przez wskaźnik „Całkowita liczba osób objętych wsparciem”. Na tym etapie, z powodu wstępnej fazy wdrażania wsparcia w działaniach pracujących na wskaźnik, nie rekomenduje się modyfikacji jego wartości docelowej.

Tabela 113. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla ESO4.12

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Całkowita liczba osób objętych wsparciem [osoby]	0	1 266 238	279	1520
Liczba osób należących do mniejszości, w tym społeczności marginalizowanych takich jak Romowie, objętych wsparciem w programie [osoby]	0	535	0	0

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie [osoby]	0	819	0	0
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]	0	1 258 282	0	0
Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność [sztuki]	0	14	0	0
Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej [osoby]	0	6 602	216	1270

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Na obecnym etapie wdrażania nie zdiagnozowano ryzyk dla osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika rezultatu „Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu”. Zgodnie z przyjętą metodologią, poprawa sytuacji społecznej powinna dotyczyć 34% osób należących do mniejszości, w tym społeczności marginalizowanych i w kryzysie bezdomności, objętych wsparciem w Programie. Wsparcie w tych obszarach jeszcze nie zostało uruchomione. Natomiast dodatkowo, w projektach strategicznych z Działania 7.8 zadeklarowano w podpisanych umowach poprawę sytuacji społecznej 300 osób. Powinno to znacząco ułatwić osiągnięcie wartości docelowej na poziomie całego wskaźnika.

Natomiast w świetle dostępnych danych, wartość docelowa wskaźnika „Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu” nie zostanie osiągnięta i powinna zostać obniżona. Po analizie wniosków o dofinansowanie złożonych w dwóch naborach

Działania 7.7 (tylko ono pracuje na wskaźnik) okazało się, że koszt jednostkowy dla tego wskaźnika będzie znacząco wyższy niż zakładany na etapie programowania. Z tego względu, rekomenduje się obniżenie wartości docelowej do 1527 utworzonych miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Tabela 114. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla ESO4.12

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu [osoby]	0 (2021)	460	0	300
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	1 009 (2021)	2 470	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Tabela 115. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla ESO 4.12

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	1 527	-942

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.8 Priorytet VIII Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca

1.1.3 Cel szczegółowy RSO4.2 Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

Postęp kontraktacji

Na cel szczegółowy RSO4.2 alokowano 71,5 mln euro wkładu UE, uzupełnionego środkami krajowymi w wysokości 13,4mln euro. Środki te rozdzielono pomiędzy 4 działania.

- Działanie 8.1 Infrastruktura szkolnictwa wyższego
- Działanie 8.2 Edukacja włączająca
- Działanie 8.3 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego - ZIT
- Działanie 8.8 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego

W pierwszym z nich, Działaniu 8.1, szkoły wyższe uzyskały możliwość sfinansowania przebudowy, budowy bądź remontu pomieszczeń w swoich obiektach. Nacisk położono na uwzględnienie elementów ułatwiających edukację włączającą w tych obiektach, a także rozwój w kierunku inteligentnych specjalizacji regionu, wyrażonych w Programie Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2019-2030 lub w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego 2030 - Inteligentne Śląskie. Dofinansowanie powinno przełożyć się na stworzenie w ramach projektu laboratoriów wraz z aparaturą do praktycznej nauki zawodu. Przewidziano jedynie nabory niekonkurencyjne.

Działanie 8.2 ma na celu zwiększenie dostępności placówek edukacyjnych dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uwzględniono w nim wszystkie etapy edukacji: od przedszkolnej, poprzez poziom podstawowy, szkoły branżowe, technika oraz kształcenie ogólne i artystyczne na poziomie średnim. W projektach możliwe było sfinansowanie przeorganizowanie przestrzeni edukacyjnej i likwidacji barier architektonicznych wraz z zapewnieniem wyposażenia. Dostosowanie do potrzeb mogło mieć wymiar architektoniczny, jak i komunikacyjny. Nabory miały mieć charakter konkurencyjny.

Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego przewidziano w Działaniach 8.3 i 8.8, przy czym w tym pierwszym wsparcie mogło być wdrażane jedynie poprzez ZIT Subregionu Północnego. W obu działaniach przewidziano możliwość sfinansowania inwestycji mających na celu stworzenie warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej pod kątem wyposażenia, doposażenia warsztatów, pracowni szkół branżowych I stopnia, szkół branżowych II stopnia i techników. Utworzenie Działania 8.8 było możliwe poprzez zmniejszenie alokacji Działania 8.1.

Tabela 116. Nabory uruchomione w ramach RSO4.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 8.1	27 000 000	1	23 000 000	85%
Dz. 8.2	5 000 000	0	-	0%
Dz. 8.3	4 700 000	1	4 000 000	85%
Dz. 8.8	34 833 717	0	-	0%
łącznie	71 533 717	2	27 000 000	38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W okresie objętym badaniem uruchomiono tylko 2 nabory, z czego jeden na przedsięwzięcie priorytetowe „Centrum Innowacyjnej Dydaktyki Medycznej w Zabrze”, planowany do realizacji przez Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach. Nabór ten został zakończony, a projekt z powodzeniem wybrano do dofinansowania, konsumując tym samym 85% alokacji na Działanie 8.1. Część pozostałej alokacji ma zostać przeznaczona na sfinansowanie projektu niekonkurencyjnego „Podniesienie jakości kształcenia w zakresie rehabilitacji na poziomie szkolnictwa wyższego”, jednak jeszcze nie zaplanowano poświęconego mu naboru.

Drugi z uruchomionych naborów dotyczył projektów inwestycji w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego i był dostępny dla podmiotów z terenu ZIT Północnego. Aplikować o wsparcie mogli jedynie wnioskodawcy, których projekty wynikały ze Strategii Rozwoju Subregionu Północnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027 i

były wskazane na liście projektów ZIT.⁸² Aplikowały wszystkie powiaty, jako organy prowadzące szkół zawodowych z subregionu. Wnioskowana kwota dofinansowania przekroczyła alokację na działanie. Na 30.06.2024 nabór nie został rozstrzygnięty.

Tabela 117. Nabory zakończone w ramach RSO4.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
Dz. 8.1	1	1	98 991 620,83	99,66%
Dz. 8.2	0	-	-	-
Dz. 8.3	1	5	17 275 200,00	129,27%
Dz. 8.8	0	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Ostatecznie do dofinansowania trafił jeden projekt (przedsięwzięcie priorytetowe), a kolejne nabory nie są na razie planowane. W zakresie wsparcia na edukację włączającą (Działanie 8.2) przed przygotowaniem i uruchomieniem naboru musi zostać rozstrzygnięta kwestia zakresu możliwych do sfinansowania projektów. Jak wskazywali przedstawiciele ION, edukacja włączająca z perspektywy infrastrukturalnej jest często w szkołach rozumiana jako dostosowanie przestrzeni z perspektywy architektonicznej. Natomiast elementy edukacji włączającej wykraczające poza dostępność przestrzenną rzadko pojawiały się we wnioskach z innych działań, gdzie część środków można było przeznaczyć na ten cel. Potwierdzają to przede wszystkim analizy projektów złożonych w naborach z Działania 8.3, i 10.14 gdzie można było sfinansować dostosowanie infrastruktury do kształcenia włączającego uczniów. Decyzje dotyczące zakresu wsparcia w Działaniu 8.2 jeszcze nie zapadły, tak więc nabory będą uruchomione w późniejszym czasie.

⁸² Regulamin naboru FESL.08.03-IZ.01-085/23.

Tabela 118. Podpisane umowy w ramach RSO4.2 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba podpisanych umów	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział dofinansowania (wkład UE) w alokacji na RSO ⁸³
Dz. 8.1	1	98 991 620,83	78%
Dz. 8.2	0	-	-
Dz. 8.3	0	-	-
Dz. 8.8	0	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Z uwagi na niewiele uruchomionych i rozstrzygniętych naborów oraz fakt, że tylko jedna umowa została podpisana, w ramach RSO4.2 postęp kontraktacji należy uznać za niewielki.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępów realizacji RSO4.2 służy 5 wskaźników produktu i 1 wskaźnik rezultatu. Dwa z wskaźników produktu odnoszą się do strategii zintegrowanych. Mierzą one, podobnie jak w wielu innych celach szczegółowych, wspierane strategie rozwoju i ludność nimi objętą. Z uwagi na wsparcie w ramach ZIT wyłącznie Subregionu Północnego, wartość docelowa wynosi 1, a odpowiadająca mu miara ludności wynosi nieco pół miliona. Dla żadnego ze wskaźników nie przewidziano wartości pośrednich na 2024 rok, co wydaje się słusznym podejściem biorąc pod uwagę niewielki postęp kontraktacji w działaniach składających się na Cel Szczegółowy RSO4.2. Z uwagi na brak podpisanych umów w większości działań, wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość 0.

Tabela 119. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO4.2

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych	0	193 697	0	0

⁸³ Wkład liczony wg. kursu

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
placówkach oświatowych [os.]				
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [os.]	0	501 095	0	0
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego [wkłady na rzecz strategii]	0	1	0	0
Liczba wspartych uczelni [szt.]	0	4	0	0
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	0	10	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Jednak już teraz widać, że problematyczne może być osiągnięcie wartości końcowej wskaźnika „Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych”, co wynika z dwóch kwestii. Po pierwsze, w wyliczaniu wartości docelowej posłużono się metodą kosztów jednostkowych, których szacunek istotnie różnił się z deklaracjami wnioskodawców ze złożonych już wniosków. Na podstawie 5 dokumentów aplikacyjnych, które wpłynęły w odpowiedzi na ogłoszenie o naborze w Działaniu 8.3, koszt jednostkowy wyniósł 6 627,36 zł w odniesieniu do kwoty wydatków kwalifikowalnych, natomiast parametr oszacowany na podstawie interwencji z okresu programowania 2014-2020, z uwzględnieniem 30% wskaźnika inflacji, wyniósł 1 960,47 zł, czyli ponad trzykrotnie mniej. Ponadto, struktura finansowa i zakresu interwencji w Priorytecie VIII znacząco się zmieniły od czasu szacowania wartości docelowej. Obecnie alokacja została przesunięta ze szkolnictwa wyższego na szkolnictwo zawodowe

(Działanie 8.8) oraz zrezygnowano z realizacji części projektów niekonkurencyjnych, a istniejące projekty z Działania 8.1 nie realizują wskaźnika.

We wcześniejszych szacunkach wartości docelowej uwzględniono alokację, która jest już nieaktualna. W opisie powołano się na uwzględnienie przy szacowaniu jedynie alokacji na kategorię 123 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa wyższego⁸⁴, podczas gdy wskaźnik według 10 wersji SZOP jest monitorowany jedynie w Działaniach 8.3 i 8.8, a więc w kategorii 124 Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych. Podstawa finansowa szacunku jest więc nieaktualna, a także za wysoka. Wykorzystanie w obliczeniach niższej alokacji przy podwyższeniu kosztów jednostkowych wpłynie na bardzo istotne obniżenie wartości docelowej wskaźnika. W związku z powyższym, do wyliczenia wartości docelowej należałoby wziąć pod uwagę alokację na poziomie 37 mln EUR (Działanie 8.3 oraz 8.8). Konieczne wydaje się przeliczenie wskaźnika z wykorzystaniem aktualnej alokacji i zweryfikowanych kosztów jednostkowych.

Analogicznie do problematycznego wskaźnika produktu, zastrzeżenia budzi możliwość osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika rezultatu. W założeniach metodologicznych przyjęto, że liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych (rezultat) będzie tożsama z pojemnością klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych (produkt). Dane z wniosków o dofinansowanie pokazują, że w niektórych projektach wyższa jest wartość wskaźnika rezultatu, w innych zaś produktu. Wniosków jest jednak za mało, aby móc rozstrzygnąć czy wskaźnik rezultatu powinien zostać przeliczony inaczej niż wskaźnik produktu, z którym jest powiązany. Niemniej duże zmiany alokacji i kosztów jednostkowych także wskazują na brak możliwości

⁸⁴ Do szacunków IZ przyjęła 72 533 717,00 EUR, czyli więcej niż obecnie wkład UE w całym RSO4.2. Przyjęta alokacja odpowiadała środkom z Działania 8.1 przeznaczonym w pierwszej wersji SZOP na infrastrukturę szkolnictwa wyższego, co stanowiło 89% całej alokacji na RSO4.2. Z tego też powodu do wyliczenia wartości docelowej wskaźników wzięto pod uwagę tylko KI 123. Obecnie zostały wprowadzone duże zmiany w przedmiotowym CS, gdzie większy nacisk położony jest na szkolnictwo zawodowe, czyli na kategorię interwencji 124.

osiągnięcia wartości celu określonego w Programie, stąd też sugeruje się aktualizację wartości tego wskaźnika.

Tabela 120. Postęp realizacji celów końcowych wskaźników rezultatu dla RSO4.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych [użytkownicy/rok]	200 000 (2021)	193 697	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Nowa wartość docelowa ostatecznie zostały oszacowane zgodnie ze zaktualizowaną alokacją i nowymi kosztami jednostkowymi (6 627,36 zł).

Tabela 121. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO4.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych [szt.]	29 255	-164 442
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych [użytkownicy/rok]	29 255	-164 442
Liczba wspartych uczelni [szt.]	2	-2
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	8	-2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.1.4 Cel szczegółowy RSO4.3 Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

Postęp kontraktacji

Na wsparcie RSO4.3 przeznaczono 20,8 mln euro. Środki te udostępniono w jednym tylko Działaniu 8.4 Infrastruktura usług społecznych, poświęconym przedsięwzięciom dotyczącym rozwoju mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego powiązanego z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej oraz na tworzenie i rozwój placówek dziennego pobytu, przyczyniających się do rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej, w tym opieki wytchnieniowej. Do tej pory nie uruchomiono konkursów na wsparcie w tych obszarach, a Działanie 8.4 nie znalazło się w harmonogramie wsparcia aktualnym na czerwiec 2024 r. Jak potwierdzili przedstawiciele IZ, dopiero w połowie roku 2024 były przyjmowane kryteria wyboru dla tego działania.

Zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców aplikowaniem o wsparcie w tym obszarze nie jest duże. Do projektów w zakresie rozwoju mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego lub tworzenia innej infrastruktury usług społecznych przygotowuje się 13% JST, jak wynika z badania CAWI. Wstępne deklaracje w tym zakresie złożyło 11 samorządów, które planują realizację projektów o wartości łącznej około 43 mln zł. Nie wszystkie zainteresowane instytucje były gotowe oszacować wartość przyszłych projektów, więc ostatecznie można się spodziewać, że kwota ta wzrośnie. Jak wynika z deklaracji badanych przedstawicieli JST, będą oni gotowi do złożenia dokumentów aplikacyjnych nie wcześniej niż za pół roku, przeważnie w 2025 lub dopiero w 2026 roku. Badani wprost wskazują, że realizacja inwestycji będzie zależeć od możliwości zapewnienia przez gminę środków na wkład własny oraz wysokości i warunków dostępnego finansowania z FE SL 2021-2027. W pojedynczych przypadkach pojawiają się obawy, czy uda się na czas przygotować dokumentację po stronie wnioskodawcy i dostosować ją do warunków naboru.

Tabela 122. Nabory uruchomione w ramach RSO4.3 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 8.4	20 823 393	0	0	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

RSO4.3 jest monitorowany trzema wskaźnikami, dla których określono wartość docelową. W związku z brakiem umów na realizację projektów, wartość osiągnięta wszystkich wskaźników jest zerowa. W tym celu szczegółowym nie określono wartości pośrednich do osiągnięcia na 2024 rok.

Tabela 123. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO4.3

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [os.]	0	763	0	0
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	0	5	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Wskaźnik rezultatu „Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych”, wybrany do monitorowania interwencji, ma przyjąć wartość przynajmniej taką samą, jak wskaźnik produktu „Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych”. Do czasu zakończenia pierwszych projektów będzie on utrzymywał zerową wartość realizacji.

Tabela 124. Postęp realizacji celów końcowych wskaźników rezultatu dla RSO4.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [os.]	(2021) 381	763	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Brakuje zaś nowych danych do weryfikacji realności możliwości osiągnięcia wartości końcowych, w szczególności dla wskaźnika „Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych” oraz wskaźnika rezultatu „Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych”, który przyjmuje taką samą wartość. W badaniu jednostek samorządu terytorialnego potencjalni beneficjenci zadeklarowali, że są gotowi w swoich projektach zapewnić stworzenie tylko 35 miejsc, jednak większość podmiotów przygotowujących się do realizacji projektów nie była jeszcze w stanie zadeklarować konkretnych wartości. Sam sposób szacowania wartości docelowej nie budzi wątpliwości metodologicznych. Jednak przyjęty wskaźnik inflacyjny wymaga korekty, jest zbyt niski w szczególności jak na branżę remontowo-budowlaną, w której odnotowano wysokie wzrosty cen. Z tego powodu ponownie oszacowano możliwą do osiągnięcia wartość docelową wskaźnika, które jest o około 22% niższa od tej przyjętej w programie.

Tabela 125. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO4.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	599	-164
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	599	-164

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.1.5 Cel szczegółowy RSO4.5 Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Postęp kontraktacji

W ramach celu szczegółowego RSO4.5 wdrażane są 2 działania, na które przeznaczono kwotę 47,1 mln euro:

- Działanie 8.5 E-zdrowie – wartość alokacji 12 939 722 euro
- Działanie 8.6 Infrastruktura ochrony zdrowia – wartość alokacji 34 200 000 euro

W pierwszym zaplanowano wsparcie na projekty cyfryzacji opieki zdrowotnej na wszystkich szczeblach jej świadczenia. Oprócz projektów polegających na wdrożeniu rozwiązań z zakresu e-zdrowia przewidziano także możliwość integracji z systemami krajowymi i regionalnymi w tym zakresie, a także poprawę cyberbezpieczeństwa w placówkach ochrony zdrowia, a uzupełniająco także podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników podmiotów medycznych oraz działania upowszechniające korzystanie z nowych systemów skierowane do pacjentów i kadry.

W Działaniu 8.6. przewidziano wsparcie infrastruktury Centrów Zdrowia Psychicznego, w tym ich budowę i remonty oraz zakup wyposażenia. Drugim typem projektów ustanowiono inwestycje w podmioty podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, w tym prace remontowo-budowlane niezbędne z punktu widzenia świadczeń zdrowotnych, a także zakup niezbędnego sprzętu medycznego i wyposażenia. Ostatni, trzeci typ projektów, obejmuje wsparcie podmiotów świadczących usługi opieki długoterminowej (w tym hospicyjnej, paliatywnej) w formie zdeinstytucjonalizowanej, w szczególności w formie dziennej, środowiskowej czy domowej. We wszystkich typach projektów uzupełniająco umożliwiono wdrażanie rozwiązań w zakresie IT.

Do końca czerwca 2024 nie ogłoszono żadnego naboru w tych działaniach. Nie zostały one również zaplanowane w aktualnym na czerwiec 2024 harmonogramie. Trudno więc ocenić skalę zapotrzebowania na interwencję w tym obszarze. Wnioski z badania CAWI wskazują na póki co umiarkowane zainteresowanie dostępnymi środkami.

Zainteresowanie projektami w zakresie wsparcia infrastruktury Centrów Zdrowia Psychicznego wyraziły dwie instytucje, w tym jedno miasto na prawach powiatu. Jeśli chodzi o projekty wsparcia podmiotów POZ i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej to 8 gmin i 1 starostwo powiatowe wstępnie zadeklarowały swoje plany w zakresie aplikowania o środki z FE SL 2021-2027. Do projektów na wsparcie podmiotów świadczących usługi opieki długoterminowej chętnych jest 5 JST. Należy przy tym zaznaczyć, że samorzady nie są jedynymi podmiotami, które mogą aplikować o wsparcie w tych obszarach, a także nie wszystkie JST wzięły udział w realizowanym badaniu. Łącznie samorzady szczebla gminnego i powiatowego planują realizację projektów wartych 60 mln zł w obszarze wsparcia Działania 8.6, co odpowiada za mniej niż 50% dostępnej alokacji. Żaden z ankietowanych samorządów nie zadeklarował planów inwestycyjnych w odniesieniu do e-zdrowia. Co więcej, nawet tam, gdzie zaplanowano realizację projektów, poziom przygotowania JST do składania wniosków o dofinansowanie jest niski. Są gotowi przystąpić do naborów nie wcześniej niż w 2025 roku, a część z nich jest bardziej skłonna aplikować o wsparcie dopiero w 2026 albo nawet 2027 roku. Kilka samorządów na moment realizacji badania nie wiedziało czy lub kiedy projekt zostanie przygotowany, ponieważ napotkali na problemy w trakcie prac przygotowawczych. Problematyczne kwestie to zarówno zabezpieczenie wkładu własnego, jak i gotowość wymaganej dokumentacji po stronie wnioskodawców.

Reasumując na obecnym etapie postępu wdrażania RSO4.5 nie można ocenić pozytywnie. Wnioski z badania CAWI wskazują również na umiarkowane zainteresowanie dostępnym wsparciem. To oczywiście może się jeszcze zmienić i też nie tylko samorzady będą potencjalnymi beneficjentami RSO4.5. Niemniej, wskazane jest przeprowadzenie pierwszych naborów w ramach obu działań w 2025 r. (optymalnie jego pierwszą połowę). Po ich zakończeniu możliwa będzie ocena realnego popytu na wsparcie, a na tej podstawie podjąć będzie można decyzje o ewentualnym przesunięciu alokacji na działania z większym potencjałem absorpcyjnym lub przeniesienie

pozostałych środków na instrumenty dedykowane gminom dotkniętym powodzią z września 2024 r. zakładając, że IZ podejmie decyzję o utworzeniu takiego wsparcia.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępu rzeczowego Celu Szczegółowego RSO4.5 wyznaczono 6 wskaźników, 4 wskaźniki produktu i 2 rezultatu. Z uwagi na fakt, że do końca czerwca 2024 r żadna umowa w działaniu 8.5 ani 8.6 nie została podpisana, poziom ich realizacji jest równy 0.

Tabela 126. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO4.5

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych [inst. publ.]	0	23	0	0
Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej [osoba/rok]	0	1 227 981	0	0
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	0	80	0	0
Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą [szt.]	0	795	0	0
Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych [użytkownicy/rok]	0 (2021)	21 288	0	0
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek	1 105 183 (2021)	1 227 981	0	0

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
opieki zdrowotnej [użytkownicy/rok]				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Z uwagi na brak naborów w ramach RSO4.5 pozwalający na weryfikację zakładanego popytu na wsparcie oraz urealnienie kosztów jednostkowych wskaźników, na obecnym etapie sugerujemy ich modyfikację w oparciu o zaktualizowany wskaźnik inflacji wynoszący 55%. W wyniku jego zastosowania wartość docelowa wskaźników zmniejszy się o około 23%. Po przeprowadzeniu pierwszych naborów należy ponownie ocenić możliwość wykorzystania alokacji przeznaczonej na działanie oraz powiązanych z tym wartości wskaźników produktu i rezultatu.

Tabela 127. Propozycja modyfikacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO4.5

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych [inst. publ.]	18	-5
Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej [osoba/rok]	625 191	-602 790
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	22	-58
Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą [szt.]	65	-730
Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych [użytkownicy/rok]	16 446	-4 842
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej [użytkownicy/rok]	963 371	-264 610

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.1.6 Cel szczegółowy RSO4.6 Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Postęp kontraktacji

W ramach celu szczegółowego RSO4.6 wdrażane jest jedno Działanie 8.7 Kultura i turystyka szczebla regionalnego o łącznej alokacji 37,2 mln euro, które w całości skierowano na wsparcie przedsięwzięć priorytetowych w obszarze kultury i dziedzictwa kulturowego oraz produktów turystycznych o skali regionalnej, wymienionych w Kontrakcie Programowym dla Województwa Śląskiego. Do końca czerwca 2024 ogłoszono łącznie 8 naborów, z których każdy dedykowany był 1 projektowi.

Tabela 128. Nabory uruchomione w ramach RSO4.6 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
Dz. 8.7	37 180 403	8	36 626 896,85	99%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Już 5 spośród ogłoszonych naborów zostało zakończonych, w ich ramach podpisano dotychczas 1 umowę. 2 nabory nadal trwają, natomiast w ramach 1 zakończonego, nie złożono wniosku o dofinansowanie.

Tabela 129. Lista przedsięwzięć priorytetowych w ramach Działania 8.7 wraz z ich statusem

Nazwa projektu	Wartość dofinansowania UE [PLN]	Status naboru	Status wniosku
Beskidzkie Centrum Narciarstwa im. Adama Małysza w Wiśle	17 883 619	zakończony	podpisana umowa
Modern Lib. Wzmocnienie Biblioteki jako centrum aktywizacji społecznej.	8 415 821	zakończony	W ocenie
Modernizacja infrastruktury Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu	14 693 225	zakończony	W ocenie
Skarbiec Dziedzictwa	29 304 600	zakończony	W ocenie
Rewitalizacja budynku gospodarczego, budynku Oficyny wraz z otoczeniem i przystosowanie do prowadzenia działalności muzealnej	14 954 766	zakończony	W ocenie
Rozbudowa Teatru Zagłębia w Sosnowcu	42 848 000	trwający	Nie złożony
Przekształcenie Studia Filmów Rysunkowych w Centrum Przemysłu Kreatywnego	24 553 347	trwający	Nie złożony
Europejskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego Paulinów w Częstochowie	11 937 315	Unieważniony – wnioskodawca	Nie złożony

Nazwa projektu	Wartość dofinansowania UE [PLN]	Status naboru	Status wniosku
realizowanego przez Zakon Świętego Pawła Pierwszego Pustelnika w Częstochowie		nie złożył wniosku	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Już 4 projekty z Działania 8.7 dla których albo podpisano umowę, albo złożono wnioski o dofinansowanie, skonsumować może łącznie ponad 17 mln euro, tj. około 48% alokacji dostępnej w tym instrumencie. Biorąc pod uwagę, że wszystkie ze złożonych projektów to przedsięwzięcia priorytetowe, podobnie jak planowane do realizacji projekty, na które nabory trwały, można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że dostępne środki zostaną zakontraktowane w niedalekiej przyszłości. W związku z tym postęp wdrażania RSO4.6 ocenić należy pozytywnie.

Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że realizacja projektów priorytetowych co do zasady nie jest na ten moment zagrożona i powinny być one zrealizowane zgodnie z założeniami przyjętymi w dokumentach aplikacyjnych. Należy jednak mieć na uwadze, że są one opóźnione względem pierwotnych planów, wynikających z fiszek projektowych, co w większości przypadków wynika z późniejszego, niż planowano, uruchomienia Programu i poszczególnych naborów. Jak już wskazano wielokrotnie w niniejszym raporcie, jest to wypadkowa szeregu czynników. W konsekwencji, kontraktacja, wydatkowanie środków, certyfikacja i realizacja wskaźników nastąpią w późniejszym terminie niż pierwotnie zakładano. Nie przekroczy on jednak ram czasowych wdrażania FE SL 2021-2027.

Drugim istotnym czynnikiem, na który zwrócono uwagę podczas wywiadów jest prawdopodobny wzrost kosztów planowanych inwestycji. Budżety większości z nich szykowane były kilka lat temu, przed istotnym wzrostem cen. Może to wymóc na beneficjentach szukanie oszczędności w projektach lub dodatkowych środków na wkład własny, ewentualnie doprowadzić do wnioskowania o zwiększenie dofinansowania na wybrane przedsięwzięcia. Ponieważ w ramach Działania 8.7 – po podpisaniu umów na

realizację projektów z 7 naborów – wykorzystane zostanie prawdopodobnie 92% alokacji, a z przeprowadzonych wywiadów wynika, że 2 kolejne projekty planowane są do objęcia wsparciem w tym instrumencie, w RSO4.6 istnieje potencjał absorpcyjny do zwiększenia alokacji, poprzez przejęcie środków z obszarów, w których popyt na wsparcie jest mniejszy.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania RSO4.6 wybrano 3 wskaźniki. Dla obu wskaźników produktu przewidziano cel pośredni, monitorowany na koniec 2024 roku. Aby osiągnąć zakładaną wartość, przynajmniej 1 obiekt musi zostać zakończony, co będzie potwierdzone stosownym protokołem. Jedyne projekty w realizacji, zakładające budowę Beskidzkiego Centrum Narciarstwa im. Adama Małysza, realizowany przez Gminę Wisła, nie zostanie zakończony w 2024 roku, co potwierdza beneficjent. W czerwcu 2024 uruchomiono procedurę przetargową na roboty budowlane, a 14 sierpnia wyłoniono wykonawcę. Będzie on miał ponad rok od podpisania umowy na zakończenie prac. Jest ono więc przewidywane nie wcześniej niż w 2025 roku.

Mniejsze wątpliwości budzi zaś możliwość osiągnięcia wartości końcowej. Liczba planowanych inwestycji w Działaniu 8.7 oraz deklaracje wnioskodawców pozwalają wnioskować o możliwości objęcia wsparciem 8 obiektów kulturalnych i turystycznych. W każdym projekcie przynajmniej 1 taki obiekt będzie uwzględniony, a w przypadku przedsięwzięcia Muzeum Górnośląskiego Parku Etnograficznego w Chorzowie będą to dwa obiekty: kompleks młyński i wielofunkcyjny obiekt warsztatowy. Tak więc na wnioskach złożonych i dofinansowanych wartość docelowa wskaźnika wynosi 6, a kolejne 2 nabory trwają. Ponadto, dodatkowe dwa projekty zostały już uchwałą Zarządu Województwa dopisane do listy przedsięwzięć priorytetowych. I choć jeszcze nie mają formalnej akceptacji ze strony ministerialnej, to jest duża szansa, że kolejne 2 nabory będą mogły zostać przeprowadzone, aby wyłonić dodatkowe przedsięwzięcia do dofinansowania, tym samym zwiększając realizację wskaźników. W przypadku wskaźnika „Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami” wygląda to podobnie. W już złożonych wnioskach przyszli i aktualni beneficjenci zadeklarowali 5 takich obiektów.

Tabela 130. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO4.6

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [obiekty kulturalne i turystyczne]	1	8	0	1
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	1	6	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Większe obawy należy kierować wobec wskaźnika „Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem”, jego cel pośredni nie zostanie zrealizowany z uwagi na wskazane wyżej opóźnienia w uruchomieniu wsparcia i realizacji projektów. Wartość pośrednią w tym celu szczegółowym uda się osiągnąć z opóźnieniem około rocznym.

Co więcej, również jego wartość docelowa wydaje się nierealna do osiągnięcia, a sam wskaźnik oszacowany został na zbyt ambitnym poziomie. W 5 złożonych wnioskach, które konsumują 51% alokacji⁸⁵, beneficjenci deklarują realizację 35% wartości docelowej⁸⁶.

Tabela 131. Postęp realizacji celów końcowych wskaźników rezultatu dla RSO4.6

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób odwiedzających	160 000 (2021)	512 373	0	12 000

⁸⁵ Dofinansowanie UE wynoszące 85 252 031 zł ze 165 452 793 zł alokacji przeliczonej po kursie 4,45 zł.

⁸⁶ Łącznie 181 863 osób odwiedzających.

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby odwiedzające/rok]				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Podczas wyznaczania celu końcowego dla wskaźnika rezultatu IZ bazowała jedynych dostępnych danych, czyli kosztu jednostkowego wskaźnika, określonego na podstawie danych historycznych. Takie podejście prowadzi zazwyczaj do generalnie dużych wartości docelowych wskaźnika, które niekoniecznie odzwierciedlają potencjał wspieranych obiektów. Potwierdzają to wnioski z analizy danych dotyczących wartości tego wskaźnika zadeklarowanej w złożonych wnioskach o dofinansowanie. W ramach 5 projektów, dla których dane te dostępne są w RSOT2021 wnioskodawcy zadeklarowali liczbę odwiedzających na poziomie 181 863 osób. Zaś z przeprowadzonych wywiadów wynika, że w kolejnych 2 projektach można się spodziewać około 55 tys. dodatkowych osób⁸⁷. Łącznie daje to wartość docelową wskaźnika na poziomie 236 863 osób. Projekty go realizujące konsumują łącznie – zakładając dofinansowanie wszystkich inwestycji – 92% dostępnej alokacji. Z uwagi na skalę wykorzystania alokacji i jednocześnie zakładany poziom realizacji wskaźnika, konieczne jest zmodyfikowanie zakładanej w programie wartości docelowej. Można ją obniżyć do poziomu deklarowanego we wnioskach złożonych i planowanych do złożenia w ramach naborów uruchomionych do końca czerwca 2024 r. Po decyzji o ewentualnym uzupełnieniu listy przedsięwzięć priorytetowych o nowe pozycje, wartość tą można będzie zaktualizować w oparciu o dane dla nowych projektów.

⁸⁷ Przy czym wartość ta będzie przez wnioskodawców weryfikowana z ION z uwagi na problemy interpretacyjne wskaźnika związane z wątpliwościami czy liczba wliczana do wskaźnika powinna obejmować także odwiedzających istniejący budynek czy tylko tych, którzy zwiedzają nowy obiekt.

Tabela 132. Propozycja modyfikacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO4.6

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba osób odwiedzających wsparte obiekty kulturalne i turystyczne [osoby odwiedzające/rok]	236 863	-275 510

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

1.9 Priorytet IX Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny

1.1.7 Cel szczegółowy RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

Postęp kontraktacji

Na wsparcie RSO5.1 przeznaczono łącznie 215 820 829 euro. Środki te podzielono na 4 działania o stosunkowo szerokim zakresie tematycznym:

- Działanie 9.1 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym – ZIT – o wsparcie starać się mogą projekty polegające na rozwoju infrastruktury kultury i infrastruktury turystycznej oraz tworzeniu sieci szlaków turystycznych. W ramach tego działania przewidziano realizację przedsięwzięcia priorytetowego „Stacja Beskidy - Śląskie Centrum Dostępności Górskiej i Turystyki Zrównoważonej im. Grzegorz Szetyńskiego”, na którego dofinansowanie przeznaczono 15 mln euro.
- Działanie 9.2 Rozwój ZIT – wsparcie przeznaczone jest na wzmocnienie potencjału 4 ZIT z regionu, zarówno na etapie tworzenia dokumentów planistycznych i strategicznych, jak i realizacji projektów, po włączenie mieszkańców i partnerów społecznych i społeczno-gospodarczych w procesy rozwojowe.

- Działanie 9.3 Rewitalizacja obszarów miejskich – inwestycje w tym obszarze polegać mają na zagospodarowaniu terenów i obiektów w miastach oraz obszarach miejsko-wiejskich.
- Działanie 9.4 Rewitalizacja obszarów miejskich (IF) – wsparcie w formie instrumentów finansowych przeznaczyc będzie można na kompleksowe przedsięwzięcia przywracające do życia zdegradowane społecznie, gospodarczo lub środowiskowo obszary. Projekty te będą musiały wynikać z Gminnych Programów Rewitalizacji (GPR).

Tabela 133. Nabory uruchomione w ramach RSO5.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Alokacja [EUR]	Liczba uruchomionych naborów	Środki zaangażowane (wkład UE) [EUR]	Procent zaangażowania alokacji
9.1	111 555 195	2	21 292 135	19%
9.2	5 770 280	1	5 770 280	100%
9.3	72 729 630	0	0	0%
9.4	25 765 724	1 ⁸⁸	25 765 724	100%
Łącznie	215 820 829	4	52828139	22%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów FE SL 2021-2027 (wersja 10) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W analizowanym okresie zakończono 2 nabory, na które złożono łącznie 17 wniosków. Jeden z tych naborów dedykowany był przedsięwzięciu priorytetowemu, jednak w okresie objętym badaniem nie złożono w nim wniosku o dofinansowanie, a sam nabór przedłużony został do października 2024 r. Ponadto, w ramach naboru ciągłego z Działania 9.2 (trwać ma on do końca 2027 r. lub wyczerpania alokacji) złożono dotychczas 4 wnioski. W skali poszczególnych działań, wnioski złożone w ramach naborów wyczerpują większość (Działanie 9.1) lub nawet przekraczają (Działanie 9.2) dostępną alokację. Przy czym szczegółowa analiza dostępnych danych wskazuje, że w

⁸⁸ Nabór (w tym złożenie wniosku o dofinansowanie) miało wyłącznie charakter techniczny ze względu na konieczność wprowadzenia projektu i umowy o finansowaniu do systemów. Nie został przeprowadzony nabór w rozumieniu obowiązujących przepisów (ogłoszenie naboru, powołanie KOP, ocena wniosku). Wybór EBI na Fundusz Powierniczy odbył się zgodnie z art. 59, ust 3 rozporządzenia ogólnego nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., - bezpośrednie powierzenie.

przypadku Działania 9.1 zainteresowanie wsparciem przekroczyło dostępne środki dla konkursu dedykowanego subregionowi centralnemu (wszystkie złożone wnioski dotyczą tego naboru). Z kolei w przypadku subregionu południowego nabór został wydłużony do października 2024, ponieważ w pierwotnie planowanym terminie nie udałoby się wnioskodawcom złożyć wniosków o dofinansowanie. Podobnie w przypadku Działania 9.2, subregion zachodni nie złożył żadnego wniosku, natomiast wnioskodawcy z regionu centralnego wielokrotnie przekroczyli alokację dostępną dla tego ZIT.

Tabela 134. Nabory zakończone i nabory ciągłe w ramach RSO 5.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba naborów	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowane dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	Udział procentowy wniosków złożonych do wkładu UE naborów
9.1	1	16	82 923 579	89%
9.2 (nabór ciągły)	1	4	29 475 526	111%
9.4	1	1	111 449 639	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Do końca czerwca 2024 r. podpisano umowy na realizację 3 projektów, z tego jeden z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, który wdrażać będzie instrument finansowy w ramach Działania 9.4. Pozostałe dwa przedsięwzięcia dotyczą wsparcia rozwoju ZIT (Działanie 9.2) w subregionach północnym i centralnym. Umowa o Finansowaniu powierzająca wdrażanie IF Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu, z uwagi na specyfikę dotyczy całej alokacji przeznaczonej na Działanie 9.4., z kolei projekty z Działania 9.2 niecałe 60% dostępnych środków.

Tabela 135. Projekty wybrane do dofinansowania w ramach RSO 5.1 – stan na 30.06.2024

Dz.	liczba	Dofinansowanie (wkład UE) [PLN]	% alokacji na działanie
9.2	2	14 737 975	57%
9.4	1	111 449 639	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W harmonogramie naboru FE SL 2021-2027 aktualnym na czerwiec 2024 zaplanowano uruchomienie kolejnych 2 naborów dla Działania 9.1, na które przeznaczono łącznie ponad 22,7 mln euro, tj. około 20% alokacji na działanie. Zakładając, że alokację tę uda się wykorzystać, jak również to, że wykorzystana zostanie alokacja z obecnie trwających naborów, w Działaniu 9.1 pozostanie do uruchomienia około 60% środków.

Tabela 136. Nabory zaplanowane do realizacji w ramach RSO 5.1 – stan na 30.06.2024

Działanie	Liczba zaplanowanych naborów	Budżet planowanych naborów (wkład UE) [EUR]	Procent alokacji na działanie
9.1	2	22 719 504	20%

Źródło: Harmonogram naborów wniosków FE SL 2021-2027

Biorąc pod uwagę fakt, że w ramach dwóch największych działań Priorytetu IX uruchomiono niewielkie środki, postęp wdrażania RSO 5.1 jest relatywnie słaby. Przy czym należy pamiętać, że realizacja projektów w ramach tego priorytetu uzależniona jest od odpracowania dokumentów planistycznych (ZIT i GPR), wpisania do nich odpowiednich inwestycji i przygotowania dla nich dokumentów aplikacyjnych. Bez tych wszystkich kroków, niemożliwe jest uruchomienie środków z FE SL 2021-2027.

Z planów inwestycyjnych JST biorących udział w badaniu ankietowym wynika, że największym zainteresowaniem cieszyć się będzie Działanie 9.1, poświęcone zwiększeniu roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym. Ankietowane samorządy zadeklarowały w tym obszarze plany inwestycyjne opiewające na niemal 334,5 mln zł. Zdecydowanie skromniejsze plany dotyczą działań rewitalizacyjnych, w przypadku których skala planowanych inwestycji wynosi 126 mln zł.

Na obecnym etapie wdrażania FE SL 2021-2027, gdy uruchomiono jeszcze relatywnie niewielkie wsparcie w ramach RSO 5.1, trudno wyrokować o realności wydatkowania całej alokacji przeznaczonej na ten cel. Doświadczenia z poprzedniej, jak i obecnej perspektywy wskazują, że interwencja w obszarach wymagających w pierwszej kolejności ustalenia dokumentów strategicznych i wspólnego wypracowania listy projektów, które mają być realizowane jest zazwyczaj opóźniona, względem innych obszarów, w których prowadzone są nabory otwarte. Z tego względu dla sprawnego

wdrażania Priorytetu IX niezwykle ważne będzie odpowiednie zmotywowanie przedstawicieli poszczególnych ZIT i gmin do terminowego przygotowywania dokumentów aplikacyjnych. W perspektywie finansowej 2014-2020 średni okres realizacji projektów rewitalizacyjnych na obszarach miejskich wynosił w RPO WSL – podobnie jak średnio w kraju – nieco ponad 3 lata. Zachowując pewien bufor bezpieczeństwa, nabory na działania rewitalizacyjne powinny zostać przeprowadzone i rozstrzygnięte do końca 2025 r.

W skrajnej sytuacji, jeśli dokumenty aplikacyjne nie będą gotowe i przedstawiciele ZIT wnioskować będą o przesuwanie terminów naborów, należy rozważyć zmniejszenie alokacji na RSO 5.1 i przesunięcie jej na obszary z większą gotowością inwestycyjną.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania realizacji RSO 5.1 wybrano 5 wskaźników produktu oraz 2 wskaźniki rezultatu. Po 1 jednym wskaźniku produktu i rezultatu dedykowane jest inwestycjom w obszarze kultury i turystyki, pozostałe szeroko rozumianym działaniom rewitalizacyjnym oraz ZIT.

W programie nie wyznaczono celów pośrednich dla tego RSO. Z kolei wkład w realizację celów końcowych jest obecnie bardzo ograniczony z uwagi na niewielką kontraktację środków. Niemniej sama analiza założeń szacowania oraz informacje z RSOT2021 i badania CAWI JST wskazuje, że cele końcowe wybranych wskaźników oszacowane zostały na zbyt ambitnym poziomie. W szczególności dotyczy to wskaźnika dotyczącego liczby wspartych obiektów kulturalnych i turystycznych, którego koszt realizacji jest około 10 krotnie wyższy, niż ten przyjęty w metodologii szacowania wskaźników⁸⁹.

Również wskaźnik dotyczący otwartej przestrzeni utworzonej lub rekultywowanej na obszarach miejskich może być trudny do osiągnięcia, szczególnie jeśli beneficjenci skupią się głównie na rewitalizacji obiektów. W ramach Działania 10.3 RPO WSL 2014-

⁸⁹ Średnia wartość wsparcia 1 obiektu w złożonych wnioskach to niemal 7,3 mln zł (wartość ta nie uwzględnia 1 bardzo dużej inwestycji, której koszt mocno odstaje od pozostałych), wobec nieco ponad 682 tys. przyjętych na etapie szacowania.

2020 około 1/3 projektów dotyczyło głównie rewitalizacji przestrzeni publicznych, pozostałe koncentrowały się na rewitalizacji obiektów.

Pewnym wyzwaniem może się też okazać realizacja wskaźnika dotyczącego wspieranych strategii zintegrowanego rozwoju, jeśli samorzady nie przygotują dostatecznie szybko GPR i dokumentacji projektów mogących się ubiegać o wsparcie z RSO 5.1.

Tabela 137. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu dla RSO 5.1

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]	0	4 455 877	2 689 874	3 196 326
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego [wkłady na rzecz strategii]	0	51	1	2
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [obiekty kulturalne i Turystyczne]	0	444	0	0
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m ²]	0	659 074	0	0
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]	0	73	0	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

W związku ze spodziewaną mniejszą liczbą wspartych obiektów kulturalnych i turystycznych, trudny do osiągnięcia może być również wskaźnik dotyczący liczby osób je odwiedzających. Wyzwaniem może się również okazać osiągnięcie celu wskaźnika dotyczącego liczby ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji. W metodologii

szacowania przyjęto, że wsparciem objęte zostaną tereny zamieszkiwane przez 30% ludności gmin, które złożą projekty wpisane do GPR. Jest to maksymalna, dopuszczona ustawą o rewitalizacji liczba osób. Tymczasem z danych GUS wynika, że w gminach miejskich, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR było to w latach 2021-2022 średnio 24% ludności gminy.

Tabela 138. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników rezultatu dla RSO 5.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość odniesienia (rok)	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby odwiedzające/rok]	1 051 454 (2021)	2 102 908	0	0
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (osoby)	0 (2021)	762 666	0	199 508

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Biorąc pod uwagę powyższe wątpliwości zasadne będzie urealnienie wartości docelowych 2 wskaźników produktu i 2 wskaźników rezultatu. Proponowane nowe cele wskaźników bazują na:

- aktualnym koszcie jednostkowym wsparcia 1 obiektu kulturalnego i turystycznego,
- zmianie podejścia do szacowania liczby odwiedzających wsparte obiekty kulturalne i turystyczne – sugerujemy odejście od metody kosztu jednostkowego, na rzecz szacowania w oparciu o parametr określający średnią liczbę osób odwiedzających 1 wsparty obiekt,
- parametrze korygującym odsetek projektów rewitalizacyjnych w ramach, których wspierana może być przestrzeń otwarta,

- urealnieniu średniego odsetka osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ramach obszarów miejskich – sugerujemy oparcie się na danych historycznych, a nie maksymalnej dopuszczalnej wartości wynikającej z ustawy.

Propozycje nowych celów zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 139. Propozycja modyfikacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO 5.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [obiekty kulturalne i Turystyczne]	40	-404
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m2]	197 722	-461 352
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby odwiedzające/rok]	768 160	-1 334 748
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (osoby)	610 133	-152 533

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków

Jednocześnie, na obecnym etapie wdrażania FE SL 2021-2027 nie widzimy potrzeby zmiany wartości docelowej wskaźnika dot. liczby wspieranych strategii zintegrowanego rozwoju. Z ewentualnymi modyfikacjami w tym obszarze należy poczekać do pierwszych naborów z działań poświęconych rewitalizacji.

1.1.8 Cel szczegółowy RSO5.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Postęp kontraktacji

Na Cel szczegółowych 5.2, wdrażany w ramach Działania 9.5 alokowano niemal 22,14 mln euro. Do końca czerwca nie przeprowadzono żadnego naboru wniosków, nie są one również zaplanowane na rok 2024. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów pierwsze konkursy zostaną przeprowadzone w momencie, w którym gotowa będzie przynajmniej część Gminnych Programów Rewitalizacji, będących podstawowym warunkiem umożliwiającym ubieganie się o wsparcie z tego działania. Wnioski z badania CAWI JST wskazują, że gminy wiejskie nie mają jeszcze przygotowanych do złożenia wniosków z obszaru rewitalizacji, a te które nad dokumentami pracują potrzebują więcej niż 6 miesięcy na ich opracowanie. Niemniej, zadeklarowały one chęć przeprowadzenia inwestycji rewitalizacyjnych o wartości 102 mln zł. Kwota ta jest mniej więcej zbieżna z alokacją dostępną w ramach RSO5.2, a jest prawdopodobne, że o środki z Działania 9.5 ubiegać się będą również podmioty, które nie wzięły udziału w badaniu. Oznacza to, że popyt na wsparcie powinien pozwolić na zakontraktowanie całej alokacji z tego RSO.

Doświadczenia z perspektywy finansowej 2014-2020 wskazują, że inwestycje rewitalizacyjne realizowane na obszarach wiejskich trwały w województwie śląskim w poprzedniej perspektywie średnio 2,7 roku, a średnio w kraju 2,45 roku⁹⁰. W pewnym uproszczeniu oznacza to, że zachowując margines bezpieczeństwa realizacja projektów z Działania 9.5 powinna się rozpocząć najpóźniej w 2026 roku, aby możliwe było ich zakończenie w okresie kwalifikowalności perspektywy 2021-2027. Biorąc pod uwagę stosunkowo długi okres jaki upływa od rozpoczęcia naboru, do podpisania umowy o dofinansowanie, nabory dla ocenianego działania powinny zostać ogłoszone najpóźniej w drugiej połowie 2025 r. Jeśli do tego czasu niemożliwe będzie uruchomienie wsparcia

⁹⁰ Długość projektu określona na podstawie dat rozpoczęcia i zakończenia realizacji projektów rewitalizacyjnych z perspektywy finansowej 2014-2020, realizowanych na obszarach wiejskich, określona na podstawie danych z SL2014, stan na 1.07.2024 r.

z Działania 9.5 lub zakontraktowanie wszystkich środków, należy rozważyć przesunięcie alokacji do innych działań, np. takich, w których gotowe do realizacji są projekty, na które nie starczyło środków w ramach dedykowanych im naborów.

Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych

Do monitorowania postępu realizacji celu szczegółowego 5.2 wybrano 4 wskaźniki produktu i 1 wskaźnik rezultatu. Wskaźniki te koncentrują się na ocenie skali oddziaływania projektu, mierzonej powierzchnią wspartych terenów oraz liczbą osób je zamieszkujących. Przy czym jeden ze wskaźników nie pasuje do interwencji wdrażanej w ramach RSO5.2, która dedykowana jest obszarom wiejskim, podczas gdy wskaźnik „Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich” dotyczy inwestycji na obszarach miejskich. Z tego powodu wskaźnik ten należy usunąć z listy wskaźników dla RSO5.2. Ewentualnie zastąpić go wskaźnikiem „Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach wiejskich”, przy czym wskaźnika takiego nie ma w LWK, musiałby więc to być wskaźnik specyficzny dla Programu.

W Programie nie wyznaczono celów pośrednich wskaźników, natomiast wyznaczone wartości docelowe mogą okazać się nieco zbyt ambitne. W przypadku części wskaźników (dot. liczby wspieranych strategii i liczby ludności), bazują one na założeniu, że połowa gmin wiejskich będzie realizować projekty w ramach RSO5.2 i przedsięwzięcia te obejmą 30% mieszkańców gmin, to jest maksymalną ich liczbę dopuszczoną w ustawie o rewitalizacji. Tymczasem zgodnie z danymi GUS w gminach wiejskich, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR, średni udział ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji, w ludności ogółem wyniósł 22% w latach 2021-2022.

Tabela 140. Postęp realizacji celów pośrednich i końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO5.2

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]	0	77 178	0	0

Nazwa wskaźnika produktu [jednostka miary]	Wartość pośrednia	Wartość docelowa	Realizacja	Szacowana realizacja
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego [wkłady na rzecz strategii]	0	28	0	0
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m ²]	0	100 002	0	0
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]	0	10	0	0
Nazwa wskaźnika [jednostka miary]				
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji [osoby]	0	77 178	Nd.	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FE SL 2021-2027 (wersja 1.2) oraz danych z LSI2021 (stan na 30.06.2024)

Biorąc pod uwagę zgłoszone powyżej uwagi wskazane jest, aby w liście wskaźników dla RSO5.2 oraz wartościach docelowych dla części z nich wprowadzić pewne modyfikacje:

- po pierwsze należy zrezygnować z monitorowania wskaźnika „Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich”, jako nieadekwatnego do zakresu interwencji,
- po drugi obniżyć wartości docelowe wskaźników „ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego” oraz „liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji”. Proponowane nowe wartości zaprezentowane są w tabeli poniżej.

Tabela 141. Propozycja modyfikacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu dla RSO5.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Nowa wartość docelowa	Zmiana w stosunku do wartości z FE SL 2021-2027
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego [osoby]	56 597	- 20 581
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji [osoby]	56 597	- 20 581

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych szacunków